

STILLMAN DRAKE

VITA IOANNIS VINCENTII PINELLI, *PATRICII GENVENSIS.*

In qua studiosis bonarum artium, proponitur typus viri probi & eruditi.

AVCTORE PAVLO GVALDO, PATRICIO VICETINO.

AVGVSTÆ VINDELICORVM ad insigne pinus.

Cum priuilegio Cæs. perpetuo.

ANNO M. DCVII.

IOANNES VICENTIVS PINEL LVS PATRICIVS GENVENSIS.
ΓΙΝΕΣΘΕ ΦΡΟΝΙΜΟΙ ΩΣ ΟΙ ΟΦΕΙΣ ΚΑΙ ΑΚΕΡΑΙΟΙ ΩΣ ΑΙ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΙ
D. C. fec.

ILLVSTRISSIMO
ET REVERENDISS.
D. DOMINICO PINELLO, S.R.E. CARD. EPISC. OSTIENSI, Sacri Collegij Decano,

PAVLVS GVALDVS VICETINVS SALVTEM.

Ximium illum Philoſophum, Magiſtrum, vt Cicero ait, intelligendi & dicendi, cuius nomen æternis præclarum monumentis, nemo non admiratur, gloriatum ferunt aliquando, quod Socrate viuente vixiſſet. aſt ego nõ præclarè minus mecum cenſeo actum, cui contigerit primum eo ſæculo naſci, quo non tantum de facie noſcere, ſed & colere obſeruareq; licuerit per annos non paucos IOH. VINCENTIVM PINELLVM, doctum & probum ſupra omnia pæne noſtrorum temporum exempla; tum vero deinceps vitam eiuſdem moresq;, elegantiſſimos commendare poſteritati. in quo quidem munere, vt vt rei magnitudini mihiq; adeo ipſi non fecerim ſatis, (quis enim eius viri merita explicet pro dignitate?) confidam tamen obuenturum inde mihi laudis & exiſtimationis non parum, quod lubens

contulerim vires omnes meas in Viri cl. res, si non vniuersas, at quas licuit mihi, sermone celebrandas. Illud vero quam eximium? extare te nunc ex eadem gente DOMINICE CARD. Ill.me qui vt IOH. VINCENTIVM, non vi magis affinitatis quam charitatis, perpetuo amaueris, ita videaris hilaris excepturus scriptionem hanc meam, quæ gentilis tui laudes prædicare sit aggressa.

Et sane cui hæc alij inscripsissem, quam tibi? in quo absolutum actionis exemplar, vt in IOH. VINCENTIO contemplationis propositum habemus. Ille per faciles semitas, & amœna Philosophiæ vireta, tu per salebras & sentes Iurisprudentiæ; ille in Musarum congressu, tu in Iudiciario & forensi puluere; abditus ille in domestica bibliotheca, tu in conuentibus, in Legationibus, in amplissimorum Patrum pæne quotidiano cœtu; in Academia ille Patauina, tu Romæ in oculis orbis terrarum, variis adeo itineribus eo peruenistis, vt IOH. VINCENTIVM intra limites vmbratilis illius vitæ suspexerint omnes, te vero ciuilibus muneribus exercitum, fides, prudentia, integritas in sanctiss. Cardinalium collegium cooptarint, in quo collegas omnes, & vniuersos Christianæ Reip. Episcopos, à Summo Pontifice primus, ante eis dignitate, fastigio illi proximus, à quo non abfuturum te diu boni omnes augurantur. Munus igitur hoc tibi tot nominibus

debi-

debitum, apud te esse patere Vir Ill.[me] non indignum prorsus quod extet meæ in nominis & gentilitij splendoris tui gloriam obseruantiæ testimonium, complectendum tibi si non auctoris ratione, at eius memoria, cuius laudes prædicare consilium fuit. Illius ego enarrandis rebus gestis, vt nō quam illum decebat operam præstiterim, at quam ego potui impendi sane. Et quid homini potest dari maius (inquit iunior Plinius) quam gloria, laus, & æternitas? At non erunt æterna quæ scripsi! non erunt fortasse; scripsi tamen (vt respondeam eiusdemmet Cæcilij verbis) tamquam essent futura. Tu hæc DOMINICE CARD. Amplissime, accipe vti dantur, non sine iucunda magni gentilis tui memoria, delectationi proculdubio futura.

Vale.

MARCO VELSERO
II. VIRO AVGVSTANO,

PAVLVS GVALDVS VICE-TINVS SALVTEM.

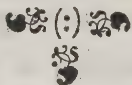

QVi serio amant MARCE VELSERE, eo allicientis naturæ propensione ducuntur, vt rei quam amant bona omnia, perpetuitatem adeo ipsam, in hoc vicissitudinum humanarum æstu contingere flagrantissimè cupiant. qui sane affectus, quo magis insitus, eò semper solertior fuit in perquirendis rationibus, per quas tendere sibi ad propositum hunc finem liceret. Hinc antiquioris æui decora, historicæ narrationes, tabulæ, signa ærea marmoreaq;, posterioris calcographicum inuentum, quæ omnia eò spectant, vt non solum habitus corporum delineare, sed & animorum exprimere ornamenta possimus. qui sane affectus amoris beneuolentiæq; impulit etiam me ipsum, non modò vt IOH. VINCENTII PINELLI imaginem describendam curauerim, sed &, cum per annos prope xxx, à die quo primum studiosè magnum virum obseruare cœpi, ad eum quo supremo in sinu meo animam egit, dilexerim supra quam sermone explicari queat, coëgerim etiam intra non magni voluminis angustias,

guſtias, è latiſſimo rerum campo, præcipua quædam ipſius vitæ capita, tum vt mihi etiam nunc exemplar referrent, ad quod formare me poſſem, tum vero etiam vt mœrorem leuarent, quem mihi incuſſerat ampliſſimi viri quam feceram iactura. Propoſitum hoc meum cum plerique communium amicorum vt fit explorasſent, perurgere cœperunt, vt ne publicæ litteratorum rei lucubrationes meas inuiderem, ſtudioſis ſcilicet omnibus gratas futuras, apud quos PINELLI memoria, & grata & ſancta iam diu eſſet. Me vero hæ preces, vt non permulcebant, gnarum videlicet tenuitatis meæ, ita in eam ſententiam traxerunt, vt fœtum hunc meum diſpiciendum traderem, examinandumque tibi V. Cl.mo PINELLI amico, bonarum artium patrono, qui prudentia, eruditione, & animi candore in conſilium aduocatis, tum demum pronuncies an è re PINELLI, an è litterarum, an è mea ſit, vt in lucem hominum prodire ſinam qualeſcunque haſce ſubſeciuarum horarum reliquias. hoc tibi arbitrium vt deferam, faciunt multa; præſtantiſſimorũ quo teneris ſtudiorum amor, impollutæ quam nobiſcum profiteris religionis patrocinium, & princeps in Pinelliana amicitia locus, qui te potiſſimum alliciet, vt more maiorum his animum aduertas, quæ pro tuo nutu vel abdent ſeſe, vel dabunt in conſpectum.

Mihi

Mihi enim, cui non alius quam Ioh. Vincentii gloriæ obuersatur finis, si tibi eum me assecutum non videatur, sufficiet voluisse saltem, continebiturque scriptio hæc mea intra domesticos parietes, contestatio vtique gentilibus meis non iniucunda, fuisse mihi cum ætatis nostræ maximo viro non vulgares præstantissimæ amicitiæ rationes. Vale.

ANTO-

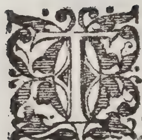
ANTONII QVÆRENGI.

Erpetuâ rapidis annis obsiste iuuentâ
Musarum pia cura liber,
Quaque diem promit, qua mergitur æquore Titan,
Fer magni super astra decus
PINELLI; non rara altæ sapientia mentis,
Non morum sine labe nitor,
Inuida Lethææ metuant obliuia noctis.
Promeritus quoque tollat honos
Insignem cælo PAVLVM, quem dulcis amici
In tantum laus egit opus.
Gloria Germanæ gentis te VELSERVS heros,
Ante alios per docta virum
Agmina dimittat celebrans: illo auspice tutam
Ad Gades ad Bactra viam
Carpe volans, famæq; diu te crede vocanti.
Ingressum quocumque feres
Te lætæ excipient vrbes, sed lumina Tusci
Præsertim tibi clara maris
Magnanimi plaudent Ligures, ciuemq; verendum
Posteritas imitata colet.

ALOYSII VALMARANÆ VICETINI E SOCIETA-TE IESV.

E PINELLE, reum mortis genuêre parentes,
Et vitæ ingressus ianua mortis erat:
Lactea Lethæis miscebat pocula poclis
Paruuli, eratq; viri tempus edentis edax:
Longa breui moriens traxisti funera vitâ,
Longior at longo funere vita subit:
Nam GVALDVS calamo, quod non potuêre parentes
Stirpe, virûm in memori viuere mente dedit.
Quæ tibi vita fuit, non est: tibi vita perennis,
PINELLI inscriptus Vita, libellus erit.

BERNARDINI STEPHONII E SOCIETATE IESV.

Paca PINVS, & vetusta, nobilis
Gnidi Paphiq; sylua, sibilantibus
Comis sonora: sic susurrus ingruat
Tepentis aut Fauonij, vel arduis
Serenus Auster implicata brachiis
Volutet vsque ludibunda murmura:
Beata sic perennitas aquæ tibi
Amica, semper obloquente sibilo
Comæ volumen humidum secus citans,
Amœnitate fertili riget nemus:
Vt hinc & inde Pinea grauis nuce,
Gemas, onusque sustinere vix queas:
Vige salubre Cypridis nemus domus:
Vige perenne gaudium Liguriæ:
Quod & benignus educat Gnidi lepor:
Quod & leporis aura Paulus educat,
Superstitatque, sospitatque fætibus
Tuis, suisque: Paulus vnus omnium,
Quot & fuere, quotque sunt, eruntque post,
Amœnitatis instar integellulæ,
Amoris, & decoris, & tui sequax,
Tenaxque veritatis, & boni tenax.
Vige: vigebit aureus simul decor:
Vige: vigebit elegans simul fides:
Datura frigus hospitale posteris,
Domus virentis vsque quaque textili
Repexa fronde: siue littoralibus
Maritimisque floreum leporibus
Cubile perbenigna garrientibus,
Vt ante, semper apparare gesties:

Alumna seu Cytheris euocauerit
Ligusticasque Romulasque Gratias,
Iocis remixta Lydiis & Atticis.
Tuos ad hosce cespites frequens ego
Meusque Paulus, ingeni grauis lepor,
Tuos ab vsque Regia Cypro satus,
Ab vltimaq́ Pineos origine
In hoc cacumen editos, in id decus,
Redordiemur inuicem: modis ego:
Vt vt libebit ille: siue libera,
Seueriore lege siue mauolet
Rotundiora verba dulce voluere:
Vtroq́ mirus artifex, tui memor.
Vigebis vsque: spondet id Gnidi Charis.
Et hic vigebis in sodalis hortulis,
Loquente semper irrigata riuulo:
Vt alba poscit, alba reddit vt fides.
Et has, arata litteris fidelibus,
Sodalitatis indices notas geres.
Meâ ne stirpe lætiore creuerim,
Tuà ne PAVLE culte diligentia
Amica Pinus, ambigo. Sed hoc liquet,
Quod interire posset, id dedit genus,
Quod ~~itimere~~ interire nescit, hoc AMOR dedit.

FAMI-

FAMIANI STRADAE
E SOCIETATE IESV.

Morem audieram patrem doloris;
Nec dum credideram. vtriuſq; mores
Longe diſſimiles, fefellerant me.
Sed iam percipio miſer, querorque
Vero verius eſſe quod negabam.
Nec ſolus queror, hoc idem queruntur
Mecum, docte PINELLE, *qui te amarunt,*
(Nam quis, docte PINELLE, *non te amauit?)*
PAVLVS *ante alios perelegant*i
Ne totus pereas vetans libello. Hunc hi te moriente partum Amoris
Partum in pectore ſentiunt dolorem,
Infantem ſine lachrimis dolorem
Qui naſci nequit. Et Catoniano
Mi ſupercilio quis exprobrabit
Lachrimas oculis perenne fuſas!
Quid ergo? ex oculis Amor creatus
In pectus cadit, hîc creat dolorem,
Qui veſtigia per paterna, ad ipſos
Se refert oculos, & inde adauctus
Lachrimis, velut amnis imbre, prima
Incunabula pectoris reuiſit.
Hinc dolere, & amare ſe ſequuntur.
Qui dolor modo natus occidente eſt
Te PINELLE, *in Amore delitebat,*
Proque vno dolor occidente, mentes
Multorum numeroſus occupauit.
Sic quæ ſidera per diem latebant,
Apparent moriente Sole, & vni
Plurima face funus exequuntur.

IOSEPHI CASTA-LIONIS I. C.

EDitus antiqua Ligurum de ſtirpe parentum,
Parthenope imperij claro quos auxit honore,
Venerat exemplar morũ PINELLVS *in vrbem,*
Quam poſuit pulſus Phrygiis Antenor ab oris,
Ingenij vt cultus caperet iuuenilibus annis.
Ac licet in libris illic exegerit æuum
Abditus, & Regum vitarit tecta ſuperba,
Pollicitis magnis, precibuſque vocatus in aulam:
Haud latuit, vixítue vllo tamen ille beatus
Rege minus. Teſtis Germania, teſtis Hiberus,
Cumque Italo teſtis celeberrima Gallia tractu.
Nam quo non adiit PINELLI *gloria? Quisúe*
Conſpicuæ titulo doctrinæ floruit vſquam,
Cui cum PINELLO *fuerint commercia nulla?*
Democriti incultos quis iam mirabitur agros?
At tibi ſuſceptos nemo non PAVLE *labores*
Laudibus in cælum tollit. Tu poſtera ſæcla
Quod ſtupeant, ſerique imitentur rite nepotes,
Digeris in libros, & mores exprimis eius,
Sollicitis qui opibus Regum ſecura potentum
Priuatæ nouit præponere commoda vitæ.
Tu pius officium merito perſoluis amico,
Cumque tuo longum producis nomen in æuum
Illius, officiantq́; caues obliuia neutri.
Hinc quoq; permultum ſumit VICETIA *lucis,*
Et tanto natale ſolum ſe iactat alumno.
Felix qui caro capiti, patriæque tibique
Struxiſti doctus monumenta perennia chartis.

LAVRENTII PIGNORII.

Quos sollicitat doctarum forma Sororum,
Dulci alit aut sapientia cura,
Quos iuuat emeritæ splendescere frondis honore,
Decerptæ ex Helicone beato:
Si lubet ô longum cælesti accumbere mensæ,
Atque animum perfundere sacro
Nectare, non alio quam PAVLI *euoluite chartas.*
Queis pius inclyta nomina amici
Imprimit æternum mansuris. ille perenni
Eloquio bonus, aurea vitæ
Concludit præcepta, virumque informat amantem
Musarum, & laudabilis oci,
Qua valeat certam Sophiæ contingere metam,
Et Famæ decurrere campo.
Non legat hæc cui stat foribus confixa superbis
Mens, effræni perdita luxu:
Non qui inhiat gemmis, perituroúe incubat auro,
Qui patriam, miserosque penates
Seruitio premit infando. Num dicere laudes
GVALDE *tuas ego carmine tentem?*
Anne idem, mare cum feruet, deprendere nôrim
Quot veniant ad littora fluctus?

VITA

EMENDANDA.

Correctiones foliorum)(&)( )(quære in fine.

Pag 1. v 13. lege, *despectui*. p. 2. v. 25. *creantur*. p. 6. v. 3. *constituit*. v. 2? *fratrum*. p. 7. v. 3. *C C C. Mil*. v. 12. *Multò*. p. 8. v. 23. *retinentissimus*. Huc vsque tantùm sunt verba Folietæ, quæ sequuntur, auctoris. p. 9. v. 1. *ob*. v. 4. *sapientiæ* v. 25 *functus* p. 10. v. 18. *primis*. p. 11. v 18. *Verum*. p. 12. v. 16. *incepit*. v. 24. *Vernacula*. p. 13. v. 11. *omnia*. p. 14. v. 17. *aurea*. p. 23. v. 12. *omnia hæc*. p. 27. v. 23. *dabat*. p. 29. v. 4. *Mazzonium*. p. 31. v. 2. *huic Vni*. p. 32. v. 9. *eas monetas*. v. 16. *suarum*. v. 25. *affligentur*. p. 35 v. 30 *raptari*. p. 36. v. 19. *nostro extare*. p. 38. v. 14. *expertus hæc*. v. 26. *ex ceteris*. p. 40. v. 15. *Plinianum*. v. 16. *tam*. p. 43. v. 13. *quæ suis*. v. 17. *nullumq;*. p. 44. v. 2. *animi*. v 3. *Modestos ille*. p. 46. v. 3. *sed*. p. 50. 18. *descripserat*. p. 52. v. 20. *Chios*. p. 54. v. 21. *& in aliis*. v. vlt. *magnum frequenter*. p. 57. v. 7. *accedit*. p. 58 v. 14. *liberalissimè*. v. 16. *quicum*. p. 60. v. 17. *patiatur*. p. 61. v. 15. *restasset*. p. 68. v. 3. *Vt Vt poterat*. p. 69. v. 20. *plausum*. p. 70. v. 6. *inuisendos*. p. 71. v. 7. *peruagare*. p. 72. v. 7. dele, *ad*. p. 73. v. 16. *elegantissime*. v. 18. pro littera N. substitue, *Carolum de Leberon Comitem, Episcopum Valentinum*. p. 77. v. 10. *ita ad*. v. 21 *sic certè*. v. 24. *Namq;, &c.* sunt auctoris verba. p 80. v. 14 *permoueret*. p. 81. v. 9. *affinium & amicorum. Domum* p. 82. v. 23 *cuius cum in*. p. 83. v. 6. *tragœdorum Erynnim*. p. 87. v. 13. *amplissimis licet Patris Præfectiq; appellationibus inuitatus. Sanctissimis Viris*. p 88. v. 1. *molesteq;* v. 9. *conspectum*. v. 24. *spectatum*. p. 89. v. 20. *charitates*. p 90. v. 5 *Vitate*. v. 17 *Voluentes*. p. 93. v. 2. *prouexerat*. p. 94. v. 23. *eius*. p. 101 v. 2. *Christi*. p. 103. v. 2. *reuerentia*. p. 105. v. 23. *commendarim*. p. 110. v. 4. *sisteret obsignaretq;. Ex*. p. 114. v. 5. *genere*. p. 117. v. 12. HIERONYMVS. p. 118. v. 23. *Vidimus*. p. 123 v. 13 *haustam*. In indice, *Amalthei Patauini*, dele, *Patauini*. *Hieronymus Cardanus*. lege, *Cardinalis*. *Horatius Cornacthinus*. lege, *Cornacchinus*. Præterea hos in indice numeros corrige. *Aug. Valerius 17 Aulicorum, &c. 60. Beneuolentia, &c. 51. Cæsar Benedictus. 18 Eleemosyna, &c. 94. Guidus Vbaldus. 18. Guidus Pancirolus. 38. Hieron Mercurialis. 59 Hippol Aldobrandinus 17. Pacis & concordia, &c. 46. Ptolemæus Oliuetus. 61.*

VITA IOANNIS VINCENTII PINELLI,

PATRICII GENVENSIS.

Ominum qui in ſcientiarum mitiorúmue litterarum ſtudia incumberent, reperti ſunt omni æuo adeò pauci, quibus ſolidus vnicusque earum fructus propoſitus ex animo eſſet, vt ſi quis eiuſmodi forte fortuna compertus aliquando ſit, ad miraculum vergeret, raráque vt dicitur in terris auis, ſpectaculo magis eſſet quàm imitationi. His enim qui litteris operam vnquam nauarunt, is vt plurimum obuerſatus eſt finis, vt aut rem quærerent, nummaria quadam nundinatione profectum diſtracturi, aut inanes honores vt conſequerentur, propoſita ſibi ſcenica quadam & inſolenti oſtentatione, iis omnibus deliciis deſpectui penitus habitis, quas litterarum ſuauitas, optimorum auctorum tractatio, doctorum hominum repetita conſuetudo, eruditorum & ſui amantium animis inſtillare conſueuerunt. At non ita quos expreßit Chriſtianus Rhetor; Magno, *ait*, & excellenti ingenio viri, cùm ſe doctrinæ penitus dediſſent, quidquid laboris poterat impendi, cõtemptis omnibus & publicis & priuatis actionibus, ad inquirendæ veritatis ſtudium contulerunt, exiſtimantes multo eſſe præclarius humanarum diuinarúmque rerum inueſtigare ac

Lactan. in præfat. lib. 1. de falſ. relig. o.

ſcire rationem, quàm aut ſtruendis opibus, aut cumulandis honoribus inhærere. *Luculenter vt ſolet. Doctrina enim ipſa*

——— pretium ſibi, ſolaque late
Fortunæ ſecura niter, nec faſcibus vllis
Erigitur, plauſúue petit clareſcere vulgi,
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis,
Diuitiis animoſa ſuis, immotaque cunctis
Caſibus, ex alta mortalia deſpicit arce.

Claudianus Panegyr. in conſul. Manl. Th.o. in prin.

Hæc omnia, ætate noſtra intimè nota, & vitæ inſtituto comprobata fuere, vni ferme IOH. VINCENTIO PINELLO *Cl. viro, cuius nunc vitam in publicæ rei commodum, & in veteris amicitiæ teſtimonium exordimur. Eiuſce rei ſpecimen, ab ipſo, ineunte etiam adoleſcentia exhibitum, teſtem habet* PAVLVM MANVTIVM, *qui anno* MDLXVI. *per epiſtolam* OCTAVIO SANMARCO *gratulatur, quod ſe Patauium ſtudiorum gratia contulerit, & amicitiam cum* PINELLO *inijerit, in hæc verba;* nam de IOH. VINCENTII PINELLI conſuetudine nihil dico, non enim dubito, quin ipſe iam perſpexeris, quæ ſint in illo iuuene virtutes, quæ probitas, quæ humanitas: vt omni digniſſimus honore ſit, qui tamen ab omni honorum cupiditate, ſola virtute contentus, longiſſimè diſtat. *hæc ille. quæ ſanè laus, vtvt ad animi compoſitionem, & ad inſtitutionem educantium referatur, manat etiam à maiorum præſtantia, & nobilitate; fortes enim creantur fortibus, vt in confeſſo eſt. Cuius domeſtici ornamenti compendium hic attingemus, non quia monſtrari egeat, ſed quod ea demum germana laus eſt nobilitatis, quæ inter maiorum imagines aditum ſibi comparat*

Epiſt. 16. lib. 7.

parat

parat ad immortalitatem. Gentis PINELLIÆ *vnius è duo de triginta Reipub.* GENVENSIS *nobilioribus & antiquioribus, meminit* VBERTVS FOLIETA, *his verbis:* Gens PINELLA nobilis & peruetusta, multos egregios atque insignes viros, patriæque perutiles tulit. *At encomium hoc, ieiunum fortasse visum, extorsit acris iudicij viro laudationem illam, qua vix vllam apud eundem reperias ampliorem. ea sic se habet:* Gens enim PINELLA apprime nobilis, turbulentissimis ciuitatis nostræ temporibus, procul ab omni fastu & ambitione, ab omnibusque ciuilibus contentionibus remota, cùm nullo loco operam & industriam suam Reipub. subtraxerit, nullumque illius procurandæ aut munus vnquam intermiserit, aut laborem subterfugerit, non tamen aut ex malis publicis crescere vnquam studuit, aut per publicam priuatamue cuiusquã iniuriam in altiorem potentiæ aut dignitatis locum ascendere contendit. Lib de Claris Liguribus.

FOLIETÆ *præclarum testimonium de familiæ* PINELIÆ *splendore & vetustate, comprobabit minimè nouitius scriptor* ELEVTHERIVS MIRABELLIVS, *cuius de Gothorum Regibus sermonem habentis hæc sunt;* Ex familia PINELLA ortus est ILDOVALDVS sextus Rex Gothorum. *Exscripsit hæc* FANVSIVS CAMPANVS, *auctor nondum editus, cui Gentes Italicas illustriores, earumque origines recensere curæ fuit.* Lib. 1. cap. 16. *Eius mihi copia facta est ab amicissimo viro* PAVLO TAEGIO, *cuius animi candorem, & multiplicem rerum vsum, liberalemque doctrinam,* PINELLVS *noster magni semper fecit. Sunt autem qui neruosè asserunt (rumoréne domestico, an certis argumentis nixi, non satis scio)* PINELLOS *Cypro oriundos, manasse à Regia Lusianorum domo. Mihi neque in horum, neque in Eleutherij ver-*

ba iuranti, compertum quidem est, gentem hanc insignibus præditam ornamẽtis, inter Italicas clariores recenseri iure meritò posse. Ideoq́ue ego domestica PINELLORVM *ornamenta consulto prætereo, Senatores videlicet, Militiæ Præfectos, Reipub. Duces, & alios complures, optimè de posteritate meritos viros, quorum, domi forisq́ue, ad laudem, & gloriam extant gestarum egregiè rerum præclara monumenta. Summorum item Pontificum, & Regum aliquot perhonorifica decreta,* INNOCENTII *scilicet* VIII. *cuius auia* PINELLORVM *Gentilis fuit,* ALEXANDRI VI. FERDINANDI *patris, &* ALPHONSI *filij, Arragoniorum regum, quorum mihi omnium diplomata videre contigit, lubens omitto, rem actam minime acturus. illud sane satis superque fuisset,* DOMINICI PINELLI *Cardinalis amplissimi nunquam intermorituras laudes, institutæ narrationi leuiter aspersisse: at iis, optimo quidem fato, scriptorem alium tanto oneri parem obtigisse gratulandum. Supra gentilitia vt diximus decora,* IOH. VINCENTIVS *noster, natalibus Neapolim patriam sortitus est, Vrbem Italicarum ferè omniũ nobilissimam & elegantissimam, quam loci amœnitas, & vrbanæ nobilitatis splendor eò prouexerunt, vt Hispanis, qui nunc eius potiuntur, vernaculæ vocis, qua Italicè Neapolin appellamus, illud Hispanicum etymon vnicè probetur, quo vrbs Neapoli ornatior in eorum ditione extare vsquam pernegatur. Et sane Hesperidum Alcinoique horti, præ Neapolitano agro ignobiles inamœnique fuerunt.*

Napoli. Nayplus.

runt: nec aliunde videtur maximus poëtarum laudandæ Italiæ, multiplex illud, & nobile argumentum arripuisse. Eximia enim sunt illa, tractusq; huius terrarum peculiaria,

Sed grauidæ fruges, & Bacchi Massicus humor
Impleuere: tenent oleæq́ue armentaq́ue læta.
Hic ver assiduum, atque alienis mensibus Aestas,
Bis grauidæ pecudes, bis pomis vtilis arbos.

Virg. Georgic. lib. 2.

Et profectò apud nō iniquos rerum æstimatores, quid mollius eo cælo? quid vberius eo solo? quid hospitalius illo mari? Splendidißimam igitur patriam nactus PINELLVS, *nascitur anno* MDXXXV. *patre* COSMO, *animi maximi viro. Huic Ennianum illud animo voluenti, Multos rem suam bene geßisse patria procul, Genua placuit Neapolim proficisci, magnam ibi copiosamq́ue mercaturam facturo. Et vero Genuensium priuatæ publicæq́ue cum Hispaniarum Regno contractæ rationes, Neapolim eos frequenter aduocant, cuius regni non contemnenda hodie portio Genuensibus ceßit. Negociationem autem liberalem illam & minimè sordidam, ciuibus vrbium liberarum & probari, & ornamento esse, extra controuersiam est. Ex quo capite* COSMVS *apprimè laudandus, quem Bartholomæus Maranta* probæ vitæ, sanctæq́ue religionis vnicum exemplar *appellat. In quam sententiā Folieta;* COSMI enim eximia animi moderatio, & nostræ ætati conspecta, & posteritati memorabilis inprimis est. nam nemo in quærendis opibus castius est versatus, famamq; & mentem ab omni sordium & auaritiæ labe integriorem purioreḿue seruauit; & iis opibus partis, quæ ad cultum honorificè tuendum sufficerent, modo cupidi-

Cic. Epist 7. ad Treb. lib. 6. fam.

piditati salubriter posito, omnique quæstus genere, ac sollicitudine valere iussa, præclarum exemplar posteris ad imitandum in se constituit. præterea, nulla in re priuatæ ac ciuilis vitæ modum excessit, præterquam in ædificiorum magnificentia, sumptibusque in filiorum cultum, in bellis, in aulis Regum, in gymnasiis magnificè tuendum largè suppeditādis: quam in laude perpetuæ & contestatæ gentilitiæ commendationi proximus fuit. *Nupsit* COSMO CLEMENTIA RAVASCHERIA *e Lauaniæ Comitum nobilißimo stemmate, Bariensis, vti appellant, Prioris filia. Suscepit is ex ea filios sex: mares quaternos, fœminas binas* CORNELIAM & LVCRETIAM: *illa* IOH. SIMONI CARACCIOLO, *hæc* ANTONIO GVEVARAE *collocatur: Capuæ ille, hic Nidi primarias equestris ordinis curias (vulgo Seggi) domestica dignitate attingebat. Spectat autem ad quinas patriciorum hasce curias, seu conuentus mauis, Neapoli vrbanæ annonæ, & ciuilis Iuris procuratio, quibus è stato, & legitimo familiarum numero quinque viri ex vrbana nobilitate præficiuntur. Eò proceres itare, tum Reipub. tum animi gratia consueuerunt, ex quo fit, vt magnam etiam apud exteros consecutæ sint hæ publici Consilij Sedes sermonis hominum celebritatē. Ei filiorum qui primus natus est,* GALEATIO *nomē fuit.* IOH. VINCENTIVS *secundo loco,* CAROLVS, *qui admodum adolescens periit, tertio,* IVLIVS *quarto editi sunt.* IOH. VINCENTIO *contigit vt geminus nasceretur; eodem enim partu, & vt ferunt octimestri, infrequenti admodum, & dubiæ videlicet vt medicis placet, vitalitatis, cum* CORNELIA *sorore produt in lucem. Et sanè æquum erat admiranda*

Plutar lib 5 de placit philosoph. c. 18.

randa

randa vitæ primordia illi obtingere, cuius ingenium, & vitæ rationem posteri nunquam satis admirabuntur. At COSMVS pater cum ad M. CCC. aureorũ summã rem domesticam & familiarem, felici euentu redegisset, IOH. VINCENTIO tum Patauij degente, obiit iam octuagenarius. Is filium qui reliquos ætate anteiret, ceterosque deinceps e familia maximos natu, amplißima Primigeniorum iura testamento sibi habere iußit. Dum viueret, oppidum Neapoli proximum comparauit, Iulianum nomine, loci deliciis insigne, & incolarum frequentia: ibi ipse Prætorium elegantißimum, peramœnos hortos, laxa viuariorum septa, regio prope more excitauerat. Paulò antequam vita excederet, mercaturæ nuncium (quod etiam FOLIETA testatur) lubenti animo remiserat, atque à maiori natu filio minoribus certam pecuniæ partem testamento legauerat, quam GALEATIVS religiose persoluit semper, IOH. VINCENTIO præsertim, & quidem magna cum accessione, quod fratris enixos ad virtutem conatus vir ornatißimus vnice amaret: ideoque inter hos fratres ad vltimum vsque vitæ spiritum gratia non rara, mutuique amoris specimẽ periucundum animaduersa: &, quod mirere, adeo fratrum omnium horum pectoribus IOH. VINCENTII virtus insederat, vt si quando dißidiorum exordia vxoribus filiisue seu affinibus (vt fit) incidissent, tunc eum per litteras non consulere, eiusque rescriptis non obsequi religioni haberent. GALEATIVS adolescens ad

belli-

bellicam gloriam aſpirauit, nauauitque ſtrenuam operam PHILIPPO *II. Hiſpaniarum Regi in bellis, Senenſi, Truentinoque, & ad Echinadas nobili illo nauali certamine, quo Turcarum opes debilitatæ afflictæque, noſtris maris imperium veluti precariò conceſſerunt. Itaque* GALEATII *ſpectata induſtria* PHILIPPVM *allexit, vt Turonenſem Ditionem, quã ille in Lucania ſui iuris fecerat, Marchionatus titulo ornaret, cui beneficio maius quidpiam adiectum volens, eundem Acheruntinum Ducem declarauit, cùm Acheruntiam vetuſtiſsimam Apuliæ ciuitatem, cuius Horatius meminit, quæque hodie Acerenza, ſibi acquiſiuiſſet. Viri huius encomium ex* FOLIETA *deſumptum exſcripſimus, quia narrationi noſtræ animaduertimus non minimo ornamento futurum.* GALEATIVM in paterno ſinu, paternaque cura & diligentia educatum, omneſque artes non modò libero homine, ſed ſummæ fortunæ amplitudine dignas edoctum, non magis paternæ peramplæ opes, quàm ſuæ ipſius virtutes ac merita extulerunt, quippe qui omnia vitę munera cumulatè impleuit, omneſq; officij gradus erga propinquos, & ditioni ſubiunctos, atq; adeò omnes homines, perſanctè, & diligenter ſeruarit: nam propinquos & amicos liberalitate & hoſpitalitate, ſubiunctos vero æquitate, iuſtitia, charitate coluit, veritatis in omni vita retinentiſſimus.] Duxit vxorem, LIVIAM nomine, è vetuſtiſſima familia Squarciafica, à qua dotis nomine accepit, in Iapygia Galatenæ Marchionatum, Galatena, Cupertino, Velia, & Librano, elegantibus oppidis inſignem. Delectatus eſt is polytropia quadam, & varia peregrinarum rerum experientia, quam ipſe ſibi, non peruolutandis libris, vt IOH. VINCENTIVS, ſed profectionibus pepererat, & gentium externarum moribus indagandis. Et profecto biuium h[æ]c ad ciuilem prudentiam ducit regiis & compendiariis itineribus. Libri enim, vt ſenſit Demetrius Phalereus, nos de pleriſque admonent, quæ ne amici quidem audent attingere:

[handwritten marginal note, left margin, partly cut off:] c usq. tantũ sunt / ba Folietæ, qua / ũtur sui Aucteris

re:

re: turpia honestaque omnium ætatum exempla ob oculos ponunt, quæ à vitio auocent, quæ ad virtutem impellant. Peregrinatione verò, nisi quispiam secum ipse peregrinetur, tanta rerum vis, tanta vndique colligitur sapientiæ copia, vt quisquis illa afficitur, ceteris excellere videatur. Itaque nobilis ille orbis terrarum peragrator, domo Tyanæus, conducere adolescentibus aiebat, voluntarium sibimet ipsis exilium indicere; hoc tamen, vt nihil aliud, profecturis (quæ fuit GALEATII PINELLI sententia) vt res admirari desinerent, seposita, quod nemo non præclarum ducat, eorundem ignoratione. Ita mihi ille, cum ipsum officij gratia Neapoli aliquando conuenissem. Decessit is de vitæ statione anno MDXCVIII. exacta planè ætate, omnium pene hominum ordinibus Neapoli eius mortem dolentib. cuius vitam summo cum splendore traductam probarant, cuius virtutem, cuius prudentiam non semel experti erant. Vnicum filium reliquit COSMVM aui cognominem, qui parte iam gentis existimationi, præstantiori aliquo decore consultum in posterum volens, magni Cancellarij munus è septenis Regni Neapolitani, post Proregem, insignioribus, grandi pecunia, LXX. aureorum millibus coëmit, successitque CAESARI DAVALO, magni illius Vastij Marchionis filio. Proceres Neapolitani per molestè tulerunt, honorem eum sibi ereptum, & in peregrinum hominem collatum; egeruntque cum PHILIPPO REGE, vt emptionem irritam faceret, quod aduenis hæc capessere non liceret. At COSMVS, & exemplo ANDREÆ AVRIÆ affinis sui, qui æquè olim magno munere fuerat Neapoli functus, & gentilitiis meritis, apud Regem obtinuit. *At in semitam redeuntes, lectorem monitum volumus, secuisse nos narrationem hanc vitæ* PINELLIANAE *in præcipuas sectiones duas. Continebit altera, quantopere* IOH. VINCENTIVS *eruditionem eruditosque amarit, quo conatu in scientias incubuerit, quo delectu nobilium ingeniorum monumenta conquisierit, qua demum via peruenerit ad fastigium immortalitatis. Complectetur altera, tum mores eiusdem, animique ornamenta, tum vitæ, cultus, nobiliumque institu-*

Philostratus lib. 1.

ſtitutorum rationes, quibus ipſe quoad vixit laudatiſsimè vſus eſt. Perſpicuum hinc erit & conſtabit, primum, ingentem eam eſſe voluptatem, qua perfunditur ſerius, qualis ipſe omnino fuit, litterarum amator: deinde cuilibet qui velit ipſum imitari, latiſsimum patere (curis & ambitu procul) exiſtimationis & gloriæ campum, in quo ſumma cùm animi tum corporis tranquillitate, Philologia & Muſis comitantibus, verſari poſsit. verè enim ille; Vnam eſſe ex omni laudum genere, ingenij gloriam, qua ſine vlla cuiuſquam querela perfrui ad extremum vſque homines ſoleant. *Quibus accedet in corollarij non minimi vicem, mentis moleſtias, & animi ægritudines leuari ſemper, abigi plerumque, ſuauiſsimis illecebris ſtudiorum, quæ & ipſas eruditorum animi remiſsiones condire adeò ſolent, vt quæcunque ſine illis aliquando obtigerint, inſuaues prorſus animi palato videantur. Optimæ igitur indolis puerum* IOH. VINCENTIVM *pater eruditis viris, nobili Philoſopho* IOHANNI PAVLO VERNALIONI *in primis, tradidit inſtruendum, qui eum breui græcè latineque doctum, ad eum profectum euexerunt, vt litterarum humaniorum periodo Neapoli abſoluta, Iuri ciuili, Philoſophiæ, & Mathematicis non perfunctoriè fuerit initiatus. Vidit hæc*
Bar. Maranta. *prædicauitque Bartholomæus Maranta inſignis Medicus, qui Methodum ſuam ſimplicium medicamentorum euulgaturus, inſcripſit eam anno* MDLVIII. IOH. VINCENTIO, *tres tunc & viginti annos nato. Appellat autem in epiſtola ea quam editioni præfixit,* doctiſſimum me-

dicæ-

dicæque materiæ peritissimum: *hæc addens;* huc accedit, quod bonam partem eorum quæ in meo libro continentur, in tuis hortulis obseruauimus, in quibus quam plurimas plantas ex variis remotisq; regionibus, magno illas quidem impendio aduectas, perpulchre alis, de quibus sæpe etiam inter nos commentati sumus, innumeras admirabilesque naturæ varietates magna cum admiratione pensitantes. *Illa vero eiusdem* MARANTÆ *quàm præclara!* Hanc Plantam, non contemnendis coniecturis, Dioscoridis Pistacium credit esse IOH. VINCENTIVS PINELLVS, vir (vt ceteras animi dotes propè innumeras taceam) materiæ medicamentorum vt quiuis alius peritissimus. *Neque hoc tantum adolescens callebat, sed & alia plurima, si eidem Marantæ credimus, ita scribenti;* Nam etsi in grauioribus studiis à teneris vsque annis versatus, inprimisque in Iurisprudentia, atque in re tam Philosophica quam Mathematica, in quibus ita excellis, vt nulli eorum qui sese in iis iactant concedas; Medicam tamen materiam ita perfectè calles, vt omne studium in hac vna scientia consumpsisse videaris. Hoc vero eò magis mirum est, quod non minus in Græcarum litterarum, Latinæque eloquentiæ, & poëticarum rerum studiis præstas. *Vt ex his in magnam admirationē traducamur, qui fieri potuerit, vt omnia hæc in adolescentem conuenirent; præter suauissimos & sanctissimos mores, de quib. ita* MARANTA; adde & optimos integrosq; mores, quibus omnib. te, nobilissimamq; familiam tuam, ita exornas, vt pater tuus COSMVS, probæ vitæ, sanctæque religionis vnicum exemplar, hoc vno inprimis se felicem prædicet, ac iucundam se agere senectutem testetur; nihilq; ie non sibi de te magnum, quod prudentem virum sperare deceat, promittat. *At quia musices cognitio sapientibus viris non minima Philosophiæ portio semper visa est, eò quod humanas affectiones egregiè curet, animosque ab officio deflectentes in semitā reuocet, ideo etiam*

Lib. 2. cap. 7.

huic operam suam impensam voluit, praeeunte domestico tunc & familiari praeceptore Philippo de Monte, quem vidit nostra aetas Phonascum Caesarei Chori. Animi recte constituti indicia haec sunt, quae vsque adeò Philosophorum quidam olim comprobarunt, vt se matutinos ad lyram componerent, somni torporem & somniorum deliria ablegaturi. Animaduerterat autem hic noster, domi, inter amplexus parentum, & familiarium obsequia, in vrbe deliciarum plena, militaribus & equestribus, quàm Musarum studiis aptiore, non peruenturum sese ad eam gloriae metam, quam sibi destinarat, ideò Gymnasij Patauini fama permotus, quod ceterorũ in terra Italia Policletaeam normam appellaris, captusque nomine, & amore

Iacob. Rufin. Patau.

——— Vrbis tam nobilis aeuo,
Quàm studiis, & Dardanio positore verendae.

profectionem incipit meditari, repugnante tamen patre, iam senio confecto, qui spes suas omnes in hoc vno adolescente collocarat, cui iamdiu redituum amplißimorum procurationem senex optimus mandarat, nullis vnquam ab eo exactis rei familiaris rationibus, vt olim narrare IOH. VINCENTIVS consueuerat. Perstabat vti diximus in sententia pater, aegreque charißimum filium à se diuelli patiebatur, cuius rei testem damus SCIPIONEM AMMIRATVM, qui in dialogum vernacula lingua conscriptum, Marantam Medicum narrantem induxit, IOH. VINCENTII patrem profectionem hanc summopere aspernatum,

Dialog. Symb. heroic.

tum,

tum, quod eum Neapoli etiam putaret proficere in litteris posse. Subdit idem, filij voluntati tandem obtemperasse indulgentissimum patrem; & sese tunc, nobilissimi adolescentis precibus, hoc propositum, crescentis lunæ symbolo expressisse, adiecta epigraphe, REDIBO PLENIOR. *IOH.* VINCENTII *virtuti (cuius se olim prædicat coniectorem) id symbolum datum. Narrat ibidem Maranta, intuenti sibi gloriam, qua hic adolescens maxime excellebat, emblema huiusmodi excidisse; arcum videlicet ita intentum, vt cornua propè coïre videantur, imposita sagitta, cuius ferri acies in cœlum tendat, &* ~~*amen*~~ omnia *inscriptũ,* SIC ITVR AD ASTRA. *Hæc, quæ ille pluribus, hic ea mente recensui, vt ex illis, patris in* IOH. VINCENTIVM *amor, vt quæ Neapoli discessuro impedimento fuerint, vt qua famæ celebritate notus fuerit, adolescens annos natus quinque vel sex supra viginti, deprehendatur.* AMMIRATI *dialogus prodiit anno* MDLXII. *quo, si, lunæ plenæ instar, absoluerat vniuersum orbem disciplinarũ, asserẽte Ammirato vaticinatum se, & multò ante prospexisse præclaros* IOH. VINCENTII *ad gloriam, & immortalitatem conatus, quò peruenisse dicemus eum, qui spatio* XL. *annorum iisdem vestigiis insistens, eadem studia, nunquam remissa, vehementi illa animi contentione, fuerit amplexatus?*

—— Vno se pectore cuncta vetustas
Condidit, & maior collectis viribus exit.

Claudianus. Panegyr. in consula. Manl. Theodor. in princ.

Huc pertinet aliud emblema, quod ipse sibi Patauij degens concinnarat; terrarum orbis, quem serpens ambiret hori-

zontis in morē, & huic superstans radiato capite albens columba, adscriptis sacrosancti Euangelij verbis, ΓΙΝΕΣΘΕ ΦΡΟΝΙΜΟΙ ΩΣ ΟΙ ΟΦΕΙΣ ΚΑΙ ΑΚΕΡΑΙΟΙ ΩΣ ΑΙ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΙ, *docturus, prudentiam sibi non vafriciem placere. Oderat ille versutos, fallaces, & veteratores, qui subdolis ingeniis virtutis nomen obtenderent, informi persona virtutum parentem prudentiam dehonestantes: aliud agere aliud simulare improbum ducebat, cui nefas fuit semper, non ita se gerere, uti inter bonos viros bene agier oportet. Prudentia autem sine simplicitate calliditas est, simplicitas sine prudentia, stultitia. Symbolum hoc, in auctarij vicem, imagini* IOH. V*INCENTII,* *quam amici* ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ, *in æs affabre incidi curauit, adiunxit* MARCVS VELSERVS II. VIR *Augustanus, humaniorum litterarū, & Catholicæ religionis laude clarißimus. Gestabat ille quandoque aureum annulum signatorium, in cuius pala itidem aurea hic idem columbæ orbis & serpentis character extabat, nullis tamen adscriptis litteris, nisi quà circuli pars interior digitū amplexatur, vbi hæc è Pindaro incisa:* ΜΑΚΥΝΩΝ ΤΕΛΟΣ ΟΥΔΕΝ. *Vtebatur hoc ille, quoties se rei alicuius commonefieri opus esset, excitans sese Pindarica gnome, vt innueret, momentum præcipuum conficiendi negotij, in arripienda occasione consistere. Venit ergo Patauium* PINELLVS *vergente iam anno* MDLVIII. *indicante id Maranta, qui sub initium Iulij mensis eiusdem anni, ita ad Gabrielem Fallopium*

Matth. c. 10.

Pind. ode IV.

In princ. Method. simpl. Medicament.

pium Medicum primarium scribit; De PINELLO, est enim iuuenis, præter antiquam generis nobilitatem, & Græcis, & Latinis litteris impensè eruditus, & cùm liberalium artium ferè omnium cognitionem profiteatur, tum in hac ipsa de simplicibus medicamentis scientia plurimum excellit, in primisque in expendendis doctissimorum virorum sententiis acri pollet iudicio, quod & tute ipse fatebere, cùm illum intus & in cute (vt dicitur) noueris: paucis enim post mensibus Patauium studiorum causa se recipiet. *Hoc postremum caput confirmat epistola Hieronymi Seripandi Archiepiscopi Salernitani, & maximi Cardinalis, qua ille anno* MDLIX. *Patauium ad* IOH. VINCENTIVM *Italicè ita scribit, inter cetera; gaudere se sibi, quod ex laudatione sua in funere* CAROLI V. *optimi Imperatoris, arripuerit occasionem amicitiæ cum* PAVLO MANVTIO *contrahendæ. Hinc duo præterea eliciuntur: alterum; iam tum à magnis viris* PINELLI *habitam rationem, alterum, hoc anno eam cum* MANVTIO *consuetudinem & amicitiam iunctam, vt hic nunquam Patauium veniret, quin ad* PINELLVM *hospes familiaris diuerteret.*

Lib. 4. epist. selectior. virorum illustriũ.

Placebat patri, vt in Gymnasio Patauino Iuris prudentiæ operam daret, spectanti nimirum opes & existimationem, quas I.C. nostro & patrum æuo longe maximas habuere. Aulæ Romanæ amplissima munera animo reuoluebat COSMVS, *quibus filij studia pridem destinarat, ideoque cogitabat (vt* ALPHONSVM SOTVM *Dominicani instituti Sacræ Theologiæ in Gymnasio Patauino Professorem narrantem memini) Apostolicæ Cameræ, vt*

vocant, Clericatum ipsi comparare, quæ sententia iamdiu sederat & GALEATIO fratri, Duci Acheruntino. Neque Lib. 4. epist. 5. *patri aliquandiu non obtemperauit* IOH. VINCENTIVS, *vt ex Paulo Manutio discimus, cuius hæc verba;* Magna fuit, atque etiam nunc inter homines est de genere vitæ controuersia, cùm alios ita doctrinarum cognitio delectet, vt ab agendis rebus abhorreant: alij non sibi tantùm, verum etiam amicis, & patriæ, planeque omnibus hominibus homines esse natos existiment, ex quo sequitur, vt scientiarum studiis vsum rerum anteponant; hoc discrimen, in quo valde pro sensu partium dubia veritas fluctuat, tu quidem, quod ad te attinet, optime PINELLE, optimisque & eruditis viris meritò charissime, egregia quadam, vulgo non satis cognita, ratione sustulisti; simul enim vtrumque studium complexus es, tum earum disciplinarum, quibus exculta mens vberrimos in omni fortuna ferre fructus solet, tum Iuris ciuilis, quod alienos ad usus maximè porrigitur: ardua res & operosa, quod exemplorum declarat inopia; sed ingenio tuo nihil difficile. *Hæc ille ad* PINELLVM, *vti paret, adolescentem; cum pergat scribere:* in Philosophia quidem, cùm operam studiosè des M. Antonio Genuæ, cui veterum doctrinarum arcana patent, quo nemo peritior Aristotelis interpres, nemo vir melior vsquam viuit. *Et inferius:* Hauries enim ex eodem fonte, non ea solùm quæ vel olim in Lycæo, vel etiam in Academia disputabantur; sed id quod longe præstantius est, Christianam pietatem, à qua manat vna, & in qua item vna Philosophia perficitur. *Obiit autem Genua Anno* MDLXIV.

Iam verò, cùm Philosophiæ Philologiæq; suauißimis fontibus labra admouisset, Iurisconsultos cum operosis illis suis voluminib. res suas sibi habere iußit, eo animi ardore, vt cum ipsi pater pecuniam curasset, qua Iuris interpretum libros coëmeret, in Græcos ille codices, Eustathium

præ-

præsertim, nobilem illum Homeri explicatorem impenderit. Scio ego non deesse, qui hæc studia effusius rideant, perinde ac inania quædam, & fluxa, quæ neque nobis ornamento, neque aliis vsui sint: dedecere hæc Principes viros, & verè nobiles, ad quos publicæ rei administratio pertinet, quorum operam familiarium, & cognatorum commodis inseruire par est. His Picus, Italiæ nostræ Phœnix, vnica responsione faciet satis. Scripsit is olim ad Andream Corneum, studia hæc non ad ostentationem, sed ad cultum animi dirigi, in quo vno consistere legitimam felicitatem: cùm ipsius Philosophiæ studio nec ad vitæ constantiam, nec ad delectationem animorum vllum maius, aut melius à Deo munus homini datum sit. *Et nemo certe negabit, quin* PINELLVS *recte fecerit, & sapiēter, genio, quo se ad has artes raptari intelligebat, indulgendo. Carnificina ingeniorum nulla maior, quam promiscuè, & sine vllo delectu impellere hominem in ea studia, quæ ipse fastidiat, & auersetur. Hinc torpent animi iuuenum pestilenti hoc sidere afflati; hinc bonarum artium, & bonæ mentis verius, contemptus, & odium;* hinc rerum tumor, & sententiarum vanissimus strepitus, *vt ille ait. Neque aliunde fœdi plerumque exitus, quos tum demum vitare liceret, si patres sapientis naturæ monita non aspernarentur. Prodit in hanc sententiam grauißimus auctor Plutarchus, Apollinem Delphicum Romanæ eloquentiæ parenti, qua ratione ad immortalitatis fastigium peruenire posset consulenti respondisse, hoc illum assecuturum, si ad propensionem, præscriptumque naturæ, non ad*

In lib. epist.

Petronius in princ.

In Cicerone.

sententiam aliorum vitam institueret. At is, famæ & gloriæ præpostere sitiens, vulgi rumusculis percitus, & domesticorum commodis consultum volēs, vltro se perditum iuit, non secus atque ille,

Demosthenes. Iuuenalis Sat. x.

Quem pater ardentis massæ fuligine lippus,
A carbone & forcipibus, gladiosque parante
Incude, & luteo Vulcano ad Rhetora misit.

Illud sane obseruandum (vt in orbitam redeamus) sinistro genio, & inuita Minerua aliquid agere diceréue temerarium esse, ne quid dicam maius.

Patauij PINELLVS *cum Dominico, gentili atque affine suo coniunctißime vixit, quem non multo post vidit, & lubens, clarißimum Cardinalem; amicosque tum primum habuit excoluitq; officiis sane omnibus, Guidum Vbaldum è Marchionibus montis, Cæsarem Benedictum postea Pisaurensem Episcopum,* AVGVSTINVM VALERIVM, *doctrinæ etiam tum sanctitatisque meritis ad Veronensem Episcopatum, & ad Cardinalis honorem proludentem; Iohannem præter hos, &* HYPPOLITVM *Aldobrandinos, quorum alterum vidimus Cardinalem, Summum Pontificem alterum. Vixit Patauij annos* III. *supra* XL. *per quos nemo fuit apud Italos vel exteros qui ingenij laude clareret, qui non* PINELLVM *officiosè obseruarit, & quamuis consilium mihi sit ab eorum indice contexendo abstinere, ne lectores tædio afficiantur, eos tamen parcè admodum recensebo, quos narrationis series, siue rerum gestarum fides, ad finem properanti obtulerint. Id v-*

num

num, exquisitum sane & singulare, haud silentio prætereundum, anno videlicet MDXCIIX. CLEMENTE VIII. *Ferrariam Roma profecto, vt eam vrbem ex morte* ALPHONSI II. *Atestini caducam reciperet, Cardinalium & insignium virorum plerosque omnes, qui vt Venetias se conferrent Patauium attigerant, ad* PINELLVM *honoris gratia diuertisse.* CAESAREM *Baronium Card. inprimis, amplißimi ordinis decus, quem æui nostri lumen nos Romæ nuper morte interstinctum cum bonis adeò omnibus doluimus. Baronio aderat* ROBERTVS *Bellarminus, doctorum votis, & propriis meritis diu olim designatus Cardinalis, qui & ipse congressus est cum* PINELLO, *gestiente præ gaudio, quod tunc temporis domi sibi inuisere contigisset, quos non nemo in dißitis vndecunque regionibus maxima cum admiratione veneraretur. Meminique ego Card. Borromæum iuniorem, probum illum non minus quam eruditum, & alios complures litteratos viros, audisse me Romæ dicentes, sibi non alia de causa Patauinam vrbem videre in votis fuisse, quam vt* PINELLVM *fama notũ, de facie agnoscerent. Percupiuit hoc I. Lipsius, qui id scripto etiam testatum voluit;* spero enim (*ita ille*) quia penè decretum mihi, sub annum instantem sæcularem in Italia me sistere; & absit vt ea exeam, nisi te videam & amplectar. quid exeam? imò cum inibo, hoc fiet opinor: & inter prima & calida desideria mea est, vt hoc reddam effectum. Viue, viuam: nisi casus aut vis impedit, videbo. *Et verò tantam eruditorum consensionem quis admiretur? nemo opinor, nisi qui ignorabit,* PINELLI *domum Patauij animorum Prytanæum,*

Epist. cent. 3. ad Italos & Hispanos.

Bibliothecam ingeniorum, Musæum doctrinæ fuisse & eruditionis. Vixdum IOH. VINCENTIVS *Patauij domicilium collocarat, cùm acerrimo studio ductus nobilium quotquot erant rerum dignoscendarum, quo ipse ad extremum vsque vitæ spiritum honestißimè flagrauit, Tridentum proficisci decreuit, vt ibi sapientißimos, & religiosißimos orbis Christiani viros de maximis Catholicæ religionis dogmatibus consultantes, & agnosceret, & audiret. Socium sibi peregrinationis asciuit* IOH. *Franciscum* MVSATVM *Patricium Patauinum, Philosophum cognomento, litterarum omnium apprimè scientem, qui morum elegantia, & vitæ innocentia* PINELLVM *sibi adeo deuinxit, vt nihil supra. Contigit autem* MVSATO, IOH. VINCENTIO *superstiti esse, vt nimirum defuncti vicibus in re litteraria tuenda & exornanda, vt facit, persungeretur. Linguas hic noster non tantum Græcam, & Latinam callebat, sed & exoticas quoque, Hebræam, Gallicam, Hispanicam, quarum & auctores perpendere, & speciem formamque amare, & intueri iamdiu nouerat. Vernaculum sermonem ita pridem excoluerat, vt nitorem in eo suspiceres & elegantiam, non elaboratam concinnitatem. & sane prodit animum frequenter oratio; nec aptius vitro facies, quàm sermone mores exprimuntur.*

Hor. ad Pisones.

Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum: iuuat aut impellit ad iram,
Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:
Post effert animi motus interprete lingua.

Neque

Neque vero pœnituit Patauium secessisse. Hic enim eousque in scientiarum cognitione profecit, donec omnibus admirationi esset. Audiui ego eum domi sæpe sæpius maximis de rebus in eruditorum corona disserentem, animaduertique, mirari omnes quotquot aderant rerum selectarum copiam cum orationis splendore certantem. Proprium Græcorum fuit, ex tempore dicere ad proposita omnia. Extemporalis huius eloquentiæ auctor laudatur nobilis Sophistes Gorgias Leontinus, à quo arripuere Græci, à quibus Romani. Abstulit autem secum bonarum artium interitus exercitationem hanc, quæ linguam acueret, excogitandique celeritatem compararet. Excitauit verò PINELLVS *magno cum fructu, vt qui orationem mente, & sententiarum grauitate honestaret. Hinc* HIERONYMVS MERCVRIALIS, *magnus ille sine controuersia Iatronices, cui medica ars ornatum debet selectum illum & peculiarem, quo pristinam dignitatem nunc demum abundè testatur, in admirationem actus aliquando cum* PINELLVM *domi audisset, egrediens (aderant ibi forte communium amicorum plerique) ecquem ait vidistis viro huic multiplici doctrina conferendum? comprobauere qui audierant, nec iniuria profecto. Hæc enim quæ diximus ita eminebant in ipso, vt in his regnare propè omnibus videretur. Ostentatio tamen ab eius dictis factisque procul aberat, nihil de se magnificum, præclarumue sentientis; quo fiebat, vt egregium duceret* senescere se, *vt ille olim,* semper

addiſcentem. *Si quando verò, vt inter loquendum fit, animaduertebat, aſſeruari à ſe libros, ſcripta, aliáue quæpiam recondita ac ſingularia, quæ amicis viſa hactenus non eſſent, ea promere, atque adeo commodare vltrò nec petentibus auebat. Quo ſtudio incitatus, in vſum omniũ, difficile dictu eſt quantis laboribus vir natus ad litterariæ reipub. commoda fuerit perfunctus. Vera hæc, & citra aſſentationem dicta. Is enim quæ volebat valde volebat; Lydium ingeniorum lapidem dixiſſes, amicorum omnia non ſecus ac ſua ad amuſſim explorantem.* Repoſcebat *ille ab amicis eandem ſedulitatem; quam tamen præſtare contigit admodum paucis, quos ille (vt par erat) aureos homines appellabat. Et profectò pleroſque eximia illa diligentia, ne dicam moroſitas deterrebat, non æſtimantes quanti interſit temeré ne, an conſultò quidpiam agas. Inſtruxerat ille præclaram hanc ſuam diſcendi cupiditatem ope multorum, qui eadem voluptate afficerentur. Hos non in* Italiæ, *Europæque vrbibus modo ſed & in oppidis, vicisque ſelegerat, quorum induſtria continenter vteretur, ad quos epiſtolas ſchedulasúe oportunè mißitaret. Illud ſane in* PINELLO *mirandum, quánam ratione ipſi per imbecillam valetudinem liceret tot rerum meminiſſe, tot negotiis ſufficere. Et verò hanc ille ſibi præter ceteras methodum præſcripſerat; vt perlectis amicorum litteris, earũ capita compendiaria via in codicem referret. Hunc ſibi proponebat reſponſurus, ſepoſitis epiſtolis, in quarum mox*

tergo

tergo adnotabat nomen eius qui scripsisset, annum, diem, locum, & negotiorum indiculum. Harum fasciculos singulis hebdomadis in cistulas transferebat. Ad litteras cum demum responderat, selectas in manipulos cogi, annorum, mensium, septimanarum, dierum habita ratione digeri, & in vnum secludi imperabat. Consueuerat insuper tabulas sibi quasdam conficere, in quas referret ea omnia quæ ipse ab amicis quæ ipsi ab eo vicißim postularēt; descriptisq; sum̃is negotiorum, petentiumq; nominibus, vno intuitu discernebat quid actum esset, quid agendum restaret: re cōfecta, nomina inducebat, postquã rescripta cum codice contulisset: & omnia manu plurimùm sua conscribebat, (duobus quibus ægrotauit annis exceptis) ne scilicet vlla in re officio deesset, néue cuipiam minus diligens videretur. Et quamuis firma satis non sit amicitia, si qua, velut tibicines, vltrò citróque concursantium litterarum sibi vicissitudines postulat, quæ nutantem infirmiusculamque furcillent, frustrari tamen desideria amicorum inurbanum sanè est. *Negociorum refertam epistolam scriptitanti, mos erat præcipua capita subdita linea indicare, vt eo confestim excurreret legentis oculus. Ego profectò neminem noui, tum in scribendo, tum in respondendo,* PINELLO *diligentiorem; cùm enim annũ Romæ sæcularem integrum exegerim, neminem omnino tabellarium, cui non ad me litteras daret, sibi vnquam elabi passus est, quantumuis æger, & medicis conclamatus decumberet. Id omnem superat admirationem, quod cùm*

Ioan. Picus in epist. ad Andr. Corneum.

per

per annum è lecto surgere non licuisset, febrienti sine intermißione, vexato stranguria intimisque doloribus, lithiasi in vesica, & renibus laboranti, ad extremum tandem quà tabe, qua nimiis vigiliis redacto, quòd inquam hæc & non minora patienti, libri tamen, scriptiones, plantæ, semina, foßilia, nummi veteres, & alia huiusmodi, nunquam ex animo exciderint. Dolori (quod mirum) ita imperabat, vt vnis medicis proderet, non ostentaret; mecum sanè interdum, & cum amicorum nonnullis strictim, & aliud agens, de morbi grauitate conquestus, illico digrediebatur, hilarem se, & communem præbens ad miraculum vsque. Hinc, ni fallor, patet quanti intersit præclaris actionibus consueuisse. Amplectitur enim eas animus, neque se ab iis vllo patitur incommodo diuelli. Obstrepant licet, obtundantque, hinc animi ægritudines, inde corporis morbi, is qui semel, serioque litterarum suauitati animum adiecerit, attendet vni sibi non minus, quàm fidicines & circulatores in magna hominum celebritate. Actum sanè de bonis artibus esset, nisi ipsæ id amatoribus suis præstarent, quod de plebe sordidis & illiberalibus non paucis lucri cupiditas. In eam curam, dum vixit, ardenter incubuit, vt libros editos, manuscriptosque, linguarum doctrinarumque omnium in vnum cogeret, cui operi destinarat scriptores librarios plerosque, quorum ipse vnus operas ferè omnes mercede conduxerat. Bibliotheca eiusdem, quæ inter omnes penè Italicas, ac ferè dixerim Europæas,

vna

vna eminebat. Quinquaginta annorum opus fuit, magni ex eo ſaltem æſtimandum, quod accuratißimus vir in illud vnum contulerit curas ſuas omnes & cogitationes. Effinxerat eum ad hoc munus natura, quam ipſe ſolertia & ingenij acumine eo vſque prouexerat, vt non magis frequentes olim Apollinis tripodas conſulentes, quam Bibliothecas inſtructuri PINELLVM *inuiſerent, à quo veluti à cortina Muſarum, aurea huiuſmodi rerum præcepta domum referrent. Librorum numerum mihi incompertum, ex eo inueſtigare quis poterit, quod Neapolim poſt eius obitum capſæ librariæ plus minus centenæ tricenæ delatæ ſunt. Et ſanè librorum quos probitas, aut probitatis plerumque comes raritas commendaret, paucos admodum in eius Bibliotheca deſideraſſes. Juriſconſultorum commentarios non paßim, ſed parce admodum, & cum delectu admittebat, veluti Alciatum, Budæum, Cuiacium, Duarenum, Goueanum, Auguſtinum, & ceteros qui ius ciuile in priſtinam dignitatem reſtituerunt: alios ab his longum valere iuſſerat. Hanc illi fortaſſe mentem* PAVLVS MANVTIVS *iniecerat;* Non enim te arbitror ſtudiorum tuorum elegantiam ineptiſſimis, planeque barbaris quorundam ſcriptis inquinare velle, quæ cum immenſa ſint, pleraque tamen inania, laboris & moleſtiæ plurimum, vtilitatis & oblectamenti minimum habent. *Hæc ille. Nundinarum Francofurtenſium, Venetorumque bibliopolarum librarios quotquot erant indices ſedulò perluſtrabat, & ab amicis qua Italicis qua tranſalpinis omnia diligenter in bibliothecæ ornamentum*

Lib. 4. ep. 5.

tum percunctabatur. Si quid Romæ, Florentiæ, Parisiis, Antuerpiæ, Augustæ Vindelicorum, Venetiis, & alibi, PINELLIANA *bibliotheca dignum prodiret, non deerant, qui vixdum edita volumina, & quaterniones aliquando è prælo recentes* PINELLO *mißitarent. Vidimus etiam doctorum hominum plerosque, egregios dico & nominis magni, ad suam dignitatem pertinere arbitratos, Musæum* PINELLI *exornari commentario quopiam è suis. Vidisses ibi sphæras cœlestes, terrarum globos, organa Mathematica, tabulas geographicas, hydrographicasque, antiquorum ædificiorum typos, ichnographias, orthographias; foßilium rariorum prædiuitem metallothecam; loculos præterea forulosque, in quibus plurima eorum, quæ ars, naturáue ad ostentationem elaborarunt, condebantur. Veterum numismatum copiam non affectauit: selectioribus tamen nonullis vnicè delectatus, queis antiquariis figeret crucem, studiosius quæsituris, si quid in ipsis reconditi eruditiúe lateret. Vno ille Neronis nummo inuiso hactenus & valde singulari, ingenia prouocauit complurium eruditorum, obtinuitque vt symbolum perobscurum, amici conscriptione, quatenus licuit, illustraretur.*

Laurentius Pignorius.

Recentiorum libros empturus, disquirebat an habenda esset fides titulis, qui speciosis plerunque verbis, ineptißimis voluminibus lenocinantur. Ideoque bibliopolarum consensu inuestigationi huic impendebat horas aliquot,

malæ

malæ emptionis fastidiis obuiam iturus, quæ exprobare iugiter stultitiam domino solet. Librorum qui olim prodierant iteratas editiones cum primis cōferebat, & si quid additum seu demptum intellexerat, in eorundem margines referebat, magno cum sui tum aliorum fructu. Accidit enim sæpenumero, vt optimæ notæ libris frequentes editiones suauitatem adimant, & probitatem. Bibliothecam hanc suam conspici, aut contrectari haud patiebatur, quod, vt ipse dicebat, variarum rerum congeriem informem contineret: cum tamen omnia aptè disposita essent, & suis quæque regionibus collocata. Artium porro, quas ingenuas appellamus, vnaquæque suas hic, easque perpetuas stationes habebat. Grammaticen dico, Rhetoricen, Dialecticen, & ceteras; quarum agmen claudebant grauiores illæ, quibus mores formare curæ est, & rerum humanarum diuinarumque arcana contemplari. Harum omnium scriptores in varias dialectorum tractationumque classes distributos, antiquos à recentioribus ætatum series distinguebat. Armaria litteris quadratis, loculi numeralibus notis insigniti, elementario indici respondebant, in quo libros descriptos omnes habebat. Perquiramus cum PINELLO *si lubet Plinij codicem; syllabus ipsum dabit in elemento P. cui scrinium adscriptum T. cum loculo* III. *& ad hanc rationem omnia. Libros manuscriptos tum chartaceos, tum in membranis, seorsum ab impreßis in bibliothecæ vmbilico, vt ita dixerim, collo-*

carat. Incluserat verò capsis, extructis ad eam altitudinem, vt in summis, tanquam in mensa abacóue, locari orbes cœlestes & terrestres, & alia huiusmodi statui commodè possent.

Commentarios demum, libellos, epistolas, historiolas, & alia huius ordinis, quæ ipse plurima anxiè coëgerat, insigni collocatione aptis & accommodatis locis composuerat. Cui rationi rerum disponendarum, vti studiosis non iniucundæ, paulisper immorari operæpretium duxi. In fasciculos ille singulos coniiciebat commentarios aliquot, quorum scriptioni narrationis alicuius, bellicorum verbi gratia apparatuum, rerum hortensium, similiumque, scopus propositus esset. Hos fasciculos in libri morem, non tamen compacti, charta emporetica operiebat, cui inscripti vnus pluresue characteres elementarij, prout manipulorū numerus exigebat. Scriptiunculas quotquot erant, chartæ puræ folia disparabant, cum adscripta numeri cuiuspiā barbarica nota. Hæc omnia vno aut altero exemplo illustrabuntur. Inerant congeriei, A, nobilium Mathematicorum scripta, inter quæ commentarius CAROLI TECTII *de Circini vsu, notatus* 18. *In codice* F, *quem rebus Hispanicis destinarat, numeralis nota* 31. *Escuriaci descriptionem, aliæ quæpiam* Caroli V. *Tunetanam expeditionem indicabant. Ad manum erant hæc omnia ope codicis, quem in elementarias sectiones dispertitum indicem vocamus. In hoc sub littera, A, censebantur ea,*

quæ

quæ ad Mathematicas disciplinas, nota numerali præeunte. Exempli gratia,

1. Commentarius Galilæi Galilæij, Florentini Mathematices Patauini Prof. pro Copernico aduersus Iacobum Mazonium.
2. Iosephi Moletij de emendatione anni.

In quem ordinem redegerat ea omnia, quæ primo illo elelemento complexus erat. Subsequebatur littera B, qua sub iisdem numeris alia continebantur, apta nihilominus inter se & conuenientia. Neque verò ad calcem codicis huius deerat libellus alter, in quo, elementaria ratione, summa quædam capita descripta essent omnium quotquot erant Manipulorum, hac methodo. Nota, V, res omnes Venetas indicabat, coniectas in fasciculum G G. Demus ergo, collubitum fuisse illi commētarium perlegere de æstu Veneti maris, quod Hadriaticum vocant, ad alterum ille indicem hunc actutum confugiebat, à quo ad priorem illum amandabatur, elementa G G inspecturus. Hic ille rerum Venetarum breuiario perlecto comperiebat, latere commentarium de æstu maris sub numerali nota 28. congeriei illius cuius character duplex G.

Non adeò faciles aditus (vt diximus) præbebat ipse ad hanc suam bibliothecam inspiciendam. Iis verò, qui illaudata periergia ducti, nullius pretij homines, illam videre affectassent, omnino interclusam volebat: sufficere dictitans commonstrari illis imagines illustrium virorum, quarum decurias aliquot in domesticis conclauibus asseruabat.

uabat. Hoc idem VRBINI DVCI *propositum olim audiui. Inuisenti enim mihi aliquando Pisaurensem eius bibliothecam, refertam optimorum librorum, admirantique quod esset ornamentorum, tabularum videlicet, signorumque inanis, bibliothecæ Præfectus respondit, dedita opera id factum, vt ne illuc conuolarent, qui re litteraria non afficiuntur; multos enim bibliothecas inspectare, vt oculos, non vt animum oblectent. Illud sane in* PINELLO *apprime laudatum, quod libros libenter commodabat, doctis præsertim, & iis quos breui restituturos opinabatur, quorum si qui opinionem fefellissent, librósue inquinassent, aut corrupissent, his iterum petentibus duriusculum se præbebat, velut & illis à quibus ipse vel quidpiam impetrare non potuisset, vel quos rudes, & imperitos arbitraretur; Ennianæ sententiæ memor:* Benefacta male locata, malefacta esse. *Cum verò commodare aliquid nollet, vtebatur communibus quibusdam non inurbanæ inficiationis locis, quorum ille princeps, librum qui peteretur iamdiu cum aliis Romæ esse. Annis enim ferme viginti antequam decederet, affinium flagitationes elusurus, amandauit Romam capsas librorum duodeuiginti, quas illic quoad vixit manere voluit, vt affines negocium sibi facessere desisterent, illuc aliquando vt ipsi rebantur migraturo. Statim atque librum commodauerat, describebat in schedula præter diem, nomina tum auctoris, tum illius qui accipiebat. Quæ omnia adiuncto conspicuo aliquo ligneo, vel char-*

Cic. lib. 2. de off.

chartaceo segmento inibi reponebantur, vbi statio libri erat, vt mittamus, relata hæc in codicem huic rei designatum. Didicerat hæc ille ab Attica Musa Xenophonte, cuius verba Latinè reddidit nobis maximus Oratorum Cicero in hanc sententiam: Hæc postquam omnia secreuimus, Apud columella lib.12. de re rustic. c. 2. & 3. tum suo quæque loco disposuimus, deinde quibus quotidie seruuli vtuntur, quæ ad lanificia, quæ ad cibaria coquenda & conficienda pertinent, hæc ipsa ei qui vti solet tradidimus, & vbi ea poneret demonstrauimus, & vt salua essent præcepimus. *Addit autem;* Hæc annumerata ipsi exscripsimus, eumq; admonuimus vt quodcunque opus esset sciret vnde daret, & meminisset, atque annotaret quid & quando & cui didisset, & cum recepisset vt quidque suo loco reponeret. *Et sanè quis non videat plurima ordine destituta pessumire? vetus est prouerbium, paupertatem certissimam esse, cum alicuius indigeas, vti eo non posse, quia ignoretur vbi proiectum iaceat quod desideratur. Pergit porro grauissimus Philosophus sententiam suam obuiis & de media hominum vita arreptis exemplis comprobare, in choro canentium, exercituum, militum, armamentorumque in naui, quæ omnia rite disposita & vsui sunt, & voluptati. Hæc omnia aptus & conueniens rerum ordo præstat, & alia non minora, veluti expediri citra laborem omnia, omnia celerrimè confici, seruosque rudes quantumuis & ineptos imperatis esse omnino pares. Vidi ego apud* PINELLVM *nostrum, decennem puerũ Hieronymum nomine, qui refertissimæ (vt diximus) Bibliothecæ seriem ita mente & memoria complexus erat, vt omnia Domino, nutibus penè poscenti, protinus exhiberet.*

Inui-

Inuidit mors conatibus pueri, qui IOH. VINCENTIO *triste sui desiderium reliquit. At quia ad ordinem, quo vir clarißimus est egregie vsus, nostra delapsa est oratio, quid vetat prodere nos minuto, at sane cõcinno exemplo, quanto is odio perturbationem prosequeretur? Pecuniam si quando vel dare vel exigere necesse erat, antequam numeraret, disponere per series, nummorum & metallorum classes cõsueuerat primum, argentum videlicet ab auro, maiorem à minori pecunia disparare, cõponere deinceps eas monetas, quæ idẽ penderent, postremo adnumerare. At vero vt narrationibus huiusmodi in futurum abstineamus, illud faciet ab eodem fonte haustum, Pinelliano videlicet, à quo nihil impurum, turbidum nihil nos vnquam manare animaduertimus. Aestimabat ille ex rei veritate temporis iacturam, quam is faciat necesse est, qui nullam sibi proposuit actionum suarum rationem. Sunt in hac vita plerique male feriati, quos non pudeat bonas horas nihil agendo, male collocare; eos non ineptè similes iis dixeris, qui pecunias, qui patrimonia prodigunt. Vt enim ab his frustra effusarum pecuniarum rationem extorqueas, cum multas liqueat impensas esse: ita illos vitæ lapsus, temporis fuga nequaquam admonent perire sibi non cogitantibus rem adeo pretiosam, & contra humanum votum, aditum immortalitatis obserari. Rem sanè dignam Democriti risu. Sunt qui nummi vnius iactura non parum affliclentur, diei vel horæ, atque adeò anni non item: cùm tamen hæc*

abeant

abeant in præceps haud vnquam remeatura. At quia non sunt hæc publici gustus, ad PINELLVM *reuertamur. Is à me cum audisset,* MARCVM CORNELIVM EPISC. PATAV. *clarißimum lumen ordinis sui, frequentibus adeuntium, & salutantium officiis distineri; monuit, vt ipsi* ANTONII PERENOTI CARD. *Granuelani factum ob oculos proponerem. Is dum pro Rege Neapoli esset, matutinarum horarum statas quasdam, & certas, quibus se conueniri volebat constituerat. Iusserat etiam, vt adituri vespere præcedenti nomina profiterentur, è quorum ipse agmine* XII. *aut* XV. *seligebat, quos admitteret. Curabat autem ne inanibus exordiis tempus sibi & reliquis profuturum dilaberetur. Quo factum, vt cùm aliquando admissus nescio quis iactare cœpisset, se Archiatrum esse, conductum publico ære, & alia quædam ad dignitatem, vt ipse opinabatur suam, non exigui momenti, exceperit Cardinalis, per me esto vt lubet, reiicienda hæc in aliud tempus, nunc ad rem de qua agimus aggrediamur. Ita ille garrulos, & molestos in publica commoda peccantes, coërcere solitus. Curabat sibi* PINELLVS *librorum editorum inuentu difficilium quotquot comparari poterant exemplaria, tum vt haberet quod substitueret his, quæ casu vel furto pereunt, tum vt prospiceret, si quando iis egerent, commodis amicorum. Quod de libris diximus, de commentariis calamo exaratis dictum puta. Autographa enim perire sibi nolebat, exempla lubens commodare, at-*

quæ adeò largiri consueuerat. Desidiam & torporem ingeniorum maximè insectabatur, quo fiebat vt amicorum eruditos impelleret semper, ad noui quidpiam vel pangendum vel meditandum. Si quid vero animaduerterat dignum quod hominum manibus tereretur, in amicorum pluteis latere, tum demum omnes machinas admouere, vt ne studiosis diu inuideretur, libris, opera, & præsenti pecunia iuuare. Huic PINELLI *rei litterariæ promouendæ studio, non pauca doctorum virorum monumenta accepto ferenda. Testis de semetipso* CAROLVS SIGONIVS,

Præfat. de iure Prouinc.

Me verò vt hæc facerem (IOH. VINCENTIVM *alloquitur*) cùm res ipsa per se cognitione dignissima, tum tua in primis auctoritas impulit, quæ in omni re semper apud me plurimum valuit. *Et infrà.* Quòd autem mea sponte propter summum meum erga te studium, tuamque constantem erga me voluntatem eram facturus, vt aliquo te scriptorum meorum genere appellando, veterem meam necessitudinem notam posteris facerem, id mihi multo iustiore ratione in hoc libro retinendum esse duxi, vt quod te potissimũ hortatore opus ad exitum perduxissem, id etiam in manus hominum in tuo multo ornatissimo nomine darem.

Lib. de vino & aqua.

Hieronymus etiã Mercurialis hæc olim præfatus: Complures aguntur anni ex quo Patauij, atq; etiã in ædibus tuis, ad quas veluti ditissimam quandam disciplinarum omnium officinam, & cunctorum litteratorum celebrem conuentum, quotidie concurritur, de vini abusu semel differentes, in eam incidimus disputationem, vtrum ad nutrienda corpora hominum adeo conduceret, quemadmodum à veteribus esse putatum passim existimatur, cumq; me recepissem, interdum me ea de re publicè esse in prælectionibus meis seriò locuturum, ad perficiendum non modò es adhortatus, verùm etiam sæpenumero ita acriter inflammasti, vt cui nunquam denegare quicquam iam pridem statueram, in negotio admodum vtili & iucundo potissimum esse parendum iudicauerim;

&

& in fine ipsius epistolæ, inquit: collatis simul pluribus scriptorum exemplaribus, publicari mandaui, tibique primario similis huius laboris & auctori, & patrono, dedicare volui, vt cum ab hoc dogmate minimè prorsus coram me auersus sis visus, si non mordicus tueri, saltem non infructuosum penitus fuisse conatum ostendere possis. *Emisit cōscribentibus hæc nobis librum cui titulus:* INDAGATIO VERÆ ET PERFECTÆ DEFINITIONIS LOGICÆ, HORATIVS CORNACCHINVS, *vir pietate & doctrina insignis, in quo studium hoc sibi compertum* PINELLI *nostri extare voluit, honorificis hisce verbis:* Præfat.
Non defuerũt etiam, qui acerrimis stimulis me ad incœptum prosequendum incitarunt. Præ ceteris, dum viueret IOH. VINCENTIVS PINELLVS, immortalis memoriæ vir, atque in omni optimarum artium genere versatissimus, præcipuè verò in rerum abditarum causis, naturæque arcanis perscrutandis, studiosissimus & curiosissimus, cuius optima, & suauissima consuetudine vtinam mihi diutius frui licuisset. Sed hanc mihi felicitatem mors inuidit, quæ eum rapuit, cùm miram hominis eruditionem, morumque suauitatem degustare vix cœpissem. Ad hunc quasi ad oraculum confluebant omnes litterarum studiosi, non Italię modo, verum etiam totius ferè orbis terrarum: cuius rei testis est ingens epistolarum vis, quæ vndique ad ipsum quotidie mittebantur. Cum hoc itaq; præclarissimo viro, hasce meas cogitationes cùm quandoque communicassem, vererique me dixissem, ne noua promulgando sermonem alicui de me darẽ, ille me valde hortatus est, ne ab incœpto deterrerer, quod diceret, noui aliquid proponere, si tamen id neq; temerè neq; sine ratione proferatur, haudquaquam verendum esse. *Et quoniam studiorum similitudo amorem parit, litteratos explicari non potest quantum amauerit. Non ille se incondito affectuum impetu raptari patiebatur nouerat quid & quatenus amandum. Vetus dictum haud de ipso dictum:* Amans quid cupiat scit: quid sapiat non videt. ANTONIVM QVÆRENGVM CAN. PATAVINVM *dilexit*

vnicè, allectus suauitate morum, animi candore, diuinarum humanarumque rerum, & nobilium linguarum notitia penitiore. Vidit hæc probè RANVTIVS PARMÆ DVX, *non paternis tantùm laudibus insignis, à quo est euocatus* QVÆRENGVS, *ad historiam cõscribendam, quæ res ab* ALEXANDRO *eius patre clarissimo Imperatore in Gallia & Belgio fortiter gestas, pro dignitate complecteretur. Eius ego specimen historiæ, ac veluti vniuersæ narrationis typum, visum & laudatum magnis viris, perlegi summa cum voluptate, gratulatusque sum sæculo nostro extare, quod & in hoc genere conferre cum optimis antiquorum possimus. Cum Quærengo eximiè amauit Claudium Puteanum Nob. Gallum, cuius non fictæ laudes, & amplissima munera recensentur à Iacobo Augusto Thuano, è quo hæc descripsimus:* artissimam in Italia amicitiam coluit cum IOH. VINCENTIO PINELLO Patric. Genuensi, omni litterarum genere ac rerum cognitione viro excultissimo & Philologorum fautore eximio, quam crebris officiis, postquam domum rediit, semper renouans, ad mortem vsq; seruauit. *Oderat* PINELLVS *eos qui in hoc vniuersitatis theatrum, quem mundum vocamus, spectatum introducti, oculis tenus, tanquam hospites minimè curiosi, eo munere fungerentur. Allicit nos ad sui spectaculum natura variis admirandisq; imaginibus, quas qui despiciat, idem se brutorum plerisque inferiorem fateatur necesse est. Haud ita hic noster. Quicquid enim natura aut arte admirandum, quicquid bello pacéue insigne in Europa dum is viueret vspiam contigit,* *id*

Ex libro CIIX. historiarum.

id penitus ſcrutari pulchrum ducebat. Multiplices amicorum narrationes, delineationes varias, eo ſtudio congerebat, vt nihil ſupra. Exemplum ſit in multiplici iride, & tergemino ſole anni MDCI. VII. ID. *Februarij: Patauij, Venetiis, Romæ, & alibi, phaſma illud ſibi deſcribi, & commentariis explicari curauit, ab amicis quorum periergiam aliàs probauerat. Aetas noſtra librorum tum veterum tum recentiorum oppidò ferax, paucos vidit in eo genere litterarum quas humaniores vocamus, quibus non inſcriptum alicubi eſſet* PINELLI *nomen: & ſanè decebat honorificè appellari eum, in cuius bibliotheca viri docti maxima ſtudiorum ſuorum præſidia collocata intelligebant. Nimium hic & faſtidioſum ſit, recenſere* PANCIROLOS, SCHOTTOS, PERSIOS, SALVIATOS, & *alios non paucos, quibus placuit eam* PINELLO *mercedem rependere, quam Mileſius Thales ſibi perſolui optauit. Vnius certè* SIGONII *teſtimonium quin adſcriberem mihi ipſi imperare non potui, adeò luculentũ eſt & ſingulare.* Apuleius in Florid. lib. 4.
Omittam, *inquit*, illud, quod vere mihi videor poſſe dicere, eum eſſe te, quem ego cùm propter veterem erga me animi propenſionem vnicè diligam, tum propter variam præſtantium multarum artium cognitionem, & incredibile ac conſtans virtutis ac ſcientiæ ſtudium, omnibus iſtius ætatis ac dignitatis hominib. anteponam. Itaque cùm in te omnia eluceant quæ præclara videri hominibus atque eximia ſolent, Genuæ patriæ claritas, Pinellæ familiæ decus, Coſmi patris optimi ac magnifici viri ſplendor, fortunarum amplitudo; tu hæc omnia perpetuo vno virtutis, ac doctrinæ, quo flores ſtudio ita obſcuraſti, vt qui te laudant, hoc in maximis tuis ornamentis ponant, quod his omnibus quæ vulgo homines ſuſpiciunt poſthabitis, ſolam laudem ex beneficentia, comitate, multa- Sigon. in præf. lib. 1. de antiq. iur. prouinc.

rumque atque egregiarum disciplinarum notitia consecteris. *Fuerunt plerique qui ne de facie quidem noto librorum suorum patrocinium commendarent: tum vt cum eo amicitiam inirent, tum vt ex eius nomine libris quos edebant existimatio non vulgaris, sed doctorum hominũ accederet. Quas rationes* LVDOVICVS SEPTALIVS *clarissimus medicus obuersatas sibi profitetur, cum* PINELLO *suos in Hippocratem commentarios nuncupauit. Neque minus laudatum quod mox narraturi sumus. Ab ipso, tamquam tabularia Musarum asseruaret, exquirebant quibus id curæ, quid editum quid non, scriptorum ætates, nomina, & alia sexcenta, quibus ille scrutandis eum sibi reconditarum rerum apparatum congesserat, vt nulli non faceret satis. Expertus* haec *idẽ Sigonius, qui ad calcem aureorum librorum quos inscripsit de regno Italiæ, hæc habet:* IOH. VINCENTIVS PINELLVS, vir plane in omni studiorum genere singularis, ac propter eximiam humanitatẽ inter omnes maximè memorabilis, qui non solùm pretiosissimum ingentis suæ bibliothecæ thesaurum totum explicuit, sed nullum etiam diligentiæ atque impensæ officium in hoc opere prouehendo reliquit. *Experti* ANTONIVS POSSEVINVS, & GVIDVS PANCIROLVS, *viri nunq̃ satis laudati.* PETRVS PITHOEVS *vir rei litterariæ studiosissim⁹, ad nouellas Iuliani antecessoris hoc abũdè testatus*, sed & permulta debeo viro clarissimo, & nunquam laudato satis, IOH. VINCENTIO PINELLO, ex cuius vnica bibliotheca plura mihi de IVSTINIANO didicisse contigit, quam ex ceteris omnibus.

Sigonius.

Biblioth.
De notit. vtrĩ. Imper.

Neque libris tantum inquirendis nauauit operam PINELLVS; CAROLI CLVSII, VLYSSIS ALDOVRANDI,

FER-

FERRANTIS IMPERATI, *& aliorum hortos, musæa, metallothecas instruere ornareque satagebat; labores pecuniasque optimè impensas arbitratus, quæ in amicorum commodum, & publicam cederent vtilitatem.*

BORROMÆVS *iun. Card. cùm insigniorum virorum autographa schedia discuperet, dignoscendis marginalibus librorum annotationibus calamo exaratis vsui futura, vni* PINELLO *negotium detulit, qui diu grauissimeque ægrotans, breui tot nobilium scriptorum manus congessit, vt & Cardinali multa transmiserit, & sibi non pauca in bibliothecæ ornamentum reseruarit; Cuius rei gratia hæc ad* PINELLVM IOSEPHVS SCALIGER; Duo autographa patris tibi mitto, fragmentum Epidorpidum, & indicis cuiusdam, quem locupletissimum in Galenum confecerat, vt vna opera perspiceres, quæ fuerit eius ἰδιοχειρία, tam in mundo quam in litura. *Libros idemmet à* PINELLO *sibi comparari exoptans ita scribit;* Nos magna in penuria librorum sumus, qui immanibus sumptibus bibliotheculam nobis paramus. Neque verò nos tam caritas afficit quam raritas, quæ hic accendit pretium eorum librorum, quos alibi copia viles facit. Itaque sæpe cogimur inuiti ad opem amicorum confugere, quod fecit vt & tuam implorarem. Itaque quamquam sentio quàm inciuilem rem faciam, qui tuas meliores curas morer, vt te meis rebus adiutorem parem: tamen, nisi graue est oro te, vt tua opera Iudæi curent mihi illos libros, quorum nomina in schedio seposui. Ego frustra illos libros in Germania, Anglia, & Italia conquisiui. *Et infrà.* Non satis est semel perfricuisse frontem, nisi rursus orem te, vt si qui nummi priscorum Principum Scaligerorum reperiri possint, quales apud patrem vidi, eorum aliquot, aut vnius saltem copia mihi fiat, quod mihi non solum maiorum meorum, sed etiam tuo nomine charissimum κειμήλιον erit.

FRANC.

FRANC. MARIA VRBINI DVX, *quem veterum Regum studia æmulantem admiratur ætas nostra*, PINELLVM *consulere haud grauabatur. Idemque cum acta rerum in orbe nostro quotidie gestarum, quæ Imperiorum olim instrumenta qui rerum potiebantur in arcanis habebant, colligenda sibi decreuisset, ad vnum* IOH. VINCENTIVM *confugit, qui eius votis egregiè respondit. Is horum actorum per annorum seriem compositorum, non modicam vt ita dixerim struem adseruabat, in quam non ea tantùm quæ ipse singulis hebdomadis accipiebat, sed & quæ amici, descripta coniecerat; vt auctiora minimis etiam rebus, seu alia interdum à suis, animaduerterat. Minuta hæc, & alicui forsan leuiora, at cordatis viris secus.* SPERO SPERONIVS, *Patauinæ vrbis decus &* PINELLO *perfamiliaris, Plinianum illud commendabat plerunque;* Nullum esse librum tam malum, vt non aliqua parte prosit. *Qui enim hac rerum gestarum cognitione delectantur, non oculos tantum auresque inani lectione pascunt, sed & animos exemplis instruunt, pretiosum sibi thesaurum ciuilis prudentiæ comparantes. Contemplatur animus, è præteritis euentibus doctior factus, ea quæ in conspectu sunt, & mala si qua impendent, minus fractus, bona, si qua aduentant, minus insolens opperitur.*

Plin. iun. lib. 3. epist. ad Marc.

Si quando ipsi aliqua de re dubitare contigerat, omnes quos penes eius rei arbitrium esset, consulebat, quorum responsa componere, & examinare solebat. Si quod denuo

non

non liqueret, monebat modestè & cum fructu. Vnus Neronis nummus de quo dictum supra, fuit in caussa, vt ego Romæ non semel PINELLI *nomine* FVLVIVM VRSINVM *conuenirem, cui vni, & non immerito, detulit ætas nostra primas in antiquitatis reliquiis censendis & disquirendis. Admonuit ille me, vt ad* PINELLVM, *quem is magni faciebat, scriberem, non vni datum vt omnia sciret, relinquendas & posteris aliquas ingeniorum exercitationes, laudatum illud* NE QVID NIMIS, *in litteris etiam sibi locum vendicare, in quibus perquirendi modum qui sibi non constituit, is se plerunque inaniter discruciet necesse est. At non his se limitibus contineri volebat hic noster, qui plurima, abiecta aliis & desperata, hac ratione protulerat in lucem.*

Accidit quandoque, perraro tamen, vt amicorum quispiam exposceret ab ipso librum commentariumúe, quos ipse non nosset, quo veluti claßico excitatus, perquirere, scriptitare, omnia miscere consueuit, eo studio, vt & ipsum non lateret si quid eiusmodi extaret, & pleraque eius generis præclara alioqui à tenebris & situ vindicaret. Ad eius arbitrium diremptas vidimus omnes fere de humanioribus litteris controuersias, quæ inter nostri æui doctos viros in gymnasio Patauino, exortæ: in quibus tamen æquum se adeò & officij non immemorem præbuit, vt Biante maior, amicos amiciores habuerit semper. At verò vt bibliothecam suam, quam in oculis ferebat, quo-

tidie locupletaret, hanc sibi inter alias rationem proposuerat, vt à litteratorum, qui diem nuper obissent, heredibus, librorum indices compararet, ex quibus ea omnia perdisceret, quæ sibi in bibliothecam essent transferenda. Quod tamen rarò admodum accidit, cùm haud æquè dominis, ac ipsi nota essent, quæ in cuiusque bibliotheca latebant. In his vero perquirendis quàm fuerit accuratus, declaratum volumus vnico exemplo. Vir clarissimus Venetiis idemque doctissimus annis præteritis vita functus est, PINELLO *charus, vt plerique omnes Venetorum, quos doctrinæ illicio, & nobilium studiorū amore sibi deuinxerat.* Libros *aliquot magni nominis manuscriptos ille diu in deliciis habuerat, quos* IOH. VINCENTIVS *diuenditos redemit, & cùm eiusdem bibliothecæ reliquias bibliopola nescio quis, schedas videlicet, atque alia eius generis coëmisset in gratiam salsamentariorum, re comperta, illico hic noster nobiles illustrium virorum epistolas perire non est passus. Emissarios ille habebat, quorum industria ex orci faucibus sæpe sæpius eripuit insignium virorum liberales labores, in quam curā qua sedulitate incumberet, ex eo patebit, quod mox narraturi sumus. Cribrorum, cymbalorum, & cithararum artifices, quod non modicam vim membranarum in artificium suum absumerent, singulis saltem mensibus conueniri à suis volebat, & id optimo vt plurimum euentu. Amicos* PINELLVS *sibi conciliatos similitudine studiorum, tanquam exemplar aliquod intueretur sui, singu-*

ſingulari beneuolentia proſequebatur, eos præſertim quibus curæ eſſet rerum admirandarum, quæ ab arte vel natura proficiſcerentur, accurata diſquiſitio: EDMVNDVM BRVTIVM *in his nobilem Anglum, diſciplinarum Mathematicarum, rerumque militaris, & herbariæ apprimè ſcientem, cuius ille commentationes non ſemel ſuſpexit, cuius ſe quandoq; imparem curioſitati eſt ingenuè profeſſus. Huius quam diximus diſquiſitionis ille in* PINELLO *character; quòd cum is aliquando neſcio quò proficiſceretur, animaduertit non incolarum mores tantùm regionibus diſtingui; ſed & herbas, arbuſtaque alia in aliis locis naſci, ſubſtituique à natura in denaſcentium locum quotidie recentiora, quæ quis tamen limitibus contineantur, ac ſi externi ſoli horreſcerent peregrinitatem. His qui animum aduertit, confectum plerunque itinerum moleſtiis, næ ille in ſinu Muſarum conquieſcens omnia rimabitur, abdita licet ſemotaque, nullum ſibi temporis articulum ſine fructu diffluere patietur.*

Hominum quò quiſque inclinaret atque propenderet illico peruidere ſolitus, non è Metopoſcopi alicuius traditionibus, ſed præſtantium tot virorum conſuetudine congreſſibusque eruditus. Vnica illi allocutio penetralia eius cum quo loquebatur in conſpectum dabat; verſabat enim ſermonibus variis, ſeria iocoſis temperabat, Protea dixiſſes multiformem illum, nec præſagientem minus atque diuinum. His verò quos intimè noſſet, inſignia co-

F 2 gnomi-

gnomina certas rerum notas plerunque procudebat, quibus animi propensiones, corporis formas, aliaque id genus indicaret. Modestos illе & verecundos suspiciebat; à garrulis & gloriosis, vt à pestiferis & nocentibus refugiebat. Bardos, & inelegantes formidabat, odio insito penitus à natura, quod in horridos etiam incomptosque præposterè inurbanéue aliquid agentes erumpebat. Tu illum elegantiarum patrem meritò appellasses, ita omnia cum modo & ad præscriptum rationis sibi gerenda constituerat.

Communibus & vrbanis mirum in modum delectabatur, sanniones à congreßibus suis abigebat, turpe hominum genus, cui in gratiam alieni risus, insania perpetuò conuenit in manum. Eruditos quantumuis, maledicos tamen & intemperantes, oderat odio Vatiniano, quorum pridem consuetudini renunciarat, qui rem honestißimam fœditate morum dehonestarent. Hos si quando necesse habuit, inuitus tamen admisit, egitque data opera vt animaduerterent illorum sibi congressum, colloquiumque haud probari; malle se cũ illitteratis at bene moratis multum esse, quàm cum illis tantillum. Et sanè qui litteris & probitate animum excoluerit, is supra fastigium mortalitatis elatus, Dei opt. max. gentilis videri solet; at vero si quis mihi potestatem optionemque fecerit, vt eligam vtras velim, litteras an probitatem, ineptus profectò sim nisi posthabeam illas huic. Quid enim distat litteratus vitæ informis à geniis malis? dixerunt illos Græci Dæmo-

nas

nas, appellatione à scientia ducta, improbos licet artifices omnium scelerum libidinumque. Alexandri Oliuæ Cardinalis dictum extat, præclarum illud sanè & memoria dignum, Probum ægrius euadere quempiam, quàm doctum: At illud huic longè præstare, cum ex integris moribus vberes magis, quàm ex bonis litteris fructus percipiamus. *Doctrinam ergo & mores qui coagmentauerit, glutino pietatis religionisue, omnium ille sibi amorem conciliet necesse est. Hæc fuerunt in causa vt* PINELLVS *nobilissimam Societatē quam* IESV *appellamus, diligeret charamque haberet, in qua ille amicos habuit;* ANTONIVM POSSEVINVM, AVGVSTINVM IVSTINIANVM, IVLIVM NEGRONVM, PAVLVM COMITOLVM, LAVRENTIVM TERTIVM, FRATRES GALIARDOS, BARISONOS, BISCIOLOS, FRANC. FORTECIAM, ALEXANDRVM GRANELLVM, RICHARDVM ESIVM, *aliosque non paucos, qui morum sanctitatem cum doctrinarum cognitione sociarant. His officia omnia præstare, de his honorificè multa prædicare iamdiu assueuerat; huius societatis non Patres tantum sacerdotesque, sed & fratres quos vocant maximè admirabatur, vt quibus modus decorumque in omni vita sit in promptu. Ex hac* PINELLI *cum his Patribus consuetudine, suspicati sunt nonnulli fore, vt ipsis bibliothecam suam testamento legaret. Quod vtinam factum, & memoriæ profecto suæ, & publicæ vtilitati optime consuluisset.*

Hier. Garimb. in vita eiusd. Card.

Domi IOH. VINCENTIVS *quotidie conueniebatur ab omnibus quotquot Patauij litterarum ingenuarum ornamento nobiles erant, neque ab his ſolum, ſed & ab aduenis, qui eò ventitare glorioſum ſibi ducebant. Hic docere & doceri pulchrum, quò nemo aſymbolus veniebat vnquam, nemo ſine recondito aliquo munere litterario, quibus ille vt erat inſtructiſsimus ad docendum, parem gratiam retulit ſemper. Tranſalpinis hominibus, qui bonas artes non tralatitiè amarent, curæ erat cùm primum Patauium venerant, hunc noſtrum de facie noſcere, ab eoque in albo, vt vocant, amicorum teſſeram philotheſiam ſibi comparare. Has ille elegantiæ & amoris plenas concinnare ſolitus, in gratiam ſtudioſorum, quos etiam munuſculis plerumque proſequabatur. Religioni in congreſsibus habebat digredi, quantumuis neceſſariò, tantiſper ab iis qui eum conuenerant, niſi prius libros aliáue illis è bibliotheca prompſiſſet, quibus moræ tædium leuaret. At quàm officioſus fuerit ex eo poſsis arguere, quod cùm ipſi cum pleriſque, qui in Patauino Gymnaſio profiterentur, amicitia intercederet, ipſorumque aliqui (vt fit) alter alterum non omnino amarent; haud tamen vnquam is officij lineas tranſiluerit. Quo factum, vt & ipſi* PINELLO *certatim bene vellent, & is pacem inter ipſos non ſemel conciliaret. Pacis vero, concordiæque adeò fuit ſtudioſus, vt illi valde ſoleret in ore eſſe, diſſuere qui poſſit, ſi incidat minus rectè*

ctè

ctè facere: comitate, vt innueret, facilitateque nihil non expugnari. Et sanè de PINELLO *id prædicare possumus, quod de Solone Plutarchus, nullis eum se in ciuitatis dissidio immiscuisse factionibus, non magis huic, quam illi fauisse, sed conatus omnes suos parasse in ciuium concordiam. Quos inuitus vel occupatior admittebat, in vestibulo domus excipiebat, stare vel deambulare solitus. Hominem enim præclara cogitantem, nihil æquè torquet ac temporis iactura, quam tum maximè percipit, cum otiosis ineptisue aures suas dedere cogitur. Iure & festiue Horatius, quem nescio quis de genere hoc miserandum in modum obtuderat:* De instit. Traian. Imper. Lib. 1. Satyr. 9.

Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,
Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra;
Garrulus hunc quando consumet cunque; loquaces,
Si sapias, vitet simul atque adoleuerit ætas.

Moris ipsius fuit, omnes qui eum venerant salutatum, ad infimos vsque scalarum gradus comitari, domesticos vt libet atque familiares. Irascebatur quippe ineptis quibusdam, qui nescio cuius existimationis magis, quàm amicorum rationem habentes, sanctissimum amicitiæ nomen inani verborum gesticulationumque obseruatione turpissimè polluunt. Ne vero fructus illos quos ex amicorum congressu perceperat, vlla sibi abriperet obliuio, cùm illi abiissent, secedebat is in cubiculum interius, vbi quæ præclara in colloquendo animaduerterat, in commentarium manu sua referebat. Imò & cùm amici adessent, nunquam

quam non illi ad manus fuit calamaria theca, vt summa rerum quæ placuissent capita, ne exciderent annotaret. In hos commentarios si quis fortè studiosorum inciderit, is tum denique leonem ex vnguibus, vt dicitur, æstimabit. Testatus sanè mihi est Antonius Persius, selecta doctrina non minus quàm PINELLI antiqua familiaritate illustris, consueuisse IOH. VINCENTIVM adnotare ad omnes quotquot nancisceretur alicuius pretij auctores, vberiores & politiores notas, quas acerrimo studio ab aliis non conquirebat modò, sed & excogitabat ipse doctè & eleganter. Aristotelis libellum commonstrans amico, eiusdem contubernalis Paulus Aicardus, & quidem ad eum modũ compactum, vt pagellæ puræ in vsum scriptionis essent interiectæ, subdidit; en quæ IOH. VINCENTIVS elaborat Aristotelis interpretamenta. Fuerunt sanè qui crederent, habere præ manibus historicum quidpiam, quòd viderent anxiè propemodum perquirentem quidquid vbique terrarum contingeret dictis factisúe memorabile, Nomothesiã præterea explorantem, & Topographiam regnorum insigniorum, vrbium, oppidorumque. At quid Aristotelicum interpretaretur, quidúe operis ille seposuisset sibi, in quod vnum præclaras studiorum suorum opes cõferret, nos adhuc ignoramus, vt vt simus anxiè percunctati. Quocirca in eam sententiam deuenimus, vt arbitremur cum IVLIANO MEDICE, LEONIS XI. magni Pontificis charissimo agnato, iuuene quidem ornatißimo, quem PINEL-

LVS

LVS ipse vnice amauit doctum probumque expertus, displicuisse quidquid vel olim adolescenti, vel iam seni exercitationis gratia excidisset, assueto nihil probare, quod non esset numeris omnibus absolutum; cum quotidie magno reipublicæ litterariæ detrimento, nec minimo cum fastidio, videret scripturientes eos, & ineptè paßim volumina procudentes, qui litteras vix à limine salutassent. Tantis curis implicitus, non abiecerat hic noster, vt plerique faciunt, familiarium curam, in quibus probandis mihi semper diligens, nonnullis plerumque difficilis visus est. Es sanè formas speciesque verius rerum, quam res ipsas intueri dixisses: adeo nihil non eximium perfectumq; spectare didicerat. In his, vt probitatem mittamus, nihil æquè diligebat ac vigilantiam & attentionem, quas vt acueret, nutu quandoque si quid fieri vellet, significare solitus. At si qua minus exaudissent, repetebat, subiratus tamen, & stomachanti similis; quæ omnia eò tendebant, vt illis socordiam excuteret. Quidquid imperasset ad vnguem factum volebat, ferebatque permolestè, si quid ipsi aliquando non ex præscripto actitassent. Nihil non componebat, ipse & quidem meditatus, ad normam rationis: hanc abiici, compendij vel sapientiæ obtentu, pati haud poterat. Quo facto familiarium fastum, nimiosq; spiritus obtundebat, quorum est spe fortunatioris euentus, consiliique, vt ipsi arbitrantur præstantia, ab imperatis discedere, cum detrimento ac pernicie eorum, quæ ipsorum fidei

committuntur. Seruis enim, vt ille aiebat, vtilius est parere quam consilium afferre. Cauebat autem hac in re, vt in ceteris, à perturbatione confusioneque, tum vt familiares sibi quisque attenderent, tum vt clamoribus & iurgiis abstineret: quod ita executus est. Locos plerosque insigniores in templo D. Antonij, quod in eius vicinia situm, memoriæ commendarat, in quibus quotidiana omnia, tum dicta, tum facta ordine collocabat. Quo subsidio munitus, ad vesperam in summa scheda notabat litteram I, præcipuam nominis sui, quæ agmen duceret eorũ quæ in crastinum peragere constituerat. Hæc demum linea concludebat, sub qua per classes familiarium nomina, littera vt diximus capitali adnotabat, cum indiculo eorum quorum curam cuilibet demandasset. Quæ tamen sibi reseruarat, vt emissitios famulorum oculos celaret, Græcè scribebat. Exinde die crastina primo diluculo seruis in cubiculum accitis, curabat vt ipsi in schedula exscriberent, quæ singulis obtigerant, ea prope serie, qua & ipse descripserat. Si qui scribere nescissent (quod tamen raro admodum contingebat) scribebat ipse non inuitus. Quibus peractis, curabat vnusquisque sua, quorum ipse dominus exitum in secessu bibliothecæ præstolabatur. Qua methodo citra confusionem, & omnes quod sibi quotidie faciendum noscebant, & familiares, rudes licet, imperitique, ingeniosi exercitatique breui euadebant. Torpentes ille tardosque, Lentulorum gentiles appellabat; & narrabat subinde

inde, FERDINANDVM *Regem, Catholicum cognomento, ea ratione familiarium nouitiorum ingenia explorasse, vt oēs iuberet officij negociiúe gratia cōuenire: & ad magnatum plerosq; amandaret, à quib. cum demū redissent, quæ dicta quæ facta sciscitabatur, atq; eadem opera quis aptus ad eiusmodi munia obeūda, quis secus, obseruabat. Seruorum peccata, quæ modò alicuius essent momenti, memoriæ mandabat hic noster vsque adeò, vt nunquam ex illius animo discederent. Meminerat eorum multis post annis, interpellabatque sæpe sæpius, vt eorum reprimeret confidentiam, meminisséntne quid peccassent, quid præpostere egissent superioribus annis eodemmet die? Horum familiam satis frequētem aluit, & quod mirere, altum domi silentium inter tot capita, quorum plerunque est non modò eadem non sentire, sed perpetuò dissidere. Hos ille fidos licet, minimeque loquaces, ita instituerat, vt aduenientibus amicis decederent statim, ne videlicet aut illi obliuiscerentur conditionis suæ, aut hi se adhibitis arbitris exceptos suspicarentur. Iisdem tamen ope vel consilio, indigentibus ægrotantibúsue defuit nunquam, imo summa beneuolentia illis opibus, his adhibita medicorum opera, vt conualescerent sedulo curabat, quo factum, vt quod raro contingit, metueretur idem & amaretur à suis. Horum agmen secum trahentem nemo vnquam vidit, vix vno cum processerat contentum, eoque frequenter amandato, cùm copia comitis esset, qui cum deābulare & colloqui lice-*

ret. At quia vt diximus, docere vel doceri eximiè auebat, recepit lubenti animo in contubernium doctos aliquot viros, quibuscum disserere de re litteraria continenter & per otium posset. Nec sane minimum hoc ingeniorum incitamentum; cum intra domesticos parietes monitores alimus, qui forment studia nostra, qui animum excitent reuerentia sui, quos neque subrusticus pudor, neque inanis assentatio à dicenda sententia deterreat.

Horum primus (quod ego sciam) MICHAEL SOPHIANVS, *à quo Græcè peritißimo eiusdē linguæ hausit intimas notiōes: cui deinde successere nō magno interuallo,* THEODORVS RENDIVS, CONSTANTINVS PATRICIVS, NICASIVS ELLEBODIVS BELGA, *qui Latinè nobis Nemesium de natura hominis expreßit, quem apud* PINELLVM
Lib. 8. epist. 15. *degentem anno* MDLXVIII. *magni, vt par erat, fecit* PAVLVS MANVTIVS, *callidus elegantium ingeniorum æstimator. Præter hos domi habuit* BENEDICTVM OCTAVIANVM, *res Philosophicas Theologicasque doctum,* IOANNEM CORESIVM, & LEONARDVM SGVTTAM, *domo Chios, optimarū artiū studiis impensè eruditos,* MARIANGELI ACCVRSII *filiū* FRANCISCVM *ni fallor, insignem moribus & doctrina. At egregium hoc studium doctorum hominum iuuandorum, mala valetudo intercipere aggressa, obtinuit, vt præter binos I. Lipsij alumnos, neminem amplius domi habuerit. Horum alteri* THOMÆ SEGETO *nomen, alteri* ERYCIO PVTEANO, *cui*

eruditio modestiaque adeo suffragatæ, vt primum artis Oratoriæ interpretem Mediolani, & Chronographum Regium, deinde suffectum in præceptoris locum, in Louaniensi Schola declararint. His graue præclarumque testimonium impartitus I. LIPSIVS. Cét. 3. epist. ad Italos & Hispanos.

Quicunque hæc legetis,

Testor apud vos ex animo, ERYCIVM PVTEANVM bene honesteque natum, educatum, institutum: Ingenio ad optimas artes facili, & tenaci, in vtrauis lingua Græca, & Latina peritum, versu & prosa bonum, vita moribusque modestum, & plura etiam reperienda in eo si quis pernouerit, quàm hic dicam. Habet Mathesim, Philosophiam, Musicam quoque, & planè dignissimus est cui bene velit, siue bene faciat, quisquis doctrinam, elegantiam aut virtutem amat. Commendo vobis talibus hunc iuuenem, à mea quoque institutione & manu profectum: ac spero, vel confido potius, gratiam me debiturum quidem, si quis mea causa bene fecerit, sed & habituros mihi, si qui propius, aut familiarius sibi iungent. Rogo, fides mihi sit sincerè scribenti; rogo gratia aliqua & subsidium in mea scriptione. Louanij anno MDXCVII.

I. LIPSIVS Professor, & Historiographus Regius ipse scripsit.

De Segeto vero hæc ille. Ead. cent.

Qui hæc legetis,

Testor apud vos seriò, hac mea manu, THOMAM SEGETVM, gente & domo Scotum, notum mihi à pluribus annis fuisse. Imo ab ipsa prima eius adolescentia, meum vel discipulum, vel auditorem. Eo omni tempore, probis se probasse, ac mihi inprimis, ob acre, & excellens ingenium, ardorem studiumque discendi: atque ita profecisse, vt in meliori omni litteratura, paucos sibi æquales habeat, in æquali æuo. Addo & moribus modestum ingenuumque esse, & dignum quem tales omnes æstiment, atque ament. Pe-

to igitur atque absens rogo, vti hunc in occasione adiutum velitis, fauere animis, consiliis, factis: bene locaturi beneficium quodcunque in eum conferetis. Stirpes istæ fouendæ & attollendæ sunt, in commune reipublicæ bonum, cui boni omnes studemus. Louanij.

I. L.

Idem LIPSIVS *eidem alibi gratulatur, quod fuerit receptus in* IOH. VINCENTII *domum.* Gaudeo in Italiam incolumen venisse, gaudeo in domum magni PINELLI admissum, quem virum, æuo & gloria iam vererem, Italia vel inter veteres suos præferat & iactet. *Idemmet* PINELLO *gratias agens, quod* SEGETVM *apud se voluerit esse in vnius testimonij sui gratiam, ita præfatur:* Si quis in Italia hodie veteri & merita fama est, eum ego te censeo VINCENTI PINELLE, & ideò iam à pluribus annis tacito quodam affectu & colo & amo. *Eiusdem quam præclara illa, & luculenta?* Malo fato & raro factum est, vt vna epistola bis missa, nec semel peruenerit. Haud magna alioqui iactura, nisi quod testimonium cultus mei, & affectus retardauit, non tamen oppresserit, vel nunc ecce reuelandum. Nam ego tuum nomen ab adolescentia prima & noui, & amaui, & veneratus adeò sum; vt debui eius, qui virtutem, & doctrinam eximiè coleret, & in se haberet, in aliis excitaret. Sunt istę breues, sed veræ tuæ laudes, quas in his annis, & maturiore æuo, quia pernoui, magis etiam amo. Si aliqua similis affectus tui scintilla in me; triumpho, non solum gaudeo, & esse cùm aliorum litteræ, tum tuæ loquuntur, ante duos menses plus minus ad me amanter scriptæ. Ergo amare amatum me possum dicere, & vt semper possim, te per genium tuum, virtuti & honori sic amicum, rogo. Louanij Kal. Decemb. MCIϽXCIX.

Epist. 64. Epist. 76. Epist. 78.

Mihi verò animaduersum quod est, haud videtur prætereundum, LIPSIVM *quoties* PINELLI *inciderit mentio, magnum frequenter vocare, vt proximè vidimus ad Segetum;*

Cent. 2. epist. 24.

getum; & ad Clusiū: Illustri viro VINCENTIO PINELLO cum scribes, quæso te salutem ei à me dicito, ignoto de facie, non de fama, amo virum magnū apud omnes magnos. *In eadē cent. ad* MERCVRIALEM: Abiisse te honestissima vocatione Bononiā audimus. Ni id esset, valde rogarem in viri magni VINCENTII PINELLI amicitiam me insinuares, quem ego iure æstimo inter Italorum primos. *Quem vero eorum* PINELLI *contubernalium quos supra recensuimus, designet* PAVLVS MANVTIVS, *haud sanè noui. Is hæc ad* IOH. VINCENTIVM *in calce epistolæ;* Vale, & familiarem tuum, cuius doctrinam, & ingenium in Lucretiana interpretatione mirum in modum probo, saluta meis verbis. *Non paucos, præter hos, quorum fecimus mentionem, domesticos habuit litteratos viros, inter quos vnū in delitiis habuit, cuius & nos vitæ scribendæ non aliquantisper immorari, plerisque nefarium videatur: tum quia hic* PINELLIANÆ *animæ dimidium fuit; tum quia par viguit inter nos & mutua beneuolentia, ad extremum vsque vitæ spiritum. Neque vero id sine lectorum voluptate, quos certo scio iucundè spectaturos, amicorum nobile par, quos cum celebratis illis componere possimus, tot annos summa concordia sine vlla querela vixisse. At mihi liceat quæso (vt cum D. Gregor. Nazianzeno dicam)* Greg. Nazian. in laud. Athanasij.
δότε μοι μικρὸν ἔτι ἐντρυφῆσαι τῷ διηγήματι,
Detur id amici docti piiq; memoriæ, quæ nunquam discedet ex animo meo, quē ipse sibi aureis in perpetuum catenis deuinxit. Hic fuit PAVLVS AICARDVS, *cui patria Albingaunū Ligusticæ oræ nobile oppidū. Is Taurini primū per aliquot annos versatus, vbi in Philosophorum Medicorumque*

rumque album descriptus est, anno MDLXX. *Patauium venit, vt insignes aliquot Medicos, qui tunc temporis hic profitebantur, tum audiret tum assectaretur. Hic, vt Genuensem, eundemque eruditum decebat, sæpe sæpius* PINELLVM *conueniebat; quo accidit, vt genio conciliante alter alterum certatim amaret, charumque haberet. Nec mirum vtique, cum* πολυίστωρ πολυίστωρα, φιλέλλην φιλέλληνα, μισοπονηρὸς μισοπονηρὸν *amplectatur: Cùm sit ad connectendas amicitias vel tenacissimum vinculum morũ similitudo. Amoris huius eximium illud indicium, quod cum* IOH. VINCENTIO *tunc obtigisset Neapolim proficisci, vni* AICARDO *bibliothecam suã commendarit. Ex quo arguas licet, quanti æstimarit* PINELLVS AICARDI *& probitatem & integritatem, cuius spectatissimæ fidei crediderit litterarios illos thesauros suos, à quorum etiam conspectu plerosque arcere consueuerat. Reuersus aliquot post menses* IOH. VINCENTIVS, AICARDVM *secedere volentem comiter rogauit, vt secum paulisper maneret, hoc vnum eius gratiæ & consuesuetudini indulgeret, in cuius domo per tot menses solus, & non inuitus fuisset. Annuit ille, non diu se mansurum arbitratus. At cum pestilens morbus annis* MDLXXIV. & LXXV. *Venetias primum, deinde Patauium peruasisset, in quem Lucretij carmina optimè quadrabant,*

Lucr. lib. 6.

——— & mortifer æstus
Finibus Euganeis funestos reddidit agros,
Vastauitque vias, exhausit ciuibus vrbem.

hunc

hunc declinaturus PINELLVS, *vt nemo non faciebat, secessit in amœnissimum agri Patauini oppidum, Euganeorum collium decus, cui Montis silicis nomen, quo mala hæc lues appellere haud valuit. Eo diuertit cum* PINELLO AICARDVS, *magno amborum bono, cum inuicem longe lateque grassantis morbi molestias excutere suauissimis colloquiis valerent. Huc accessit, quod cum illuc migrasset Venetorum Patauinorumque Patriciorum non minimum agmen, ædes* PINELLIANÆ *iis omnibus paterent, eò doctrinæ animique gratia confluentibus.*

Vt primum abiit pestilentia, reuersus Patauium PINELLVS AICARDVM, *cuius suauissimos mores, eruditionem, vitæque integritatem deprehenderat, vt apud se aliquãdiu esset exorauit. Quod sane ambobus optimè vertit, cum alter sine altero esse minimè posset, acciditque breui, vt quæ inter ipsos intercessit beneuolentia tam altas radices egerit, vt neque mors illas conuellere potuerit. In* PINELLI *consuetudine eiusmodi euasit* AICARDVS, *vt sapientia, animi moderatione, humaniorum omnium litterarum cognitione, non paucos anteiret, inter quæ modestia, & ingenuus pudor ita eminebant, vt nemo eum, vix de facie notum non amaret. Linguas nobiliores, Græcam, Latinam, Italicam vsque eo callebat, vt si quid ipsi prisci insolitiue interpretari libuisset, prorsus quid adderes non haberes. Ad* VI. & XX. *annos Patauij moratus, magni semper est habitus, idque vltra vulgarem modum.*

Memini ego MELCHIOREM GVILANDINVM, *rem Herbariam Patauij magna cum laude profitentem, & non minoris apud eruditos nominis, parcum alioqui laudatorem, aduenis quibusdam de* AICARDO *sciscitantibus respondisse, neminem illo Patauij doctiorem, etiam si gymnasij quotquot erant interpretes adnumerassent.* IACOBVM DAVY PERONÆ *D. Episcopum Ebroicensem, quem* CLEMENS VIII *in Cardinalium collegium cooptauit, in quo ambigas vtram mirere, pietatémne an multiplicem eruditionem, Roma redeuntem, vbi summa cum fide Regis sui cum Catholica Ecclesia reditum in gratiam procurarat, Patauij anno* MDXCVI. MARCVS CORNELIVS *Episcopus Patauinus splendidißime excepit. Is vt hospitem tantum commodißime liberalißiméque haberet, vt sedulo curauit, ita* AICARDVM *illis diebus in Ebroicensis gratiam domi habuit, quo cum doctis & eruditis sermonibus horis succisiuis congrederetur. Hinc ille* AICARDVM *admiratus dixit aliquando, per id tempus quò sibi in terra Italia esse licuit, præter quatuor aut quinque magnos & eruditos viros, in queis &* AICARDVM *reponebat, haud obtigisse vt alios nosceret. Quam amicitiam contractam similitudine studiorum, aluit in posterum vterque communibus officiis, epistolisque doctorum problematum refertis vltro citroque mißitandis. Omnia dicta* AICARDI *factaque citra venditationem animaduertêre, qui hominem nouerunt. Et licet frequenter litera-*

teratorum congreßibus adesset, non ideo tamen obtrudere sese visus unquam, erumpebat sane aliquoties, ne pedaria omnino sententia videretur, at parcè, & ea ratione, ut qui aderant animaduerterent ipsum ad scopum collimasse. Quæ nimirum seriò doctis familiaria, ut & paucis se expediant, & è verbo non temerè prolato virum multiscium metiantur. Quæ si cui non sufficiunt, is demum sciat, HIERONYMVM MERCVRIALEM (qui nobis hæc scribentibus prope octuagenarius diem functus est) edere cogitantem librum illum suum de morbis cutaneis, quem is olim auditoribus suis dictarat, AICARDVM selegisse, qui menda tolleret, errores corrigeret, redigeretque in legitimam & germanam libri faciem. Neque verò imparem se oneri præstitit AICARDVS, qui librum GVILELMO SYRLETO laudatißimo Cardinali inscripsit, & MERCVRIALI fecit abunde satis. Ea illi à natura insita humanitas, ut omnes sibi promiscuè doctos, indoctos, summos, infimos, deuinciret. Qua ratione qui illi obtrectaret reperisses neminem, nisi maleuolum insigniter & maledicum. Vertebat ille sese in omnes omnium propensiones φιλανθρωπίᾳ quadam, cuius comites mansuetudo morum, ac facilitas, lenitasque animi, quarum est animis, velint nolint, dominari, pelliceréque ad sese alienas quantumlibet hominum voluntates. Eius opera quisquis usus, nihil unquam habuit quod amplius desideraret, seu fidei seu diligentiæ. Qua re id est assecutus, ut nemo non A. Gel. lib. 13. c. 15.

auderet eius comitatem & industriam periclitari: Inuitarant eum non semel amici, vt profitendi munus in gymnasio Patauino capesseret; neque defuere ex ipsius gymnasij moderatoribus, qui eadem proponerent, quos ille omnes vnico responso refellebat, imparem se oneri & non translatitia illi doctrina opus esse, qui alios publicè docere velit. Eadem opera Cardinales, & dynastas non paucos, à quibus, magnis propositis conditionibus est plerumque euocatus, PINELLI *domesticæ consuetudini posthabuit. Quæ res in causa fuit, vt* AICARDVM PINELLVS *eo impensius amaret, quò eius sibi consuetudinem cerneret acrius inuideri: cum nihil æquè (vt nescio quis ait) amorem incitet accendatque, quam carendi metus. At* IOH. VINCENTIO *non erat quod metueret, despexerat enim iampridem hic noster inanes honorum titulos, effrenemque pecuniæ cupiditatem, vni mentis tranquillitati intentus; quam abiiciat necesse est, qui illis sese fluctibus iactari patiatur. Non nesciebat nimirum quantas immodicum honoris studium miseris aulicis constituat cruces, didiceratque peruolutandis nobilium scriptorum monumentis, viro honesti* Epod. od. 2. *otij amanti, nihil æquè fugiendum ac superba, vt Horatius ait, ciuium potentiorum limina. Meminerat nobilis* Lib.2. od. 10. *adagij; Procul à Ioue procul à fulmine, appositè ad illud eiusdem Poëtæ,*

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celsæ grauiore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
Fulmina montes.

Hanc

Hanc illi mentem, præter alia, iniecerat PINELLI *contubernium, à quo videbat omnia hæc, vti apinas tricasq; contemni & reiici. Optimum* AICARDO *visum, docti sapientisque cõuictum, à quo fratris loco haberetur, Principum virorum consuetudini præferre, quos nonnũquam deprehendas Phryxæos arietes, personamúe Aesopicam illam, cui extima species, & præterea nihil. Jnteriore se quandoque animi motu ad Ecclesiasticam vitæ rationem corripi sentiebat, at abstinuit, quia cùm* MARCO CORNELIO EPISC. PAT. *charus esset supra quàm dici poßit, videri noluit eo instituto prouentus aliquid amplioris aucupari. At in morbo qui postremus illi fuit, decreuerat cùm primùm conualesceret, animum religione liberare, mecumque, si* PINELLO *superstitem esse contingeret, aut Veronæ cum* PTOLEMÆO OLIVETO, *quod vitæ restitisset absoluere.* AICARDI *liberalitas eo magis enituit, quò minus ipse diues fuit. Neque enim valuerunt rei familiaris angustiæ continere animum magna cogitantem, quin erumperet sæpe sæpius collatione insignium beneficiorum. Res domestica non omnino ampla vt diximus illi fuit, cuius ne experiretur tenuitatem,* PINELLVS *quà officiis quà beneficiis eximiè iuuit. Neque sanè iis quibus minimæ fortunæ sunt, præclusus omnino est aditus liberalitatis, si Aristotelem audimus, cum diuitem faciant (inquit ille) non possesßio sed vsus.* Rhet. lib. 1. c. 5 *Amicis hic noster omnia largiri, vt vt pretiosa, consueuerat; modo animaduerteret iucunda*

esse quæ donaret. Inde iocari nos cum ipso, esse in potestate nostra quicquid haberet, ablaturosque, cum libuisset, ne petentes quidem. Monstrabat aliquando amicorum cuipiam numismata quædam argentea recondita & selectiora, cumque notasset in eximia quæpiam oculos (vt fit) coniectos, misit sub vesperam familiarem, qui amicum domi conueniret, numismataque suis verbis donaret. Vt fuit elegantiarum omnium amator, librorum, nummorum, gemmarum, tabularum, nulli vnquam pepercit impensæ, deterruitque PINELLVM *aliquando, qui magnos in his comparandis* AICARDI *spiritus non semper approbabat. Quod tamen nullum inter ipsos vnquam dissidium peperit, cum alter alterum summè diligeret,* PINELLVSque AICARDVM *filij, hic illum parentis loco haberet.*

Philostr. lib. 4. *Recte enim Tyanæus, causam esse amoris similitudinem, quæ in sapiente in affinitatem euaderet. At quod dictu mirum, cum familiaritas pariat contemptum, nemo vnquam illorum ad id dilapsus, vt alterum minus, quam amicitiæ leges ferunt, amaret suspiceretue; vt enim (inquit* Lib. 1. epist. 10. *Plinius Iun.)* de sculptore, pictore, fictore, nisi artifex iudicare, ita nisi sapiens non potest perspicere sapientem. *Horatij carmina in ipsos quadrabant.* Lib. 1. od. 13.

Felices ter & amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Diuulsus querimoniis,
Suprema citius soluet amor die.

Et sanè, cuius oculos non præstringat, cuius animum nō alli-

alliciat doctorum hominum par, volentium idem idemque nolentium? Thesauros & opes nemo sanus prætulerit his bonis, quæ eo maiora, quo rariorem huiusce notæ amicitiam reperias. Neque non norat hæc IOH. VINCENTIVS, *homo si quis alius perspicax, & acer in iudicandis rebus. Ideoque largitionibus & congiariis* PAVLVM *sibi deuinctum frequenter voluit, vt illi suppeteret vnde partam existimationem sustentaret. Ideoque, non multis ante obitum annis, aureæ præceptionis memor,* ante mortem amico benefaciendum, *donauit illi inter viuos* IV. *millia* Eccl. c. 14. *aureorum, è corpore grandis pecuniæ quam Romæ habebat. Qua in re* AICARDVS, *idem qui semper, à* PINELLO *impetrauit, vt non nisi mortis causa donaret, quasi iam tunc animo peruideret præmoriturum se, & liberalitatis riuum ad caput vnde manarat, turbato ordine reuersurũ. Quod si* AICARDVM PINELLO *superstitẽ esse cõtigisset, non dubito quin ipsi* IOH. VINCENTIVS *bibliothecam suam legasset. Cum enim* AICARDVS *decedens libros suos* PINELLO *testamento reliquisset, ille tum mihi qui aderam, en qui rerum humanarum lusus? is mihi bibliothecam suam legatam vult, cui ego meam volebam.* AICARDI *bibliothecula (ita enim præ* PINELLIANA *operosa illa & voluminum sane multorum videtur appellanda) selecta erat, claßicisque auctoribus referta, veteribus nimirum, quorum lectionem ille amicis decantato carmine subinde commendare consueuerat:*

Mori-

Moribus antiquis res ſtat Romana viriſque.

Enn. apud Cic. in li. 6. de Rep.

Horum pleroſque eruditißimis ad marginem notationibus illuſtrarat, veluti Polybium, Cæſaris commentarios, libros vniuerſos Ciceronis, de Officiis præſertim, Plauti comœdias, Cornelium Celſum, aliosque non paucos, quos ille veterum exemplariorum collatione meliores fecerat & auctiores, quos ni ſupprimen iij ad quos PINELLI *bibliotheca peruenerit, animaduertent breui omnes, qui hæc noſtra legent, non feciſſe nos gigantem è pumilione. Commentarium in Ariſtotelis Ethica elaborauerat præterea, in gratiam* ALOYSII ORICELLARII, *præſtantißimi adoleſcentis, qui nunc Romæ in conſpectum dat quicquid è* PINELLI & AICARDI *conſuetudine ſibi olim cõparauit. Faſtidiebat* AICARDVS *immanem copiam librorum, quos* IOH. VINCENTIVS *coëgerat, dictitabatque nolle ſibi tot libros, & alia eius generis donari, quæ poßidentis animum raperent in diuerſa: quæ profecto vera eſſe nemo negabit, niſi qui bibliothecam non modo in ſuum (vt fecit* PINELLVS*) ſed & in aliorum vſum inſtruxerit. Qui enim oſtentationis gratia librorum ſtrues affectant, næ illi ridiculi ſunt, qui Muſarum delicias, ſuperuacaneam ſupellectilem faciunt. Adde, congeriem tot auctorum ſine vllo delectu, quorum pleriſque mos eſt, recentioribus præſertim, aut veterum ſcrinia compilare, aut meras nobis nugas obtrudere, horum qui aceruos domi habet, quid mirũ ſi minimè ſapiat? & ſane vidit ſuperior ætas in librorum*

Senec. lib. de tranq. c. 9.

inopia

inopia viros magnos, quibus curæ fuit antiquos auctores, probos videlicet atque eruditos, lectitare. Obiit AICARDVS *anno* MDXCVII. IV. ID. AVG. *festo martyris Laurentij die, cum octo aut ad summum decem dies æger decubuisset, laborassetque primum lateris doloribus, incidisset deinde in malignam febriculam. Tertio postquam ægrotare cœpit die testamentum condere voluit, quod est* IOH. VINCENTII *manuscriptum. In eo ut amicos viuens dilexerat, & munusculis fuerat prosecutus, ita & amoris in eosdem sui moriens extare optarat illustria monumenta; quicquid enim ille Patauij habebat inter amicos; quicquid domi, inter affines & fratres partiri constituerat, vir amicorum ad miraculum amans. Testamentum nimirum speculum morum frequenter est, in quo datur intueri, an testator quos amauit serio amauerit nec ne? Detrahitur ibi persona captantibus, & subdolis amoribus præteritionis adspergitur labes.* AICARDVM *utinam omnes illi imitarentur, qui amicos iustos & legitimos nacti. Quid enim pulchrius, quam gratè pieque eos prosequi iudicio supremo, quos indiuiduos vitæ comites habuimus? quid turpius quam eorum memoriam cum vitæ exitu interstinctam velle?*

Quibus in testamento legauit quidpiam, & quidem cum honorifica appellatione, fuerunt, IOH. VINCENTIVS *primùm, cui libros suos fere omnes reliquit. Quanquam ille (exceptis manuscriptis quibusdam, impreßisque non-*

nullis ad marginem adnotatis) reliquis abstinuerit, ea mente, ut pretium illorum AICARDI *fratribus repræsentaret. Imo ut audiui, constituerat eiusdem sororibus mortis causa donare* IV. *illa aureorum millia, quæ ad se ex* PAVLI *morte redissent, ut haberent quò expeditius nuberent.*

Post IOH. VINCENTIVM, *honorati ab* AICARDO *inter ceteros* CÆSAR NICHESOLA PATRIC. & CAN. *Veronensis, Latinè græceque peritus, tabularum, signorum, numismatum, gemmarum amator si quis alius: munificentia adhæc, vitæque splendore insignis, & plerisque è dynastarum ordine apprimè charus; &* PTOLEMÆVS OLIVETVS PATRIC. *itidem* CANONICVS*que Veronensis, quem suauißimi amici, Dominique elogio in testamento prosecutus est, nec sanè iniuria. Vt enim prætereamus nobilium scientiarum cognitionem, in quibus Mathematicarum disciplinarum peritia excellit, vitæ sanè candor, & aurea morum integritas,* AICARDVM *adeò raptum in amorem sui pellexerant, ut quod amplius adiiceret nihil haberet. Me hic tertium nisi collocem, haud faciam rectè. Exigit enim id suo prope iure mutua inter nos beneuolentia, quæ corpora quatuor, totidemque animos, unum corpus, unam animam effecerat. Quæ nos Patauij studiorum morumque similitudo coniunxerat, eadem nos alibi comitata est, quam semper honoratam, sacrosanctam semper habuimus. Neque aliunde vindemiales illæ no-*

stræ feriæ, quas in agro tum Vicetino, tum Veronensi, & ad Benacum quandoque, cum amicis quotannis exigebamus. Hinc illa deliberatio, curaturos nos aliquando, ut pictor quispiam insignis, nos in tabula iconicos delinearet, apposito videlicet emblemate aliquo, indice futuro apud posteros amicitiæ nostræ. At inuidit mors honestissimæ deliberationi, eripuitq; nobis potiorem animæ nostræ partem. Suppellectilis domesticique instrumenti quod supererat AICARDVS *distrahi iussit, & pecuniam quæ inde redigeretur familiaribus,* PINELLI *arbitratu, distribui pro salute animæ suæ. Fratres, sorores, affines elegantissima epistola consolatus est, biduo triduoúe antequam moreretur. Me autem ille per amicitiæ iura obtestatus est, ut adessem sibi, & præstarem, ut sedulo feci, officia suprema. Nec vero quidquam eorum omissum quæ Christianum hominem decent, migrantem è vita hac ad meliorem & beatiorem. Ita ille obiit intempestiue quidem si annos quos vixit spectemus, & commoda nostra, at tempestiuè satis si uberes sapientiæ prouentus, & innocentis vitæ rationes dispiciamus. Quæris (inquit aureus Philosophus) quod sit amplissimum vitæ spacium? Vsq; ad sapientiam viuere.* Sen. epist. 93. *Quæ sane cogitatio, illustribus ingeniis ad sapientiam consequendam acre incitamentum sit necesse est. In hos enim bacchatur mors, quæ præclara quotidie ingenia suffuratur, ut innuat nimirum vitreas esse laudes nostras, tunc demum cum splendeant frangi solere.* AICAR-

DI *obitum nemo amicorum non defleuit, inter quos fuit* LAVRENTIVS PIGNORIVS, *qui dolorem suum, & PAVLI in se merita, vt ut poterat contestaturus, in viri optimi memoriam, qui sibi bonarum litterarum semitam digito velut ostenderat, hæc apposite cecinit:*

Qualis honos pelagi vitreis emergit ab vndis
Gemma nitens, quæ matris amor, quæ gloria conchæ,
Tale decus tulerunt te orbi fata improba nostro,
AICARDE: ah properè heu nimiùm decus addite cœlo.

Hanc iacturam PINELLVS *ægerrimè tulit, diuque nulla luctus leuamenta admisit, cum illum sibi ipse videret ereptum, quem (vt ille semper præ se tulit) habuerat in omni vita fratrem verius quam familiarem, is me aliquando conantem lenire desiderium quod sui reliquerat* AICARDVS, *ita est allocutus: Nunc demum ex* PAVLI *morte sentio quàm nullus prope sim. Ille mihi studebat, mihi laborabat: ego nihil (neque pænitebat sane) inconsulto ipso audebam, amicos ille mihi parabat, paratos retinebat, consilio si quid impeditum aderat expediebat. An non hæc mihi, oro te, deflenda, ægrotanti præsertim, seni, peregrino, & quod caput est, mercenariorum familiariũ iniuriis exposito? Hæc ille, vera sane, & citra vllam assentationem. Postremis enim iis annis, quos æger* PINELLVS *exegit, ætate præsertim ingrauescente, si qua inciderat litteraria quæstio, si quis recens prodierat liber, in* AICARDI *præclara diligentia totus conquiescebat. Abstinuit ille per aliquot dies ab ædium parte inferiore, ne conclauia vide-*

videret, in quibus AICARDVS *diem obierat, in quæ etiam non nisi post annos aliquot ingressus est, ne recrudesceret vulnus, quod ex amici iactura ad intimas vsque animæ partes adactum senserat. Abiecerat vtique omnem spem in posterum aliquem* AICARDO *parem reperiendi, nec opinione sua frustratus est; doctrina enim & probitas eius indicaturæ, raro admodum inter se conueniunt, æuo præsertim nostro, quo rerum nomina speciosa, rebus ipsis ablegatis, in pretio sunt. At non fecit* AICARDI *mors, vt ille deliciarum suarum obliuisceretur, litterarum inquam, & hominum qui illas amarent. Decreuerat enim domi habere* LAVRENTIVM PIGNORIVM, *probe cognitum sibi ex* AICARDI *familiaritate, cuius ingenium ille prædicare solitus, bonarum artium cupidum supra conditionem, cuiusque lucubrationibus ipse* PINELLVS *multum tribuere visus. Huius non irritum conatum in exponenda vetustissima tabula ærea, quæ fuit* PETRI *olim* BEMBI CARD. *summopere eruditi laudant. Intactum sane aliis opus, & quod non modo æui nostri homiminum, sed & posterorum plausum mereatur. Dabit is alia propediem, antiquitati, cuius ille supra modum studiosus est, non obscuram facem prælatura: ab illo ego non minimum adiutus in his consarcinandis, vt qui* PINELLVM *obseruare, & conuenire terque quaterque quotidie solitus, eo cum fructu, vt* PINELLI *in re litteraria curas acerrimas nemo illo hodie melius norit. Domo raro egre-*

diebatur postquam AICARDVS *vita functus est. Festis tantummodo diebus ad templa diuorum* ANTONII IVSTINÆ*ue, vt sacris matutinis interesset, ceteroqui intra domesticos se parietes continere solitus. Extra vrbem nemini visus, nisi cum processit (vt diximus) ad pestilentiam declinandam, & cum Neapolim ad inuisendos affines. Amicis vero vt secederet instantibus, equum obiectabat, rhedam, lecticam, ipsam adeo cymbam incommodam sibi. Frater ipse, quem non perfunctorie amabat, nunquam ab eo impetrare potuit, vt iterum Neapolim proficisceretur, incassum precatus incassum obtestatus.* IVLIVS *frater,* COSMVS & CÆSAR *fratrum filij, non semel Patauium profecti, vt ipsum abducerent, irritis conatibus recessere. Hic ille iam diu sibi & Musis viuere decreuerat, vbi litterarum bonarum amorem hauserat, vbi doctrinarum suauissimos fructus degustarat. Nihil sibi posthac negotij cum patriæ ab hoc otio auocamentis fore tunc aperte denũciarat, cum tot Neapoli turbarum pertæsus, sæpe sæpius inclamaret, ô Patauium, ô Patauium, quandiu abero abs te?*

At quæ causæ cur vnam vrbem omni orbi terrarum prætulerit? Patauium (vt nobilissimæ vrbi quod bene de nobis merita est, rependamus) litterarum cupientes præ ceteris omnibus, amœnitatis & otij philtro allicit mirum in modum. Insigniores duas, mea quidem sententia, in terram Italiam colonias Troiani deduxerunt, Romam, &

Pata-

Patauium, aduenarum ambas frequentia celebres, dissimili tamen & prope diuersa ratione. Illa enim laboriosis hominibus, honorum diuitiarumque cupidis, hæc otiosis doctrinarum amatoribus patet, quos

Pax secura iuuat, felicis & otia vitæ,
Et nunquam turbata quies, somnique peracti.

Statius lib. 3. Sylu. ad Claudiam vxorem.

Nullibi enim (Europam vt libet peruagere) Academiam reperias, in qua Musarum altrix quies litteratos æque ad se inuitet. Hic nemo est, qui aduenarum vitam curiosius exploret, hic seu genio indulgere quis velit, seu ipsum defraudare, nemo erit qui impensè curet. Animaduerterat hæc PINELLVS, *narrabatque Patauij omnes, peregrinos quantumuis, perinde viuere ac si in patria essent; Germanos enim, Gallos, Polonos, eandem vitæ victusque rationem asseruare, cui domi assueuerant, quod nullibi videas. Aduenis enim alibi vsitatum transire in mores incolarum, & patrios auersari. Bononiæ namque, ne longe abeamus, Germani, Galli, Hispani, Italicissant omnino, conformantque sese ad ciuium consuetudinem; at Patauij nihil tale. Cuius eæ possunt esse rationes: vel quod Venetorum moribus, honestæ huic ad placitum viuendi licentiæ Patauini assueuerint, ideoque nihil ad se pertinere putent, quo quis corporis cultu vtatur, quid agat, quid meditetur; vel quod hic aduenarum frequentia non nisi æquis conditionibus se in ciuitatem, vt ita dicam recipi passa sit. Huc ergo peregrini se lubentes tamquam in portum*

reci-

recipiunt, quotquot litterarium otium amant, quà sibi lucubrationibus, quà aliis publicè interpretandi munere cõsulturi. Clementia præter hæc aëris aduenis omnibus, sub alio quantumlibet cœlo natis, domestica & familiaris, non minima in causa est, cur qui hic aliquandiu vixerint, honoribus quamuis & dignitatibus in patria & alibi aucti, ad Patauinam tamen libertatem quoties meminerint suspirent. Neque hac non vsus PINELLVS, *in cuius victu & vestitu elegantiam quidem & splendorem, sed non vltra priuatum modum notasses. Vestibus ille sericis in perpetuum abstinuit, laneis vsus, sed optimis & præstantißimis, luxum & fastum quacunque ratione declinans, Socratis imitator, cui Sicyonij calcei habiles quidem aptiq; ad pedes visi, at sibi non conuenientes omnino. Domum qua parte se in conspectum interiorem dabat, instruxerat ornaratque Geographicis grandioribus tabulis, iconibusque illustrium virorum. Anno enim* MDLXXXII. *cùm* NICOLAVS PRIMVS *Patricius Epidaurius Patauij diem obisset,* PINELLO *amicorum principi tum legauit non paucas clarorum imagines, quas domi habebat. Arripuit studium hic noster, grandiq; acceßione bibliothecam, conclauia, atrium, eiusmodi ornatu honestauit. Vt enim plerisque moris fuit libros illi suos inscribere, aliisue inscriptos elargiri, ita non defuerunt, qui imaginem suam bibliothecæ eius dicatam vellent.* CAROLVS CLVSIVS *hæc ad ipsum;* Meis litteris significabam, me Francisco Raphelengio meæ plantarum historiæ exemplar maiore & nitidiore charta expres-

Cicero lib. 1. de orat.

expressum tradidisse Francofurtum, vt inde ad illustrem vestram dominationem ablegaretur. Et MATTHIÆ LOBELLII effigiem mittere etiam volui, quam existimo Ill. V. D. non fore ingratam. *Multi autem, qui imaginem suam haud paßi euulgari,* PINELLI *studio perspecto, à proposito facilè declinarunt; inter hos* IOSEPHVS SCALIGER, *qui effigies patris & suã his verbis comitatus;* Effigiem meam tibi mitto, nobilissime PINELLE, magis quia ita visum est, cui nihil negare debeo, quam quòd libenter id faciam, paucis enim id concessi, &, si qui impetrarunt, ab inuito expresserunt. Quandoquidem igitur nefas mihi denegare, quod tuo iure à me exigere potes, age fiat, & habeat illa locum in angulo quodam, vbi non obruatur splendore illarum Heroicarum imaginum, quibus totum Musæum tuum vt audio collucet. *Ad patris imaginem hæc;* addidissem illi comitẽ imaginem patris, si nactus essem qui cera bene fingere posset qualem protomen habeo, os senis elegantissimi referentem: Si erit copia eiusmodi artificis dabo operam vt habere possis. *Quæ fere omnia etiam Gallicè scripsit ille ad* ~~*N.*~~ *Episcopum Valentinum nobilem Gallum, qui* PINELLO *amicißimus, quibus referendis supersedmus,* ταυτολογίαν *vitaturi.* Carolum de Le[...] Comitem,

Hasce imagines elegantißimis carminibus exornauit HIERONYMVS ALEANDER *iunior, qui domesticum & familiare ornamentum,* HIERONYMVM CARD. *illum magnum, ab ineunte vsque adolescentia æmulatus, Musarumque delicias* AMALTHÆOS, *auunculos suos, doctos viros, & in his* PINELLVM *cum Patauij studiorum causa degeret, officiosißime coluit:*

Quæ præclara tuos ornant simulacra penates,
Heroum PINELLE decus, virtutis alumne,

Quam mire paſcunt animos, ac lumina fallunt,
Dum tacitis ſpirant verboſa ſilentia labris,
Immotosq́ue oculis voluunt radiantibus orbes?
Magnanimi hic Reges, auro gemmisq; coruſcam
Oſtentant frontem, quam maieſtate verendam
Mirantur, pictaq; omnes ſub imagine honorant.
Illic ſanguinei viſuntur fulmina belli
Heroes, quos nunc etiam ſpirare furorem,
Et rigidum vultu iures accendere Martem,
Parte alia Tyrio decorat fucata veneno
Purpura longęuos pulchro velamine patres,
Queis pia relligio mundi commiſit habenas,
Candidaq; in nitido ſe carbaſus implicat oſtro.
Nec minus intentos rara ad ſpectacula formæ
Alliciunt matronæ oculos, radiisque micantes
Haud vanas pictæ flammas iaculantur amoris.
Vos quoque, quos vigili ſtudio, multoq; labore,
Mercurius Pallasq́ue ſuas duxere per artes,
Conſpicuis tabulis ſpatioſa hæc atria ſeruant:
Viuida pallenti fulget ſapientia vultu,
Hi mentes animosq́ue trahunt, oculosq́; morantur.
Sed velut ætherei qui gemmea gaudet Olympi
Mœnia ſcrutari, & diuûm percurrere ſedes,
Frigida Hyperborei miratur plauſtra Bootæ,
Nimboſasq; Hyadas, claramq; Lycaonis vrſam,
Et Lunam, & ſerę qui noctis nuncius, idem
Lucifer auroram rutilanti prouocat ore,
Cunctaq; per tacitum labentia ſydera mundum,
Nil tamen ille magis, quam Solis ſuſpicit ignes,
Hunc lucis fontem dicit, rerumq́ue parentem,
Sic variis quicunque animata coloribus ora
Circum aulam aſpiciunt, in te vnum lumina figunt,
Te te admirantur ſolum, te cernere gaudent,
Nec mentes oculóſue queunt ſaturare tuendo,
Semideûm PINELLE genus; tu maximus ille es
Vnus, qui reliquos claris virtutibus anteis,
Nectare quem Diuûm pauit Tritonia virgo,

Cœlestesq; dedit depromere pectore sensus,
Ac solem veluti toto splendescere mundo.

Habitu corporis IOH. VINCENTIVS *gracili fuit, statura grandiori, colore candido, valetudine non nimis firma. Coquinæ cupedias iamdiu aspernatus: munditiarum tamen, optimorumq́ue eduliorum appetens. Vini eiusq́ue diluti ita parcus, vt toto anno Patauini dolij quadrantem circiter absumeret. Aqua vtebatur hausta è Medoaco flumine, quam vti Romæ fit de Tiberina, fictilibus vasis asseruabat, percolandam donec limus subsideret. Vino capiebatur albo magis quam rubro, leni, non tamen dulci, generoso, austeroue, pellucens cupiebat, ex vuis lectis in solo aprico, & optimæ notæ: circa panem & ceterum victum eâdem diligentia fuit, quam explicare pulchrum profecto esset, vtileq́ue iis qui valetudine imbecilla ad studia doctrinarum minus valentes accedunt. Hæc mihi probe nota, qui per multos annos* VICETIÆ *in patria moratus,* PINELLO *vina, obsoniorumq́ue præstantißimorum apparatum quotannis curabam. Nec difficile sane, cum vbertas agri nostratis non Italis modo, sed & exteris probè cognita sit. Oculorum illi acies obtusior fuit; tum quia dextrum oculum tormentario puluere per lusum cum fratre puer offenderat; tum quia ex visus imbecillitate frequentes floccos sibi ante oculos concursare conquerebatur. Qua de causa cubicula viridibus aulæis exornabat, prasinisq́ue adhibitis è vitro orbiculis*

reficiebat visum. Hepate adhæc vtebatur iniquè calido, vnde illi facies plerunque rubicunda. At quo minus corporis oculis valebat, eo magis animo viguit, in opera præsertim amicis præstanda, quos opibus & consilio supra eorum votum enixè iuuabat; C. Druso nobili illi I. C.to persimilis, qui cæcus optime videntibus dux in consulendo adhibebatur.

Cicer. Tuscul. quęst. lib. 5.

A PINELLO *ego non pauca didici, quorum selectiora quædam supprimere, & aliis inuidere turpis animi sit. Quamuis plane videam, eius generis plurima & superius relata, & inferius esse referenda. Monebat ille cum obstinatis & refractariis hominibus ea ratione agendum, vt sinamus illos errare quandoque, mitius acturos in posterum, neque suæ omnino sententiæ confisuros. Monitum comprobabat auctoritate* NICOLAI *de* PONTE, *quem nostra ætas Ducem Reip. Venetæ tanto oneri parem vidit. Is cum in nescioqua legatione collegam haberet ingenij quam par esset feruentioris, dictitabat, permittamus eum impingere, vt & nostro consilio vti discat aliquando. Quod sane & de Q. Fabio Max. legimus, qui Magistrum equitum Minutium huiusmodi nactus, elati animi, & plurimum sibi confidentem, eodem consilio habuit in posterum morigerum, & obsequentem. Narrabat* PINELLVS, *se ex* DONATO IANNOCTIO, *viro magni suo æuo in Italia nominis, didicisse, decedendum de via, declinandumque tantisper, cum equos aliasue è genere bestiarum quæ paupe-*

Liu. lib. 22.

riem facere possint, cicures quātumlibet, obuias habemus; hac enim cautione toto vix anno mille passus confici, propulsarique ingentia pericula, quæ tum demum cum nobis acciderint, magno velimus redempta. Belluas ille vt caueremus monebat, quibus addimus nos efferos homines immanesque, à quorum consuetudine eò magis nobis impendet periculum, quo minus hominum munera quæ sunt, modestiam, æquitatem, morum facilitatem amant. Admonere præterea consueuerat eos qui ad longum iter se accingerent, vt ne dies certos ad præscriptum itineris destinarent, neue pecuniam parcè conficerent; accidere enim nobis repentina pleraque, & inopinata, quæ domi initas rationes non impediant modò, sed & planè euertant, Prudentiam non versutiam magnifaciebat; ingenui animi ratus ea dicere quæ sentias non plani in morem elabi passim, dataque opera ita loqui, vt sententia contra naturæ institutum, sermone tegatur magis quam aperiatur. Candidas enim (vt in prouerbio est) & apertas esse Musarum ianuas, neque homines quidem appellandos eos, qui vno eodemque fundunt ore calidum & frigidum. Eleganter sane L. Annæus Seneca pronunciauit; Si certè viuendum est, tanquam in conspectu viuamus, sic cogitandum, tanquam aliquis in pectus intimum inspicere possit, & potest. Quid enim prodest ab homine aliquid esse secretum? nihil Deo clusum est. Interest animis nostris, & cogitationibus nostris interuenit. Namque qui bonum virum profiteatur, cordis sensa, cum opus sit in propatulo habere, tanquam si is, qui cum loquitur, cogitationis intima oculorū acie introspiceret, meminisseq; eiusdem dicti, neminem posse

Senec. ep. 83.

Idem cap. I. de clement.

personam fictam diu ferre, ficta in naturam suam cito recidere. *Cognatum vafriciei mendacium, vix dici potest quantum odisset. Seruilis ingenij, parum certe liberalis esse dictitabat mentiri subinde, & veritatem pulcherrimam virginem, cuius nitor & forma respuant omnem cultum, fuco & lenociniis mendaciorum interpolare. Vidi ego non semel, dimissos ab eo parū honesta missione familiares, quod huius vitij labeculis adspersos agnouisset. Ab illis ipse non alia de causa (si quando quidpiam interrogasset) exigebat ingenuam responsionem,* EST & NON, *ablegatis omnino verbis quibus se opinari profiterentur.* Huiusmodi *homines affirmabat, quibus asseuerare aliquid religio sit, non nomine Stoicorum, sed stolidorum appellandos, vt qui vix vnquam compotes sui, diffidere sibi plerunque, & inanibus concuti soleant terriculamentis, quibus de mentis statu, si quem habent, deiecti, in opinionum salo perpetuo æstu iactantur. Non nimis æquus illis erat, quorum sumptus censum superarent, optimæ sententiæ memor, stultum esse id sequi, quod assequi non possis. Priuatos ideò homines, nec multarum sane opum, ægreferebat in conquirendis veteribus nummis, gemmis, tabulis, signis patrimonia prodigere: studium hoc beatis tantum & luxu affluentibus conuenire, apud quos multa eius generis reperias, quæ singula tenuioris fortunæ hominum multas congeries obruere specie & pretio possint. Quod ad tabulas attinet, his consulebat qui pinacothecas supra vires instruerent, vt*

exem-

exemplari quopiam contenti essent, quod Bonaroti, Raphaelis Vrbinatis, Titianiúe protypon bona fide referret. Præstare enim veteres illos pictores recẽtioribus, quos graphices non ita studiosos, viuidorum colorum lenocinio vulgi plausus captare stomachabatur. In familiaribus amicorum colloquiis, sermonis varietatem amabat, docendi percupidus & dicendi; vt enim agros multiplici conserimus semine, ita ingenia, quæ Clemens Alexandrinus agros animatos appellat, non iisdem semper meditationibus excolenda. In Pædag. li. 2. cap. 10.

Sermones veterum auctorum dictis, plerumque Græcorum, distinguebat, condiebatque nonnunquam dicteriis iocisue, quos vel vetustas, vel illustrium virorum recens auctoritas commendaret. Horum omnium copiosam adeo suppellectilem sibi comparauerat, vt nemo vnquam ab eius congressu discesserit nisi doctior. Ipse vicißim colloquentes in omnem partem versare, vt erueret quod sibi hactenus minimè cognitum in promptuarium seponeret. Qua ratione aliquem nullius pretij hominem cum vellet designare, dicebat ab eius colloquio diuertisse se inanem semper & vacuum. Si quid noui Patauij accidisset, rei seriem amabat ab omnibus quotquot eum inuisebant, cognoscere, quasi tum primum inaudisset. Afficiebatur enim varietate illa narrationis, quam ipse callidus verborum æstimator, in sermonis auctore, cui amoris odiiúe causæ adessent, deprehendebat. Neque hoc sine fructu,

erue-

eruebat namque latitantem sæpenumero veritatem, euentusque causas acu (vt in prouerbio est) solerti ratiocinatione tangebat. Eodem consilio rumorum, si qui percrebuissent, auctores inuestigare consueuerat, quod hac ratione disquirere se posse confideret, verine an falsi quidpiam continerent. A leuibus enim hominibus vix alios quàm inanes sermones prodire. Cuiusmodi nescio quem narrabat Romæ olim tabellarij aduentum, veluti magnum quidpiam, in aurem insusurrasse GABRIELI SILVAGO *Patric. Genuensi contubernali olim suo, leporum ac facetiarum, perinde ac bonarum litterarum studioso. Ridebat suauissimè, si quando in aliquos Regum molestos amatores inciderat, quos neque officij, neque spei beneficiorumúe acceptorum ratio, sed inconsultus quidam genius permoueret. Horum è re dicebat fore, si aulas eorum quibus insaniebant inuiserent, multa ibi conspecturos, quæ amorem abigant, odia prouocent non pauca. Illorum nonnullos eburneis aureisque simulacris persimiles, externa illa Imperij, felicitatisque specie, latere intus non vt in illis asseres, clauos, araneorum telas, sed animi vitia plerumque vix vlli ferenda. Horum consuetudine si quis vtatur, animaduersurum breui, quam perniciosa sit; ignis enim in morem illuminare quæ remota sunt, quæ admota, comburere. Et hæc præcepta* PINELLVS *ita animo infixerat, vt quamuis domi quotidie audiret magnorum regum acta, non ideo tamen visus fuerit vnquam gratiæ odiiúe causa incessere*

incessere quempiam, aut de æquitatis semita declinare. Quod illi in vniuersa vita apprime placuit, vt se amicis omnibus præstaret eundē semper; ἀδιαφορίαν frequenter & cumprimis commendans, & neutram in partem moueri. IOH. VINCENTII *sapientiam vna certè, quando alia non suppeterent, constantiæ laus commendaret, vt qui in proposito susceptoque consilio permanserit semper; Patauij ille habitare constituit, huic deliberationi incassum admotæ preces affinium, & amicorum. domum conducit, vtitur ea per triginta & amplius annos, migraturus nunquam, si per dominum licuisset; familiarium quidam ad triginta annos, quidam ad extremum vitæ spiritum eodem domino vsi; Viuendi denique rationem, quam sibi ab ineunte adolescentia præscripserat, remisit nunquam. Quæ faciunt, vt dogma hoc præcipuum Stoicæ sectæ paucis complectar, illustraturū quæ diximus cum magna* PINELLI *laude. Constans hoc ille vitæ instituum ὁμολογίαν vocabat, quam Cicero conuenientiā appellat; conuenientem nimirum per virtutem consentientemque vitam, cuius origo à diuinarum humanarumque rerum scientia sit. Hoc fundamento nititur vera sapientis felicitas, cum sapientia nihil aliud sit, Seneca definiente, quam semper idem velle & idem nolle, à quibus rectum abesse nullo modo poßit;* non enim potest cuiquam semper idem placere, nisi rectum (*liceat mihi interserere orationi meæ mundum orationis alienæ*) si vis eadem sem- [I. Lipf. Manuduct. lib. 2. Dissertatio xv.] [Epist. 20.]

L per

per velle, vera oportet velis. *Qua ratione impulsus nescio quis, aiebat sapiētem* καθ' ἀνάλογον καὶ σύμφωνον ζῆν. *Recte sanè. Nisi enim sapienti, sua non placent: omnis stultitia laborat fastidio sui. Nec aliunde quam à constantia compositus ille perpetuo, mitisque sapientis animus, quem à vulgi turbis secretum, propriæ & mansuræ semper opes beant. Ex quibus non magno negocio eliciamus nos, non nisi sapientem esse eum qui vitam ad certam constantiæ normam dirigere velit, neque se de hoc statu mentis dimoueri patiatur. Animum enim insipientis quot fluctuationes agitent, nemo non videt. Huic nihil certi, nihil explorati; viuere in diem, & quouis vitiorum æstu abripi assueto. Hæc qui in* PINELLO *non laudat, næ ille aut inuidum se, aut tenebrionem profiteatur necesse est.*

Corn. Nep. in vita Pompon. Attici.

Expressit enim hic noster nostro æuo T. POMPONIVM ATTICVM, *nobilem equitem Romanum, cuius ea præcipuè laus litterarum monumentis commendata, quod in summa Principum virorum gratia, summa etiam moderatione vsus sit, quodque pari fastigio steterit in vtraque fortuna. In constanti hoc vitæ instituto nihil in moribus non aptum aut inter se conueniens obseruasses. Modestiam enim, vt in Boteri carminibus habetur, iam tum à puero* IOH. VINCENTIVS *sibi desponderat, cuius in hac nostra narratione non obscura frequenter indicia prodierint, nolui tamen indictam præterire; vt detur nimirum intelligi, quam prudenti pocillatore vsus, labra admouerit*

vit calici voluptatis. Nemo in ipso vnquam inconsultam famæ sitim deprehendit; adeo parcus patriæ, gentis, affinium laudator fuit. Actiones suas, aut eleuare, aut obtegere silentio; dicta etiam si quando præclara, vt non semel excidissent, adscribere aliis solitus. Qua ratione ambitionem, tragœdorum Erynnim procul à moribus suis amandarat, cùm assurgeret, caput aperiret, decederet de via, non religiosis modò viris quotquot obuios habebat, sed & his qui perfuncti vllis honoribus, Patriciis Venetis, Gymnasij interpretibus, aliisque non paucis, quorum plerisque nobilitate, opibus, doctrina maximè præstabat. Cùm plures illum obsoleta nostris penè moribus Illustrißimi appellatione, multis tamen illi capitibus conuenienti, compellarent, abstinuit tamen pertinacißimè ab ea, & ne posthac ita vocaretur, ab amicis deprecatus est; corripuit etiam repreßitque amicis verbis eos, qui ipsum honoris gratia Excellentem, seu Excellentißimum nominarent, eo prætextu, quod hæc non sibi, sed magnis in re litteraria viris deberentur, vixque possent ad se traduci, qui adolescens relatus in albũ scholasticorum, vitæ institutum, cui semel assueuit, deseruit nunquã. At despectui haberi se, redigiue in ordinem, non ferebat; vti & iniurios in familiares suos, quorum æstimationem perinde tutabatur ac suam. Appellari se in aliqua scriptione minus honorificè quam decebat, enixe prohibuit. Exemplo sit PHILIPPVS PLEGAFECTA *ciuis meus, nobilis ille polytropia & vario rerum vsu, qui non ita pridem in patria obiit. Hic in commen-*

De Sestert.

mentario de Sestertiis, quem Romæ ediderat, PINELLVM *nostræ ætatis summum Criticum appellauit, ea mente, vt penes coryphæum amicorum (eo enim loco* IOH. VINCENTIVM *habuit) rei litterariæ arbitrium esse pronunciaret. At non huic ita visum, cùm induci nomen suum, vel in aliud commutari epitheton illud postularit. Ægerrimè tulit habitam mentionem suam à nullius precij scriptoribus, obsolefieri hac ratione arbitratus nomen suum, cuius cura magno cuique præcipua. At vero non ita penitus hominem exuerat, vt à laudatis viris amicisque profectas laudes aspernaretur; quæ si veræ sunt (referebat Picus) nos ipsos nobis, si falsæ, illorum nobis amorem voluntatemque commendant. Vt Romam non migraret, ostendimus iam quibus artibus fratrum cognatorumque petitiones eluserit: cui tamen proposito, præclaro licet minimeque populari, non defuturos obtrectatores compertum habeo; amasse illum, videlicet otiosam & desidem vitam, quam cum laboriosa illa commutatam noluisse, quod ad eximios honores patere sibi viam vtique desperasset. At valeant hi cum somniis suis, desinantque tum demum virtuti maledicere, cum legerint, quæ ego mox retulero, non sine admiratione. Ad* CLEMENTEM VIII. PONT. MAX. *recens declaratum, cum* DOMINICVS PINELLVS CARD. *venisset gratulandi causa, quæsiuit ille de* IOH. VINCENTIO, *num valeret, atque vbinam moraretur: cumque Cardinalis Patauij degere etiamnum respondisset;*

set; hortatus illum est Pontifex, vt suo ipsi nomine salutem diceret, Romamque inuitaret, eius sibi aduentum iucundum omnino futurum. Nouerat illum Patauij CLEMENS, *vt diximus, & viri moribus doctrinaque valde permotus, apud se iam ante constituerat Romam illum Patauio aduocare, in vrbis & Pontificatus sui ornamentum. Cardinalis cum* IOH. VINCENTIO *nulla interposita mora accuratè egit, vt* CLEMENTIS *desiderio satisfactum vellet, patereturque se in lucem & conspectum hominum ab ocio litterario, cui pridem assueuerat, cum nominis gloria & gentilium commodo auocari: non defuturos in vrbe viros eiusdem ordinis, quibus eadem studia cordi sint, apud quos esse, quorum congreßibus perfrui posset. Hæc & alia, quæ Cardinalis ad hominem excitandum studiosè collegerat,* IOH. VINCENTIVM *minimè exorauerunt vt Pauium desereret. Quinimò ad Cardinalem rescripsit epistolam modestiæ plenam, in qua enixè petebat, vt ageret suis verbis optimo Pontifici gratias ingentes: non licere sibi ætate confecto, imbecillæ adhæc valetudinis, morem gerere Sanctitati suæ; tanti beneficij oneri imparem esse: gratias quas referre non poßit pro dignitate, animo habere, curaturumque ne vnquam è memoria dilaberentur. Inuoluit silentio hæc omnia eo studio* PINELLVS, *vt etiam fratri, ad quem singulis hebdomadibus litteras dabat, cælata esse voluerit: essetque voti compos effectus, nisi frater de tota re factus fuisset à Cardinali certior, vt mihi ipse*

Neapoli aliquando confessus est, cum haud modicè remissi adeò animi moderationem, quà admiraretur quà commendaret. Capuæ Archiepiscopatum (vt audio) eodem ardore quo non pauci appeterent, reiecit; neque se nobilissimæ vrbis præstantia, amplissimi Sacerdotij prouentibus, affinium precibus, de proposito dimoueri passus est; vt qui optimè nosset, in quas ærumnas incidant ij qui se muneribus Ecclesiasticis incogitantes vrgeri sinunt: obeundas ipsis molestias complures, nisi officij sui esse desertores turpiter malint. Quæ sanè GASPAREM CONTARENVM *nobiliss. Cardin. impulerunt vt diceret, amplissima Sacerdotia plus in se oneris quàm splēdoris habere, quoque maiora illa forent, eò molestiæ plus solicitudinisque continere.* PINELLO *sanè in patria & alibi, satis ampla patuisset quorumuis honorum via, modò ipse non noluisset; at maluit ille, vt prædicauerat de adolescen-*
Epist.16. lib.7. *te* PAVLVS MANVTIVS, *ab omni honorum cupiditate sola virtute contentus, longissimè distare.* Recepissent eum *Patauini lubentes in ciuitatem, magno splendori publicæ illorum rei futurum. At is Scholastici nomen ne dimitteret, quod arripuerat semel, constantissime recusauit. Ortus* Neapoli & *educatus*, Neapolitanum *dici se non ferebat; non quod affines, quos* Neapoli *splendore opibusque præstantes habebat, non amaret; sed quod* Genuam *patriam agnosceret, in qua à sexcentis iam annis gentilitij decoris primordia, & libertatem in oculis ferret: pulchrū*

ratus

ratus eius ciuitatis primariũ esse ciuem, quæ propriis consiliis, non alienis nutibus, auitum imperium tutaretur: hanc patriam vocabat, huius se desiderio teneri asserebat, dolebatque quòd eò nunquam accessisset, vbi omnibus charus, amicorum & affinium copias recenseret. Ostentationem quæ saperent repudiauit semper; ideoque neque se vnquam ad fastigium studiorum, quod vocant Doctoratum, emeritum licet, promoueri passus est: quam deliberationem egregiè tutatus est in omni vita. Et cum Patauij complures clarorum virorum cœtus cogerentur, quos Academias appellamus, Eleuatorum, Occultorum, Aethereorum & aliorum, nulli vnquam nomen dedit; amplissimis viris Basilio, Gregorioque Nazianzeno in hoc non impar, qui ab ambitione & theatrali quadam ostentatione procul abhorruerunt. Nazianzeni oratio in laud. Magni Basilij.

Morum integritatem adeo adamauit, vt cum adolescens Patauij domum conduxisset è regione ædium clarissimæ tunc temporis fœminæ Constantiæ Fulgosiæ, ad quas animi causa horis subsecіuis ventitabant, quotquot Patauij tunc ingenij laude florebant, nunquam tamen eo diuerterit PINELLVS, *pudori suo labeculam quampiam adspergi posse ratus, si de instituto genere vitæ aliquantulum remisisset. Quod sibi propositum ne excideret vnquam, vitreas fenestras, per quas in lectissimæ matronæ, eiusque pulcherrimarum comitum cubicula introspectaret, pessulo obfirmatas perpetuò voluit, quod (vt aiebat)*

existi-

existimaret, nolle illas spectari se, molesteq; laturas si quis earum acta parùm tempestiuè exploraret. Interdixerat sibi conuiuiorum, & chorearum præsertim, celebritatem, quod iis mulierum virorumque parùm sanis conuentibus auocari se à studiis extimesceret, eorum exempla animo voluens, qui harum illecebrarum turbine in voluptatum scopulos acti, existimationis naufragium fecerunt. Macte animo vir clarißime, qui adolescentibus nostris Canona expreßisti, vt ad tui conspectum voluptates blandißimas dominas procul haberent, modò gloriæ culmen attingere aliquando exoptarent. At quoniam hunc nostrum sæpe sæpius curiosum appellauimus, non diximus ea mente, vt alienorum exploratorem vitiorum notaremus, cui fuerit curæ alienum dedecus ob oculos ponere, inquirenti videlicet in dicta omnium & facta; longè aliis illum moribus imbuerat natura, ne per annos quidem XX. & amplius scientem quales in vicinia essent ij inter quos vix vnus domesticus paries interiectus. Ea nobis voce propositum fuit nobilem animi propensionem exprimere, quam ille ad omnes inuestigandæ veritatis rationes acerrimam conferebat, aliarum omnino rerum, quarum huc non tenderet cognitio, negligens & incuriosus. Hinc fiebat vt spectaculorum minimè amans esset, irrideretq; eos, qui pompas, fabulas, saltationes, hastiludia spectatum irent. Cumque Vicetiæ anno CIↃ. IↃ. LXXXV. *Academia vti vocant Olympicorum, regio prope apparatu, Sophoclis Oedipum tyran-*

tyrannum, Italicè redditum ab Vrsato Iustiniano Patric. Veneto, agendum decreuisset, confluerentque eo turmatim è vicinis vrbibus docti passim & indocti, substitit tamen ille domi, precesque meas & amicorum quotquot aderamus auersatus est, sibi suffecturam confessus AICARDI *in eo genere diligentiã, quem nolenti similis, permisit tamen fabulæ nobiscum interesse. Ferrariam itidem cum Pontifex Maximus Clemens* VIII. *aduentaret, vt eam vrbem ditioni Ecclesiasticæ suis auspiciis incruento bello restitutam inuiseret, nuptiisque Hispaniarum Reginæ, Flandriæque Comitum, dictus ibi esset dies, cuius, & Pontificis gratia, Ferrariæ cõuenirent Italorum procerum flos, Cardinales, Regum Dynastarumq; exterorum legati, & tota pene Italia auulsa sedibus suis, vnus* PINELLVS *prætulit nobilissimo conuentui quietem Patauinam, & audire maluit quam inuisere, quid actitatum esset in frequenti illa procerum virorum celebritate. Non illum Pontificis Maximi minimè obscura erga se beneuolentia, non purpuratorum patrum amor, quorum plerosque officiis sibi & studiorum similitudine deuinxerat, non affinium charitates, quorum haud pauci inter Principes viros illius conuentus numerabantur, flexerunt vt pedem porta efferret, coniiceretue se in turbas illas, è quibus non nisi post insignem bonarum horarum iacturam regredi liceret. Venetias, proximo & commodo traiectu, vt appelleret, spectatum Regum seu Ducum aduentum, statumque ac solem-*

M *nem*

nem inaugurationis Sereniſſimæ Principis MAVROCENÆ GRIMANÆ diem, nunquam adduci potuit, maluitq́; ſolus Patauij eſſe (diſceſſerant enimciues pene omnes) quã vulgi ſe conuerſationibus inepte immiſcere: memor dicti Senecæ; vitate quæcumque vulgo placent. Patauij, vbi degebat, vbi habitabat, ſi quid incidiſſet eiuſmodi ſpectaculorum, quæ curioſos allicerent, perſtitit ille in propoſito nihilominus, neglexitque eò adiicere oculos, vnde animus doctior redire non poſſet. Quo in genere eximium illud fuit, quod narraturi ſumus, documento futurum iis omnibus, qui ſapientiæ laude cenſeri volunt, ne temere credant, meminerintque eſſe germanas ſorores, vnoque partu editas, credulitatem & pœnitentiam. MARCVM BRAGADENVM, Cyprium chymiſtam illum, Patauio Venetias traiicientem, nemo non accurrerat vt de facie noſceret. Nec deerant qui ſe beatos arbitrarentur, quod Pactolum Hermumúe aureas volentes vndas cernere daretur, atque adeo contrectare: continuit ſe domi ſubridens PINELLVS, narrauitque mihi, qui eum tunc forte conuenenaram, chymiſtarum inſigniora quædam tum dicta tum facta, quibus me ſub veſperam vſque lubentiſſimum detinuit. Sentiebat nimirum vir magnus cum maximo oratore, quem legerat ita ſcribentem: Me autem quid pudeat? qui tot annos ita viuo, vt à ſtudiis nullo me vnquam tempore aut commodum aut ocium meum abſtraxerit, aut voluptas auocarit, aut denique ſomnus retardarit. Quare quis tandem me reprehendat, aut quis mihi iure ſuccenſeat; ſi, quantum ceteris ad ſuas res obeundas, quantum ad feſtos dies ludorum celebrandos, quantum ad

Epiſt. 8.

Cic. in orat. pro Archia.

alias
ad voluptates, & ad ipsam requiem animi & corporis conceditur temporis, quantum alij tribuunt tempestiuis conuiuiis, quantum denique aleæ, quantum pilæ, tantum mihi egomet ad hæc studia recolenda sumpsero? *Liberalitas etiam, quæ magna in viro nobili laus, in* PINELLO *non minimum enituit, cùm vel beneficia minima rependeret maximis, vel dignos conquireret studiosè, in quos aliquid conferret. Modum tamen rationemq́ue ad amußim adhibuit, vt ne videretur agere præposterum quidpiam. Cauit enim sanè quàm accurate, vt bonos tantum sibi obstringeret, vt beneficia tempestiue collocaret in eos qui officium agnoscerent, quosq́ue res muneri data oblectaret: patebit hoc ex iis quæ hic exscribemus, in quibus animaduertemus profecto, si non immanes profusiones, at conuenientiam saltem, qua munera non vilescerent. In me ille olim audiuerat ab Episcopo Vicetino collatum honorem Canonicatus, cum munere adiuncto Theologicæ scholæ; disquisiuit ill statim, quid eius mihi tractationis præceptum esset, cumq́ue Genesim cõperisset sacrorum voluminum caput, de industria selectum, ea ratione, quod mihi primum in Ecclesia Vicetina, & in patria id muneris demandatum esset, instruxit is me, nihil tale cogitantem, elegantißimo librorum commentariorumq́ue apparatu, quò desumerem quæ liberet ad ornatum interpretationis meæ, quibus adiunxit aureorum monitorum centuriam, quibus quatenus progrediendum, vbi sistendum, deliberandumq́ue cum laude in suscepta interpretandi ratione, quæ mihi insistenda vestigia,*

qua methodo vtendum, peramanter docteque præscripserat. CÆSAREM NICHESOLAM *quod inaudisset politicæ rei studiosum, luculentarum de ea re conscriptionum fasce ideo voluit locupletatum, quod sibi, præclari sane opus artificis horologium, minutum tamen, dono dedisset. Ab Archiepiscopo Bariense salgama quædam cum accepisset, renunciassetque illi Archiepisopi familiaris, habere se in mandatis à domino suo, vt in comparanda librorum aliquot non contemnenda serie,* PINELLI *opera vteretur, præuertit hic noster, conquisitosque, & redemptos sua pecunia libros, tradidit Archiepiscopi familiari, frustra* IOH. VINCENTII *fidem obtestanti, frustra domini sui mandatum inclamanti. At non Italos modo, sed & transalpinos homines sibi demeruit, si quando opera sua indigere animaduerteret. Cum nobili Gallo, cuius nomini parcimus, recte factorum conscientia contenti, amicitiam Patauij contraxerat, colueratque mutuis officiis. Hunc domum redeuntem, & Mediolani politiam curiosè, vt aduenæ eruditi consueuerunt, explorantem, coniecerunt in carcerẽ Hispani, suspectum duplici nomine, & quòd Gallus esset, & quòd haberet tunc temporis solertissima natio, cur suspicionibus per finitimorum bella indulgeret. Vix hæc inaudiuit* PINELLVS, *cùm Mediolanũ ad* IACOBVM *Menochium, & ad* IACOBVM *Mainoldum, Senatorij tunc ordinis clarissimos, sibique amicissimos viros, litteras dedit enixè rogans, vt dimitteretur vir nobilis, quem*

male

male consultus discendi ardor, nihil hostile cogitantem, eò loci protexerat. Mercatoribus etiam mãdauit, vt pecunia iuuarẽt, curarentq́; ne quid illi deesset. At Gallus longioris moræ impatiens, cum dies eius missionis aduẽtaret, muliebri veste ex arce proripiẽs sese, primis excubiis deceptis, à secundis in ponte sublicio deprehensus, prodẽte virum gressu vltra muliebrem modum, in arctiorem custodiã datur, non sine capitis discrimine, quæ tamen omnia bene illi verterunt, cum IOH. VINCENTIVS *quà auctoritate, quà testimonio, libertatem ipsi amicorum ope impetrasset.*

Neque non munificus in suos fuit, qui in alienos adeo liberalis; NICOLETTÆ GRILLÆ *Agapiti clarissimi Trierarchi filiæ, virgini lectissimæ, quæ fratris filio Cosmo Duci Acheruntino conuenerat in manum, nuptiarum caussa dono dedit vniones duos, inaurium ornamento, preciosæ indicaturæ. At hæc largitas cum illa minimè conferenda est, in quam* PINELLVS *mirè propensus: cum videlicet egentes, qui nõ sua culpa rei familiaris iacturam fecerunt, opibus iuuamus. His ille, & probis quidem præ ceteris, nunquam defuit. Deo Opt. Max. animo lubenti hanc operam nauare solitus.*

IASON DENORES *Cyprius, ante patriam acerbissima Turcarum dominatione oppressam & afflictam, vir opulentus olim & fortunatus, ac primariæ apud suos nobilitatis, quique in Gymnasio Patauino Philosophiam de moribus aliquandiu cum laude est interpretatus, Patauij diẽ obiit anno* MDXC. *huic viuenti vt omnia abunde*

præstitit amici officia, ita eiusdem vxorem & filios, cùm sibi moriturus commendasset affectus suos, impensè fouit. CAROLVM TECTIVM *Mathematicũ amicum suum vita Patauij functum, pecunia sua non modò extulit magnifico funere, sed & sepulchro, & nobili honestauit elogio: haud passus perire memoriam eius, quem interioris notæ amicum habuerat, quem ægrum omnibus officiis recreauerat. Imò quod multi laudabunt, imitabuntur pauci, affinem ipsius & hæredem institutam, litibus implicitam, cum soluendo non esset, suis opera & sumptu gratis explicitam voluit. Hinc fiebat vt in probos & litterarum amantes, inopes tamen, si quando incidisset, nihil relinqueret intentatum quò eis opitularetur. Hæc demum germana vocanda est liberalitas, cui non maiora præmia proposita sunt, sed ingenua virtutis forma, sed candidus bonorum amor. Apage captiosos illos, qui se liberales videri amant, vt paria sibi, atque adeò maiora rependantur. Et quia non infrequenter fit, vt qui mutuò pecuniam accipit, amicus esse desinat, cõsueuerat hic noster bonæ frugi pauperibus, nummos non quot ipsi mutuò poscerent, sed pauciores elargiri. Inopem enim amicum (siue mutuo des siue neges) inimicum mox experiare necesse est, negantem auersatur, quod nullum sibi in eius opibus paratum subsidium, auersatur dantem, quia qua ratione alienum æs dissoluat non videt. Eximium illud, quod ter in anno quaterúe, sub insigniores quosdam profestos dies, sibi in vicinia curabat describi*

quot-

quotquot maxime egerent, monasteria item, & inopum per urbem stationes, quibus uiritim nummos diuidi citra ostentationem imperabat. Pestilentia ut diximus in agro Patauino grassante, haud facile dictu est, quam se munificum pauperibus præbuerit, quibus etiam antidota aduersus imminentem morbum largiri consueuerat. Hæ nimirum ueræ liberalitatis artes sunt, quæ eò magis alliciunt oculos animumque, quo minus æuo nostro, deprauatis uidelicet moribus, munificentiam amamus, captare assueti & captari, speque lucri potioris, speciosa uirtutum nomina aucupari. Hospites quibus domum suam patere perpetuò uoluit, lautè satis habebat, amator in hoc quoque genere munditiarum. Mensæ apparatum, & obsoniorum seriem qui uiderunt, ij sane domini mores unico argumento peruidere soliti. In hospitum uerò gratiam, sobrius alioqui & abstinens, remittebat aliquantisper de proposita uiuendi ratione, amicorum id ratus consuetudini indulgendum, & genio mensæ communis.

At inhibendus mihi demum progressus orationis meæ, impar uidelicet magni uiri uirtutibus assequendis, quas nostratium & exterorum nemo non suspexit, non admiratus est. Diuertam igitur (inuitus licet) ad morbum eius & mortem, in gratiam eorum qui nosse uelint, quantam in uno homine fecerimus bonarum artium iacturam. Nec sanè indignum quod expendatur, cur IOH. VINCENTIVS *adeò infirma ualetudine usus sit, qui sobriè admodum*

uixe-

vixerit, qui in victus ratione omnia ad normam exegerit, qui demum honestarum voluptatum lineas nunquã transilierit. Et hæc profectò in eam me sententiam compellunt, vt arbitrer duabus potißimum de causis hoc PINELLO accidisse; aut quòd maiori animi studio quàm valetudo ferret, libros peruolutaret, quorum est vniuersa trahere ad se animi corporisque munera; aut quod nimis familiariter cum medicis versaretur. Horum siquidem nonnullis, familiaritatis vel existimationis specioso obtentu, est in votis (venia sit dicto) homines torquere per varia artis experimẽta. Quæ vt in medicos, quos sibi PINELLVS optimos, optimo euentu, prolatæ vt licuit vitæ, delegerat, minimè cadunt, ita me in alteram illam sententiam procliuiorem reddunt, per libros illi, vt plerisque aliis, animo valere, corpore imbecillo vti contigisse. Visus ipsi vt diximus hebes, legentem, nec ideo intermittẽtem torquebat, hepate adhæc vtebatur supra modum calido, stomacho autem infirmo, crurũ altero minus valuit aliquando; stranguria illi familiaris, quæ per tædia diuturni morbi ipsum confecit, atque adeo exanimauit. Quæ tamen tantum abest vt ipsius constantiam conuellerent, vt firmauerint potius: suspexerimusque nos virum in aduersis rebus æquè fortem, ac in secundis temperantem aduerteramus. Ad præscriptos enim sibi in victu & curatione medicorum canones, ita se composuit, vt abstinentia, qua ille vsus, vix fidem habeat in ægrotante, qui per annum cum morbo

morbo luctatus est, de quo medici iam olim desperassent, qui sibi etiam posset in solatium aliquid indulgere. Quo factum, vt contra sententiam medicorum vitam in annũ protraxerit, accepto ferendam dubio procul eximiæ illi, ad quam animum intenderat, medicis obsequendi voluntati. Versatur quippe in hominum ore frequenter, recte se habitura omnia, si ægrotanti cum medico perito cõueniat. Viribus se vt quotidie destitui animaduerterat, rationem excogitauit qua falleret sese, auocaretque animum à molesta illa cogitatione. Ea fuit, vt craßiores è lecto culcitras amoueri sibi, reponique leuiora stragula curaret, æstiuas adhæc interulas indueret, quadras etiam, scutellas, cyathos, aliaque è ministerio ad eandem rationem tenuiora sibi apponi iuberet. Neque dispari solertia cum erigere se, vt consueuerat, in cubitum minimè valeret, adhibuit in eam rem funis vicariam operam, quem de laquearibus suspendi iusserat, apposito in imo paxillo, ad quem se iniectis manibus alleuaret. Famulos nunquam passus est in cubiculo pernoctare, quod diceret iniquum esse, vt penderent illi pœnas vigiliarum quæ domino obtigissent. At nos qui viribus quotidie minus valere, & ad interitum properare videbamus, in eam curam enixè incubueramus, vt ne intestatus discederet, nobilißimæ bibliothecæ distractioni obuiam ituri, quam Dux fratris filius, animi quodam præsagio, nimium quantum auersabatur. Ille vero ne palam tenderet contra studia nostra, annuenti si-

milis, rem verbis proferre cœpit, duabus (vt ego quidem sentio) impulsus rationibus, vel quod corpore æger, animo tamen valeret, confideretque conualiturum se, & cauturum, vt dictitabat, sibi minori negotio rebusque suis; vel quod arbitraretur testationem supremæ voluntatis eos tantum decere, quibus hæredes ad manum non essent. Habere se domi lectißimos affines charißimorum fratrum filios, quibus cum deferrent sanctißima sanguinis iura domesticas facultates, non passurum se, vt minus officiosum quam par esset, morientem patruum experirentur, qui viuentem omni officij genere essent prosecuti. Horum alter COSMVS nomine Dux Acheruntinus, & magnus regni Neapolitani, vt diximus, Cancellarius, patruo, supra quam dici poßit dilectus est; modestia enim, animi candore, ingenij acumine, discendi studio, patruum adeo referebat, vt ille mihi narrauerit aliquoties periucunde, COSMVM à se diligi, quod se non tantum ore, sed & ratione studiorum referret. Nouerat quippe librorum optimorum amantem, nobilem bibliothecam sibi comparasse, quam instituerat patrui supplementis subinde reddere ampliorē; vt enim librū quempiam rariorē sibi deesse animaduerterat, ad IOH. VINCENTIVM confugiebat, qui libraria ipsum suppellectili auctum volens, libros optimos, quorum in hunc vsum quotquot nanciscebatur exemplaria comparabat, in eius bibliothecam Neapolim transuehi curabat. Huic ille bibliothecam suam, ni fallor, destinarat, optime

actum ratus si libros ad eum qui amaret nosceretque, tacito iudicio sineret peruenire. Huic nos (vt & hoc obiter dictum sit) qui memoriam PINELLI *colimus, eiusdem iconicam imaginem debemus, quam* PINELLVS *nemini non pernegasset. Impetrauit hoc à patruo* COSMVS, *cum primum Patauium venit, eo consilio vt Neapolim abduceret. Cum enim* IOH. VINCENTIVS *adolescentem animaduertisset indolis magnæ, maximeque in litteris arbitraretur profecturum si vixisset, ipsum amare supra affinitatem cœpit, eousque, vt discedentis imaginem penes se detinere deliberaret, absentis vtique desiderium lenituram. Non renuit ille, exposuit tamen esse sibi in votis patrui imaginem, quando patruum non liceret, Neapolim asportare secum, vt patri cognatisque hac saltem ratione obtemperatum iret. His auditis abnuere* IOH. VINCENTIVS, *haud commissurum se vnquam, vt gloriolam captasse eo facto videretur; tum demum à patrui constantia metuens petitioni suæ* COSMVS, *obtestari cœpit admonereque, videret quid ageret, certum sibi esse, nisi inuicem exoret, non stare promißis. Præbuit ille se difficilem diu, annuit tamen, & adolescentis optimi precibus, iconem suam est elargitus. Pictor huic rei adhibitus* FRANCISCVS APOLLODORVS *Venetus, Patauij iamdiu habitans, cuius in ea arte studium ad antiquorum artificum laudem proximè accedit. Hic nobis penicilli ductu* PINELLVM, DVCEM *ipsum, &* AICARDVM *in tabulis quas*

ego adseruo, suauissimum amicitiæ nostræ monumentum, ita expressit, vt nihil vltra desideret qui illos de facie nôrit. Et hinc studiosis ferè omnibus (quotquot in Italia nouimus) oblata nobilis occasio, bibliothecas & Musæa ornandi IOH. VINCENTII *imagine, quam auidè à plerisque arreptam scimus, qui egregie nôrant, inter* PINELLI *laudes præcipuam illam seriò commemorari, deambulantis musæi, & spirantis bibliothecæ. Neque aliunde* MARCVS VELSERVS, *reipublicæ perinde litterariæ, atque Augustanæ suæ nobilissimus II. vir, exhibuit nobis incisam in æs artifici plane manu; elegantissimam eiusdem* PINELLI *iconicam effigiem, quam ipse, & in gratiam hominum transalpinorum, & in testationem periucundæ quæ sibi cum* PINELLO *intercesserat amicitiæ, vulgandam curauit. Nec mirum, cùm ille tanti faceret quam cum* IOH. VINCENTIO *habebat animi studiorumque coniunctionem, quippe de ipso iam defuncto scribens ad* CÆSAREM NICHESOLAM, eo se demum capite, *inquit*, laudari malle, quòd PINELLO intimè amicus esset, quàm alio quouis, insigni licet, factoque ad gloriam vtcumque comparandam. *His demum aliisue de causis, vt ad testamentum redeamus, non valuimus nos* PINELLVM *de semel arrepto consilij sui statu dimouere. At qui, si à condendo testamento, non tamen à Christianæ pietatis officiis abhorrebat, eleemosynas in pauperes elargiri, Deo se, sanctisque omnibus commendare haud vnquam grauatus est. Per annum quo æger in*

lecto

lecto decubuit, expiare animum confeßione, eundem sanctißimo Christi corpore non semel piè admodum reficere consueuit. Familiares profectò quotidie decumbenti sibi septem quos pœnitentiales vocant Psalmos recitantes exaudiebat, neque ideò Deum sibi & cœlites omnes oratione propitiare intermittebat. Me sane ille nunquam dimisit, quin rogaret, vt ipsi Deum, vel quotidianis precationibus, vel sacrosancto Missæ sacrificio conciliarem: gaudebatque cùm ex me postridie audiret, facta quæ imperasset, faustis officium meum qualecunque id esset precationibus, & cumulata gratiarum actione prosequi solitus. Ad monasteria Deo deuotorum hominum, & virginum sacrarum, non raro familiares destinabat, qui collata in eleemosynam stipe, ægrotantem dominum illorum precibus commendarent. Ad Aram D. Antonij Vlyßiponensis, cuius nomen quaqua patet Christianus orbis celeberrimum est, sacrum fieri pro se impenso studio expetebat, diuinam sibi opem eo precante affuturam confidens, quem Deus vi miraculorum excellere voluisset. Huic affinia illa, quod cum die festo ægritudine prohiberetur quin sacro interesset, consueuerat è domesticis religiosiorem dimittere, qui & suam vicem quatenus licebat expleret, certamque inter pauperes à se pecuniam diuideret, in expiationem eius delicti, cuius ille tenuem etiam conscientiam auersabatur. Et si quando diuinis officiis hebdomadæ vti appellant maioris, exaudiendis (quod raro admodum contigit) impediebatur,

batur, nihil antiquius habuit, quam ea domi vt recitarentur curare. Beatißimam virginem eximiè coluit, eiusdemque festos dies. Quocirca paucis antequam obiret diebus, sub diem Deiparæ virginis assumptioni sacrum; mihi ille tum, aduentat inquit tempus persoluendi tributum. Ego qui à morbo peius quotidie se habentem noueram, loqui illum de ægrotationis molestiis existimabam, quarum monitu adfuturam propediem sentiret mortem, quæ naturæ pensum exigeret; at is vt me hærentem vidit, explicuit sese, de animo videlicet intellexisse sacra confeßione purgando, eodemque reficiendo sanctißimo CHRISTI *Domini corpore, vt quotannis eo die præcipuo cum sensu pietatis consueuerat. A mortis ille meditatione haudquaquam alienus fuit, cum optime sciret, naturam morti ostiariæ munus iniunxisse, quo amota corporis sera, nostris animis aditum in cœlum affectantibus, viam veluti postliminio aperiret. Cauit tamen cogitationem hanc ne plus nimio ostentaret; imo dedit operam, ne ab amicis, & familiaribus in ea deprehenderetur, turpe id sibi, & parum conueniens anteactæ vitæ instituto ratus, quam ita composuerat, vt in omnem euentum citra solicitudinem aut curam obtemperatum iret legibus, quas Dei opt. max. administra natura in genus humanum sanxisset. Hoc ille præstabat, animum in alias curas traducendo, litterarias præcipuè, quarum suauitati iam tum à puero assueuerat. Memini ego cum ipsum semel adhortarentur medici,*

vt

ut ab his abstineret, non renuisse quidem pro ea qua ipsos prosequebatur reuerentia, at post eorum discessum, conuersum ad me in hæc verba, Ego vero in hoc morbo, diutino vt vides & permolesto, tantis premor cruciatibus, vt nisi eorum amaritiem iucundissimorum mihi studiorum dulcedine diluam miserrimus profecto sim. Anatomes professor clarissimus HIERONYMVS FABRICIVS ab AQVAPENDENTE, qui cum CAMILLO FRASCATO ægrotantem quotidie inuisebat, amici aliquando miseratus, quem ad exitum vitæ festinantem his cogitationibus distineri permoleste ferebat, admonuit, vt hæc abiiceret, decurrendi sibi vitæ spatij modicum quid superesse, adhortationem hanc esse officij sui, quod in maximo amici discrimine si deserat impius sit: animum se voluisse religione semel liberare, ne vllus ipsi vnquam esset conquerendi locus. Subrisit ille, & perquam facetè, vt vt morti proximus, à me sanè inquit si obiero, non est, quod obiurgationem metuat quispiam. Mox seriò, compositus ad grauitatem subdidit, agere se illi gratias; imminere sibi, nec imprudenti aut inscienti postremum vitæ actum, daturumque operam vt concluderet non indecore. Et quidem multis antequam decumberet diebus, de valetudine vt sit percunctantibus, respondebat, iam diu ferri se ad metam sagittæ in morem; obrepere sibi festinam præcipitemque senectutem vt eo responso monstraret.

Decessit Prid. Non. Aug. MDCI. animo pridie ritè expiato;

piato; cum enim animaduertissemus nos, qui ægrotanti assidebamus, aduentare iam mortem, monuimus recte facturum si abstergeret sacra confeßione anteactæ vitæ labes, præceptoque sanctißimo Domini corpore, ad supremum se iter compararet. Deliberauerat ille, vt diximus, exequi hæc in assumptæ Virginis beatißimæ venerationem, eiusdem festo die. At ex horum frequenti vsu vegetiorem fieri animum probè sciens, eo præsertim tempore, quo sibi erat cum morte colluctandum, geßit nobis morem, adhibitoque Sacerdote, qui tum ipsi erat à confeßionibus, Eucharistiam in crastinum sumere distulit, vt ad sacrum cōuiuium paratior accederet; decreuerat autem, vt retulit confessarius, tum demum testari, & hæredibus suis eo pacto prospicere, quorum in se beneuolentiam postremo hoc elogio fraudare parùm officiosum ducebat. Porro Sacerdos consilium laudauit, adiecitque optimum fore si non in crastinum differret. Excepit is, reiicere se consulto testamenti factionem in crastinam diem, vt præsentis Dei ope, rem non ita facilem aggrederetur. Vesperi cœnauit hilaris; meque intuens, qui ibi pernoctare desieram ab aduentu CÆSARIS PINELLI, *qui patruo vt adesset Neapoli aduenerat, monuit, vt domum abirem, aduentasse iam noctem, viderem ne per tenebras aliquid caperem detrimenti. Ast ego negaui me discessurum, velle siquidem apud* CÆSAREM *cœnare; quod ille subridens probauit. Ego sanè animum induxeram per eam noctem emanere eo consi-*

lio,

lio, vt sanctißimam Eucharistiam percepturo adessem, at Deus opt. max. eam mihi mentem (ni fallor) iniecit, vt viri in re litteraria memoria nostra facile principis, extremum spiritum exciperem, & piis de more precibus prosequerer abeuntem. A cœna ipsius temporis nescio quid sermonibus extraximus, quousque illi visum instare cœnæ nostræ tempus. Tunc is me discedentem affatus, erupit in hæc postrema verba: Tibi gratias mi GVALDE, *præsagienti similis, & supremum valere pronuncianti. Tum* CÆSAREM *enixè intuens salutauit alacriter. Quo factum vt nos in eam spem veniremus, producturum vitam ad aliquod tempus. At veluti in lychno intermoriens flamma erigit se subinde, & cum proximo defectu collectis viribus luctatur: ita* PINELLI *vires collegerant sese aduersus impendentem mortem, & in corpusculo illo, quod vis diuturni morbi exederat, suprema munera peragebant. Ad mediam noctem iusculi aliquantulum, vt à medicis imperatum, exhauserat, cum reclinantem se in puluinar, inuasit deliquium ita vehemens, vt non multò post vitam eriperet; accurrimus nos à familiaribus excitati, nec sanè intempestiuè, cum ego spiritum è corpore proficiscentem Deo & cœlitibus omnibus, precationibus sollemnibus commendarem. Ita ego eodemmet Augusto mense ante quattuor annos* AICARDO *adfui, hoc vno in charißimorum mihi capitum iacturis fortunatus: cetera parùm felix; quod causæ luctus ad manum essent, neque mitigaret dolorem*

absentia, quæ omnes emollit asperos humanarum vicißitudinum euentus. Annos PINELLVS *erat natus* VIII. *supra* LX. *nec ideo tamen non deceßit immature; præproperum enim semper illius est funus, mea quidem sententia, qui hominibus potest esse adiumento, vt hic noster insigniter fuit. Cadauer medici exsecuerunt, deprehensique in vesica lapides quatuordecim magnitudine iuglandibus pares, & prægrandis vnus, cruentus, aspera cute, & aculeata in renibus, in vesica verò arenæ & calculorum subsiderat nimio plus satis. Elatum est funus ad D.* ANTONII, *quò frequens* PINELLVS *religionis causa conueniebat, vbi condi* AICARDVM *curarat, cui etiam nobilem memoriam destinauerat, posteris indicio futuram illius in se meritorum, & sui in illum amoris. Exequiæ sacrificiorum funebrium frequentia, & larga in egenos diuisione nobilitatæ. Laudatus publicè non est, quod excluderentur omnes angustia temporis ab opere aggrediendo, quod sui magnitudine, sublimia quæque ingenia deterreret. Et vero quis illaudatum dicat, quem in vnum conspirantes quotquot aderant Patauij eruditorum voces, in funere non tralaticiis laudibus ornauerunt. Quicquid enim scripsit Corn. Nepos de Attico, ibi de* PINELLO *constanti prædicatione inaudisses, per* XL. *annorum spatium iniurium fuisse nemini, iuuisse omnes; in ius de sua re iuisse nunquam, infimis communem, principibus parem, gratißimum omnibus. Libros illi non otiosè peruolutatos, sed*

ad exemplum instructionemque vitæ, neque maiorem operam cognoscendis naturæ arcanis, quam excolendo animo impendisse. Nemo tum Pataui, qui litteras & humanitatem haud perfunctoriè amaret nō accessit ad CÆSAREM, vt clarissimæ domus per eam iacturam extinctum splendorem doleret. At eius generis officio quamplures mecum perfuncti, quod sciret extare illas grauissimas caussas doloris mei, amissum mihi patrem, patronum, amicum, qui me amaret, tueretur, diligeret, cui per XX. & amplius annos fuissem intimè familiaris, quem & Pataui dum essem quotidie non inuisere, & absens non per litteras ferme quotidianas salutare, nefas haberem. Constituerat ipse (vt ex eius perantiquo familiari audiui) etiam apud posteros mutuam beneuolentiam nostram, insigni aliquo edito amoris monumento contestari, quod vt auerterit mors, non ideò minus debere me illi sentio, felicitatis & existimationis meæ (si quid mihi earum contigerit) parenti, & auctori. PINELLO enim & AICARDO adhortantibus, à patria non procul (quod magno quis emptum velit) nactus sum tutissimum asylum fortunarum mearum, domum MARCI CORNELII Episcopi Patauini, quem vti exemplar æui prioris, & miratur nostra, & suspiciet posterior ætas. In suam me is familiam illectum, suauitate morum, & animi candore, ea complectitur beneuolentia, vt habere videatur iusti fratris loco. Probitas nimirum, & humanitas solitaria non sunt, sed amant dare se in conspe-

ctum, contrectari, & moderato vsu nitescere opes suas. Et vero non alia ratione hominem homini deum fieri contingit. Horum ego mutuo amori, quæ dixi ni accepta feram magna ex parte, ingratus profecto sim. Quid enim optandum magis, quam mihi in patriæ pene dixerim conspectu, in suauißimi fratris oculis, qui me à semetipso diuelli ægerrimè tulisset, patronum optimum obtingere, per quem apud PINELLVM & AICARDVM, quos ille propter multas ingenij & humanitatis suauitates amabat, esse quotidie liceret?

Audisti quisquis hæc legis, priuatas doloris mei causas, vidisti iacturam: at detrimentum, quod Italia, & vniuersa penè dixerim Europa, in eodem passæ sunt, quo satis digno genere orationis prosequemur? Eiusmodi viros parcè profert natura, opes suas in abdito habere iamdiu docta. Methonis fortasse annus transigendus iis qui alterum PINELLVM expectant, cuius studium humaniora studia restituat in pristinum splendorem, cuius opes in nobiles libros colligendos impendantur, cuius dignitas viris doctis patrocinio sit. Aetas sane nostra si quem feret eiusmodi, is (ita me Deus amet) non alius erit à NICOLAO FABRICIO Gallo, domo Aquis Sextiis, clarißimo adolescente, qui Romæ & Patauij vixdum plenam pubertatem egressus, eo ardore PINELLVM & PINELLI studia est complexus, vt omnibus nobis, & doctis viris quotquot his capiuntur litteris, miraculo sit.

Post

Post patrui obitum CÆSAR PINELLVS *Patauij substitit per aliquot dies, tum vt creditores (si qui forte erãt) haberent quem adirent, tum vt bibliothecam ad* COSMVM *patruelem transuehendam Neapolim curaret; cuius semissem hæreditario sibi iure obuenientem* COSMO *dono dederat, cui, vt nos audiuimus aliquando, mens fuit* CÆSARIS *liberalitatem pari officio compensare. At humana hæc studia quã parui Deus pendat, & sæpe aliàs, & tunc in pretiosa illa bibliotheca perspectum satis. Eius nobis iacturæ historiam pertexere in animo est, vt nimij rei litterariæ amatores, excitentur recẽti exemplo ad comparanda sibimet ipsis bona illa, quæ nec vis temporis abolere, nec iniuria hominum interuertere poßint. Et sane ridendum nescio an plorãdum sit, congestas bibliothecarum opes miseris modis quotidie dißipari, nec ideò minus deesse homines, qui summa cura in id incumbant, vt hæredes onerosam sibi sarcinam prorsus abiiciant, vel controuersam coniiciant in domesticas latebras, vbi cum blattis & tineis perpetuò pugnet. Patauij animam vix egerat* PINELLVS, *cum nescio quis ad Senatum Venetum detulit, è republica non esse, asportari Neapolim, cum* IOH. VINCENTII *libris, intima quæque Venetorum consilia. Collegisse illum per* XL. *annos, quicquid legatis Venetis legatione perfunctis adnotare, & in Senatu exponere moris est: opibus & gratiæ illius patuisse tabularia Senatus, rei videlicet Venetæ amatori: at defuncto ipso minime fe-*

rendum, vt arcana imperij euulgarentur, & in hostium fortasse manus inciderent. Probauit Senatus quæ dicebantur, imperauitque Patauij Prætori, vt capsas librorum centenas & amplius sisteret, obsignaretque, ex his in XIV. *conieceramus libros manuscriptos, quarum binæ nihil aliud continebant, quam commentarios & acta rerum Italicarum, exterarumque. Has oportuit ex compacto deferri in domum Prætoriam, vbi delectus habitus* CCC. *eiusmodi commentariorum, qui statim Venetias amandati. At nos, qui videramus Prætorem Senatus imperio abusum, suspicionib. æquo plus indulsisse, Venetias perreximus, iacturam nimis grauem nobilißimæ bibliothecæ deprecaturi. Et cecidit ad votum res. Delegauit Senatus nobis nonnullos eorum ciuium quos à Secretis habet, mandauitque vt recensionem Prætoris inspicerent, dimitterentque nobis omnia, quæ res Venetas minimè attingerent. Ita factum vt ducentæ solummodo conscriptiones nobis perierint, quæ in arcanum Tabularium cōditæ sunt, apposita ibi scheda, in qua notatum, decerpta hæc imperio Senatus è* PINELLIANA *bibliotheca. Præcesserat has turbas familiaris cuiusdam furtum, qui per summum scelus quæstum è domini morbo captans, pleraque eius generis, non animaduertenti subtraxit, distraxitque. At detrimenta hæc omnia vili æstimanda, præ hoc ipso quod mox enarrabimus. Bibliothecam Venetias deuehendam curaueramus, vt inde mari Neapolim impendio minori appelle-*

pelleret; at ne qua vis maior, vt in nauigatione solet, pessundaret vniuersam, interciperetúe, placuit in tria nauigia capsas coniici, quæ recta Fortori portum in Apulia peterent, excipiendæ à ciue meo Hieronymo Velo Episcopo Larinate, quem PINELLVS *dilexerat,* VRBANO *etiam* VII. *Pont. Max. charum, & ad summa quæque destinatum, ni mors optimi Pontificis conatibus obuiam iuisset. Nauium harum altera cum trium & triginta capsarum sarcina in piratas Turcas incidit, qui prædæ opulentæ inhiantes, cum chartas & libros inuenissent, gaudio in iracundiam verso, inutiles sibi merces abiicere cœperunt in mare, quousque captiui nauarchi monitu deliniti, & tot exhauriendarum chartarum tædio fatigati, ab impotenti cœpto destiterunt. Ita nauigium exarmatum, nautæ in vincula coniecti, merces reliquæ in triremem comportatæ, & libri (vt ille monuerat) relicti beneficio alicuius, qui cum nauigio in littus eiectos colligeret, asportaretque. Ita plane factum: cum enim fluctus maris nauim destitutam eiecisset in littus, è regione Firmanæ coloniæ, conuolarunt ad expositam prædam piscatores, aliique, quorum nonnulli libros domum asportare, quidam papyros in frusta dissectas ad rimas nauigiorũ cum glutino adhibere, non pauci, specularium vice, tuguriorum fenestris aptare, & profectò memini audire me à quopiã, per tractum sane quam patentem littoris illius, aliud tum omnino haud comparuisse, quam laceras schedas, quà proiectas in littus, quà*

in salo fluctuantes. I nunc qui sine modo hæc amas: Reges magnos æmulare, hæredum improbitas, latronum iniuria, domesticorum fraus, elementa adeo ipsa perdent delicias tuas. Audi, audi, quisquis incubas librariis illis thesauris; I consultum publicæ vtilitati, euulga ingenia magna, lucubrationes non tuas publici iuris fac, permitte vt alij proficiant nullo tuo detrimento, non minima tua cum laude: Quæ tu sponte rei litterariæ perennitati commodaueris, ea vniuersa effugient Adrastiæ manus. At Firmanus præses vt primum hæc percepit, edixit deferri ad se quicquid ibi chartarum librorumúe eiectum fuerat, collectumque; ea mente vt domino restitueretur, si quem dies obtulisset. Me tunc Venetiis commorantem male perculit hic rumor; ingemuique fatum nobilis bibliothecæ, cuius genius cum IOH. VINCENTIO *periisse mihi semper non dubiis argumentis visus.* CÆSAR *Neapolim versus proficiscebatur, nec mihi certum, vbi litteris assequerer abeuntem, consultius ergo visum* COSMVM *de tota re facere certiorem, atque interim curare, vt* MARCVS *Episcopus* Pat. OCTAVIVM CARDINALEM BANDINVM, *qui tum Anconitanæ Marchiæ legatus præerat, oraret vt naufragam bibliothecam conquiri, & asseruari imperaret. Hac de re tum ego litteras etiam dedi ad* HORATIVM MARTIARIVM *Vicetinum, primum Episcopum ciuitatis sancti Seuerini, excitatæ annis ab hinc circiter* MLIII. *in vetustissimæ Septempedanæ coloniæ ruinis. Dux, perlectis litteris*

teris meis, non segniter agendum ratus, certos homines in Picenum allegauit, qui Cardinalis legati opera, præmiis pœnisque propositis, è tribus & triginta capsis, duas & viginti coëgerunt. Ita compertum periisse XI, librorum octo, iconicarum imaginum duas, mathematicorum organorum vnam: librorum iactura quam grauis, incertum adhuc nobis, ea de causa quam afferemus infra. At siue impressos siue manuscriptos attigerit, in vtramuis partem deploranda. Et ne vlla bibliothecæ pars à turbis vacaret, libri illi quos à IOH. VINCENTIO *diximus Romam missos, vt affinibus spem faceret profecturum se illò quandoque, diem functo Abbate Rauascherio, cuius illos fidei commiserat, ab Apostolica quam vocant Camera, cum reliqua Abbatis domestica suppellectile obsignati, & penè distracti sunt. Inhibuit tamen* CARD. PINELLVS, *profuitque* IOH. VINCENTIVM CLEMENTI *Pont. probe cognitum fuisse. Quare libri redditi, & Neapolim amandati. Patauij non nemo studiosus doluit, sublatum ex ea ciuitate tantum thesaurum, quem homo talium rerum sciens, exquisita opera, per tot annos, è manubiis selectarum eius regionis bibliothecarum congeßisset. Et profecto si quis hæc bonarum litterarum subsidia iterum Patauij videre se non desperet, desipiat necesse est. At quamuis suspiciones, furta, piratæ, præstantißimam vti narrauimus bibliothecam afflixissent, recreabat nos tamen ea cogitatio, quod in Ducis manus peruenisset quicquid reli-*

quum erat. Huic enim communia cum patruo ſtudia, doctos amare, libros in deliciis habere, bibliothecam inter Europæas non exigui nominis breui concinnare. Deſtinarat huic ſuburbanum amœniſsimum Iulianum nomine, vbi opes in hoc genere ſuas exponeret aſſeruaretque, futuras perpetuo, vt cauturum ſe dictitabat, patrui & gentilitij nominis ornamento. Præfectum huic deſtinarat THOMAM SEGETVM *domo Scotum, è patrui vt diximus contubernio eruditum adoleſcentem. Quæ meditantem diſtraxit profectio Genuenſis. Vxor à patria iam diu abſens, flagrabat deſiderio reuiſendi affectus ſuos, quos puella vix nubilis Genuæ reliquerat. Annuit indulgens maritus, filiosque ſecum deducit, marem alterum* GALEATIVM *nomine, fœminam alteram nomine* LIVIAM, *impuberes ambos. Excepere Genuæ cognati & affines magno apparatu, & vt ciuem decebat, in comitia ſua peramanter inuitarunt. Ibi cum per aliquot menſes moram traxiſſent,* COSMO *Genua diſcedere meditanti, Mediolano Venetias pergere placuit, tum in gratiam vxoris, quæ Italiæ miraculum perluſtrare auebat, tum vt patruo (vt ille non ſemel ad me ſcripſerat) monumentum Patauij in* D. *Antonij excitaret, pro gentis ſplendore, conſtitueretque annuam pecuniæ vim, erogandam in ſacra quotidiana pro eiuſdem anima noxis expianda. Et quia non ignorabat* COSMVS *quantopere* AICARDVM *cum viueret charum habuiſſet* PINELLVS, *ratus eſt ſui officij eſſe, vt*

quo-

quorum animos amor mutuus coniunxerat, eorundem cineres idẽ tumulus aſſeruaret, Scipionis gloriam pari exemplo æmulatus, qui præconem laudum ſuarum poëtam Ennium, condi ſecum in eodem monumento præcepit. Quare COSMVS *Patauij apud Galileium, in Academia res Mathematicas magna cum laude profitentem, hoſpitio peramanter exceptus, nihil antiquius habuit, quam locum in eo quod diximus templo maximè conſpicuum ſeligere, intimum videlicet parietem oſtij maioris, quem ipſe pro dignitate marmoribus, ſignis æneis, parergis elegantiſsimis exornaſſet. Qui tamen haud impetratus, faſtidio quorundam, qui (alia permiſſa intra templum ſtatione) nobiliſsimæ ædis ſtructuram deformari iactabant nouitiis ornamentis. Patauij ille anxiè ſcrutatus eſt, an patruus quippiam deberet cuiquam, an è domeſticorum numero alicui non abunde factum eſſet ſatis. Et quamuis obtuliſſet ſe nemo, depoſuit nihilominus apud me non exiguam auri ſummam, diuidẽdam arbitratu meo in pauperes quoſdam, quibus* PINELLVM *patruum, ſi teſtari contigiſſet, legaturum aliquid coniectabat. Patauio Venetias ſe contulit me comitante, gnaro videlicet ciuitatis, & rerum earum perito quas peregrinis ſpectare operæ precium foret. Ceſſit ad votum res, priuataque & publica omnia, quæ viſu digna, nobis patuere. In nauali etiam (quod non niſi principibus viris & non paſsim deferri ſolet) lautiſsimo conuiuio excepti fuimus, commonſtratæque omnes quot-*

quot adsunt bellicæ rei instructißimæ officinæ. Quæ omnia COSMO *Venetiis hilarè comiterque exhibita, tum in patrui memoriam, quem suspexerant viuentem Senatorum & Patriciorum plerique, tum in gratiam ipsius, qui modestia animique magnitudine sibi omnes vixdum in primo congressu demereret. Vxor adhæc ornatißima fœmina, omnibus de rebus quæ matronam decerent, ornate & copiose disserere solita, viris grauißimis miraculo fuit. De litteris illi, de re Poëtica, nautica, bellica, de gemmis, tabulis, signis, sermo multiplex, qui varium ingenium proderet supra sexum ætatemque. Scripsit illa Venetiis Genuam ad Liuiam matrem, quam fuisset lautè regieque ad gentis morem excepta, sibique tum demum contigisse, quod existimasset nunquam, vt scilicet longe maiores apud exteros sibi honores, quam in patria in affinium sinu deferrentur. Profecturis instructa triremis S.C.to decreta est, quæ Lauretum vsque vectaret, cum amplißimis mandatis, vt vna & altera triremis quatenus opus foret exhiberentur, sarcinis & comitatui comportando; Lautia insuper decreta, & cibaria publico ære. At rerum humanarum quæ vicißitudo est, vix Venetiis egressos, & adhuc in conspectu littoris positos, turbauit primum improuisus & subito irruens Ducis morbus, tum venti vis subaduersa, quæ comites impulere, vt relegerent iter, & Venetiis commorarentur quousque conualesceret* COSMVS. *At morbo quotidie inualescente, Patauium Dux deuehi se imperauit, medico-*

dicorum operæ, quos ea vrbs celeberrimos habet plurimum fidens. Eò aduectus, me curante diuertit in domum BENEDICTI GEORGII *Patr. Veneti clarißimi viri, qui ad* IOH. VINCENTII *exemplar factus, Venetiis æquè suspiciebatur, ac Patauij ille. Eadem studia, iidem mores, mutuis semper excultam officiis amicitiam pepererant. Huic ego dum viueret supra votum charus, cuius memoriam non sine lacrymis valeam commemorare, erepti videlicet ab immatura morte tum primum, cum laudatißimi patris honoribus omnibus in patria perfuncti, vestigiis insistens, ad gloriæ metam æquis paßibus properaret. Patauij* COSMO *medici præstātißimi* HIEONYMVS FABRICIVS, HERCVLES SAXONIA, & ÆMILIVS CAMPOLONGVS *frustra manus admouerunt. Morbi enim vi grassante latius, quàm ope medica coërceri posset, post* XV. *dies acerrimis doloribus capitis, & corporis vniuersi cruciatu febrique confectus, & vehementißimo delirio exagitatus, deceßit. Adfuimus religiosißimè morienti* LAVRENTIVS PIGNORIVS *& ego, qui vixdum elapso anno supremum hoc officium patruo præstiteram. Obiit* COSMVS *anno* MDCII. *prid. Kal. Nouemb, annos natus* III. *&* XXX. *de quo Virgilianum illud legitime pronunciasses,*

Ostendent terris hunc tantum fata, neque vltra
Esse sinent. Æneid.lib.6.

Vitæ siquidem innocentia, morum candore, paucos inue-

nisses pares. Auitæ religionis prima illi cura, inter delicias qua urbanas qua domesticas, semper fuit. Quotidie sacro interesse, in hebdomada saltem semel refici pane cœlesti consueuerat. In societatem sodalium D. Francisci, quos Capucinos vocamus, ex priuilegio cooptatus, de illis mereri optime nunquam destitit. Cœnobium iisdem & Ecclesiam in sua ditione excitauerat, magna in eos sustentandos erogata quotannis pecuniæ vi. Ex eorundem numero impetrauerat sibi apud quos animi noxas confeßione expiaret, séque sacrosanctæ Eucharistiæ sumptione intimè recrearet. In pauperes annuatim diuidebat duodena & amplius aureorum millia, nubiles puellas honeste collocando, subleuando eos qui non suo vitio ad inopiam redacti essent, senio confectis, debilibus, languentibus, opibus suis eximiè consultum volens.

Neapoli ante aliquot annos firmus & valens testatus erat, prætericratque bibliothecam, & IOH. VINCENTII *monumentū, patruo adhuc superstite, quorum recordatus fortasse cum ægrotaret, petierat ab* ALPHONSO SOTO, *quo Patauij confessario vsus est, vt morbo non remittente admoneret Codicilli, quem decreuerat testamento adiicere. Et sanè bibliothecæ statum, & amplificationem, patruíque memoriam animo complexum vidimus, quotquot cum illo Patauij familiarius versati sumus. At præclaris cogitationibus inuidit improuisum delirium, quod optimum iuuenem de statu mentis deiecit miserandum in*

modum

modum. Maritum optimum, & indulgentißimum, (& has funeris appendices liceat mihi persequi, amoris & beneuolentiæ ergo) vxor infelicißima luctu perpetuo prosecuta est, ereptum sibi à patria & affinibus procul, iniquißimis temporibus, cum virum dolens, cum quo vixerat sine querela, quo sospite vix vllam sibi matronarum Neapoli præferri optime norat: relictos sibi paruulos filios, non qui mœrorem leuarent, sed quorum conspectus luctum augeret, quorum orbitas matrem cruciaret. Neapoli in more positum est, vt mulieres in charißimorum sibi coniugum funere incidant capillos, cum defuncto efferendos, testes doloris, & indicio futuros interceptum sibi morte viri capitis si quod erat ornamentum. Consuetudinis memori, huic nostræ forcipes diu pernegatæ à familiaribus, & subtracta ferramenta omnia, quibus propositum exequi posset, donec filiolus matrem angi diutius nõ ferens, auratam forcipem è loculis puerilibus promẽs, matri obtulit, admonens capillos recideret sibi, & memoriam patris suprema illa contestatione recoleret. Laudauit illa filij pietatem, & sibi dicto citius obsecuta, spissam & flauentem comam in feretrum coniecit, operuitque caput nigra palla, qua circumfluente contecta, humi cubans in abdito sepositæ cellæ angulo, dolori habenas laxauit. Audiuimus nos ibi tum eam conquerentem, sermonisque nitorem admirati sumus, & ingenij alacritatem. Quo factum, vt tragicos poëtas minus improbaremus, quos frequenter animaduertas inducere

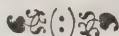
ducere in scenam dolore & mœrore confectas, Electram Hecubamúe, ornatè tamen & copiosè differentes. Graue vulnus inflixit domesticæ rei præmatura mors Ducis adolescentis. Honos enim summi Cancellarij, in quem vti diximus impẽderat ipse LXX. M. *aureorum, è familia exiuit, neque translatus in filium est, vti pater præsagio fortasse quodam mortis aduentantis admonitus, tunc temporis maximopere nitebatur. Venetiis quidem puero factum nobile omen, quod nemo tum animaduertit, breui obuenturam illi Ducis appellationem, quam à morte patris nactus est. Ostentabatur ipsis in ea ciuitate locus in æde Marciana, vbi copia gemmarum & vnionum ad miraculum vsque, cumque ad mitram ventum esset, quæ ibi auro, gemmisque distincta asseruatur, in vsum Ducis inaugurandi, puero spectanti oborta est de repente cupiditas mitræ gestandæ, quod vbi intellexit Præfectus Senator, qui tum aderat, mandauit ministris vti obsequerentur puero, cui ad eum honorem iam tum præsternebat mœrore obsitam viam, importunum patris optimi fatum. Ducissa erepto sibi vt narrauimus viro, nihil antiquius habuit, quam cadauer Neapolim præmittere, & Patauio discedere domum versus, tum quod eum terrarum tractum odisset, in quo naufragium fecerat delitiarum suarum, tum quod hiems, cuius ibi magna vis, quotidie appropinquaret. Comites habebat reditus, quos & aduentus;* CÆSAREM PINELLVM, & IVLIVM SANGRIVM, *ex primaria Neapoli nobi-*

nobilitate elegantißimum virum, quibus me adiungere tum precibus tum obtestationibus ita enixa est, vt alieno maxime anni in hyemem vergentis tempore, non optimè valentem, pertraxerit in sententiam suam, eius misertum, quæ cum lacrymis dictitaret, neminem præter me tum adesse, quicum causas luctus sui conferre posset, à quo mærorem sibi leuari posse confideret. Romæ illam Neapolitanæ aliquot matronæ exceperunt, vbi me dimisit perinuita. Mihi vero, iter protinus remetiri constitutum erat, quod haud passus vir illustrißimus OCTAVIVS CARD. PARAVICINVS SACRI ROM. IMPERII *Protector, cui propriæ dotes, probitas, humanitas, solertia, splendoris non minus, quàm aduentitij amplißimæ dignitatis, & auitæ gloriæ tituli contulerunt. Hic me multos iam annos addictum sibi (absit verbo inuidia) vnicè fouet, exiguorum plane conscium meritorum, nec videntem quid ad amandum me ingenium acerrimum allicere poßit, nisi perenne studium bene de vnoquoque merendi, & ingenua mea apud omnes eius gratiæ contestatio, quam me præclarißimi viri humanitati debere sentio. Hinc ego hyemem Romæ exegi totam, vbi mecum* IOH. VINCENTII *interitum litterati omnes & singuli doluerunt. Nec defuerunt qui perquirerent an bibliotheca eiusdem esset venalis, elabi sibi quod nollent è manibus tantum thesaurum. Principem inter hos locum obtinuit* FRIDERICVS BORROMÆVS CARD. *Archiepiscopus Mediol. qui pietatem*

Christianam ita cum studio litterarum coniunxit, vt præter absolutum CAROLI *patruelis sanctißimi viri exemplar, quod refert ad amußim, habeat Italia in hoc etiam genere quem exteris gentibus ostentare poßit. Is Mediolani bibliothecam instruit optimorum librorum refertam, innixam adhæc firmis legibus, quæ ab omni peculatorum iniuria tutam diu præstent, conquisitis etiam vndique eruditis viris, qui agmen ducente* Gratia Maria Gratio, *viro docto & spectatæ fidei, tantas opes custodiant pro dignitate: quò vtinam respexisset* PINELLVS *noster, cuius delitias, reliquas à piratarum iniuria, heredum discordia male perdidit.* COSMO *filius octennis heres obuenit, de cuius tutela dum inter matrem & testamentarios tutores diutius disceptatur, libri interim penè madentes, vt è mari collecti in capsas tumultuariè coniecti, nulli dubium an cum tineis pugnent; ne dicamus, quod aliqui retulerunt, asportatos plerosque, & diuulsos miserandum in modum. Ineptos dicam nos an prorsus amentes, quos perennium bonorum oblitos, fluxa hæc & incerta sollicitant? hæc in causa fuerunt, vt non solum bibliotheca pessum iret, sed etiam & monumentum, quod* IOH. VINCENTIO *parabatur, euanescat omnino. Supremis tabulis* COSMVS *nihil addere potuit, actus in delirium vt diximus importuna morbi vi: hæredibus quid animi sit ignoramus. Vt vt se res habeat, cessantibus his, quos par erat hæc curare,* CÆSAR NICHESOLA, PTOLEMÆVS OLIVETVS, & *ego*

ego, cogitabamus & hoc postremo munere IOH. VINCENTII & PAVLI AICARDI *memoriam commendare posteritati, perpendentes nimirum, quam turpe sit eorũ prorsus obliuisci, quibuscum suauissimè & coniunctissimè vixerimus. Et quoniam, vt inquit ille, cælo Musa beat, meas partes duxi, auctarij non omnino ingrati loco, carminibus aliquot, quibus olim* IOH. VINCENTIVS *laudatus est, mulcere animum lectoris. In his ego perquirendis haud sanè anxiam, imo translatitiam operam posui, quod eius vitam descripserim qui laudata agere, quam laudari malebat. Mihi verò ad scriptionis meæ calcem de proximo iam decurrenti, contestari illud lubet, narrationis meæ fidem oculatam esse, haustamque ex intima viginti & amplius annorum consuetudine, quæ mihi cum* PINELLO *intercessit, & præscripsisse me mihi veri rectique lineas, vltra quas minime transsilirem. Inopiam rerum diffiteri aut excusare consilium non est; cum nemini non pateat quantas immatura* COSMI *mors offuderit scriptioni nostræ tenebras, quas ego dispellere frustra diu nixus sum. Exoptabat ille perfici propositum hac de re meum, exhibuisset aduersaria, schedia, indices librorum, epistolas ad patruum scriptas à doctissimis viris: instruxisset ille me elegantissima suppellectile notarum, obseruationum, aduersariorum; at ille dolendus deflendusque nobis abiit, abstulitque secum inuidia fati vniuersos amores nostros.*

Mihi viam tentasse auiam plane, & difficilem satis erit, ipsamque velut digito intendisse alicui, quem iuuerit Bonus Euentus, ea proferendo, quibus nos destituti, exegimus tamen aliquid non sine fructu, & delectatione studiosorum, quibus hæc nostra Damus, Dicamus.

HIERO-

HIERONYMI ALEANDRI.

Vstum & sagacis consilij virum,
Dic luctuosa Pieri barbito,
Quem nuper ereptum, gementi
Hesperia illachrimat dolore.
Quem non inani gloria turbine,
Non fraudulentæ cura pecuniæ,
Non murmur auræ blandientis,
Per miseras agitauit aulas.
Miscet venenis pocula luridis
Aula, & ferinis induere artubus
Edocta mortales, dolosæ
Iam potior cluet arte Circes.
At ille doctis inuigilans libris,
Queis comparatis vndique, nobiles
Instruxit ædes, innubarum
Aonidum studiis dicatas,
Latè potentis vim sapientiæ
Scrutatus, alto mentis acumine,
Pulchris Mineruæ filiabus
Artibus ingenium beauit;
Caliginosis promere noctibus
Sensus repostos callidus in diem,
Obliuioso inuidit Orco.
Nomen, & egregios honores.
Hinc æstuosi trans freta Bosphori,
Trans Martialis littora Iberiæ,
Ignara leti fama, clarum
Nomen agit volitante penna.
Sed quid minuto singula carmine

Proferre tentem? Siderei greges
Sub nocte lucentes serena,
Et numerum fugiunt arenæ.
At non perennem concoquere est datum
Felicitatem, hac instabili in pila
Terræ, procaci quam rotatu
Sors agitat, properante dextra.
Erupit Orci faucibus horridis
Morbus, cruentarum Eumenidum genus,
Qui dente sæuus calculoso,
Ah miseros lacerabat artus.

Obiit .n. morbo calculorũ.

Intaminatæ non tamen insitum
Mentis vigorem, spargere tabido
Quiuit veneno, qui potenter
Se laqueo explicuit tenaci.
Et nunc inanis per spatia ætheris,
Graui solutum compede corporis,
Decora virtus ferre gaudet
Ignifero super astra curru.
Vates vt olim quem rapuit Deus,
Flamma quadrigis vndique lucidis,
Postquam retortæ vestis ictas
Verbere dissociasset vndas.
Qui celsa cœli nubila permeans,
Ductusq; diûum numine, spiritum
Mæroris æstu fluctuanti
Discipulo duplicem reliquit.
At non recedens tu mihi spiritum
PINELLE *linquis. Quin potius meam*
(Fides dolori si qua danda est)
Tecum animam super astra tollis.

HEN-

HENRICI BENTHEI ANGLI.

Vsis amicum nomen, inertiæ
Ritu ſepultæ, non tacito feret
Latere plectro, qui ſororum
Docta nouem ſacer ora Phœbus
Libethrideo gurgite proluit:
Nec fas micantes ſub tumulum faces
Virtutis abdidiſſe; nec fas
Ingenuos meritorum honores
Obliuiones carpere liuidas,
Impune. Stabit dum Clariæ decus
Phœbus cateruæ, ſub virenti
Plectra mouens Heliconis vmbrâ.
Amica Phœbo nomina candidâ
Stabunt PINELLI, *ſculpta ſimul nota*
Notâ perenni: nec rigentes
Marmoreo tituli triumpho
Aut ære durant, qualiter inclytis
Inſcripta ſi quos Delphica litteris
Laureta ſeruabunt, futuro
Mnemoſydum memoranda ſæclo
Et me canori per iuga Cynthius
Amœna collis duxit; & inclytos
Edixit æternis merentum
Carminibus celebrare faſtos.
Fæcunda docto noſtra PINELLIO
Senſere ſeſe tempora, quem ſibi
Cinxere naſcentem benignæ
Fronde ſua puerum ſorores.

Phæ-

Phœbum & Camœnas inter, ad vltimum
Hinc vsque vitæ quod fuerat fuit:
Princepsq́ Mæcenasq́ vatum
Et Clariæ Deus alter vmbræ.
Nunc quæ disertis gloria vatibus,
Vitaq́ functis vita manet bonis,
Hanc Phœbus adiunctæq́ Phœbo
Castaliæ referunt Camœnæ.

IOAN-

IOANNIS BOTERI

AD IOANNEM VINCENTIVM PINELLVM SYLVA, CVI TITVLVS, *OTIVM HONORATVM.*

EX LIBRO DE REGIA SAPIENTIA.

NVNC scribenda, super genibus, mihi carmina tandē,
Debita PINELLO. *doctæ præstò este sorores.*
Huc & aues lætis hilarantes cantibus auras,
Et Zephyrus placidis demulcens ora flabellis,
Inuitant, condensa vmbras coryleta ministrant,
Et riuus gelidis argenteus adfluit vndis:
Et memoranda viri foret alta Æneide virtus.
Omnipotens rerum genitor mortalibus ægris
Inseruit, sparsitq́; inter præcordia, flammas;
E queis mirus amor famæ, atque immensa cupido,
Terrigenum mentes stellanti attollit olympo.
Prædulci laudis studio, immortaliter omne
Raptatur mortale genus: pueriq́; senesq́;
Laudem adamant; laudē exquirunt matresq́; viriq́;.
At non vna placet cunctis via. plurima certat
Turba armis, studiisq́; feri clarescere Martis.
Pellæus iuuenis, læta inter nuncia, plorat
Nil sibi vincendum, forti à genitore relinqui.
Vndecies centena hominum se millia Cæsar
Iactauit rapido misisse in Tartara ferro.
Præter ciuilis bella illaudata furoris.
Tantus amor famæ armorum virtute parandæ.
Pars, cui obstat gelidus circum præcordia sanguis,
Castra odit, tristesq́; tubas, sæuosq́; tumultus:
Tendit at vrbanis cælo se tollere rebus.

Artibus his Cicero, Romana his Lælius vrbe,
Exemere olim informi sua nomina vulgo.
Plerosque, ingenij audacis pernicibus alis,
Confisos; inuenta iuuat sua credere luci,
Doctorum latè manibus versanda virorum.
Scriptorum hinc est omne genus, qui prælia Regum
Tristia, qui terrarum oras, qui sidera cæli
Describunt, radioq; notant, causasq; latentis
Naturæ ante oculos ponunt, aspersa nitentis
Splendore eloquij; neque enim tibi fœda probari
Scripta putem, tetra illuuie, cæcisq; tenebris.
Deniq; quotquot auent dulci quoque viuere fama,
Tentare ac moliri aliquid conantur & ardent
Egregium, ventura ferant quod secla nepotum
Laudibus. Hi viuos ducunt de marmore vultus;
Pyramidum hi miras tollunt ad sidera moles.
Hanc visum cælo mortalibus addere curam,
Hos stimulos, qui si cessent, languescere cernas
Omnia. Præduris horrebunt sentibus arua;
Deseret alma Ceres campos, collesq; Lyæus;
Nullæ artes, nulli florebunt denique mores.
Cornipedem acer eques ferrato calce fatigat,
In cursumq; adigit: sinuoso carbasa Coro
Impellente, secant Neptuni cærula naues.
GLORIA dia homines acuit, stimulosq; sub imo
Pectore vertit agens. His, ceu calcaribus, acti
Temnunt cæli iras, ponti discrimina temnunt:
Et dulcis patriæ obliti, oblitiq; suorum,
Atque sui, in fluctus, in tela feruntur, & ignes.
Tu solus laudem assequeris PINELLE sedendo,
Comprehendisq; manu, quam vix attingere cursu,
Vix alij remis, atque aura prendere possunt.

Quid causæ esse rear? non sat sententia constat.
An quia pernici fugientes illa volatu
Sponte sua sequitur, nitidisq; amplectitur alis,
Atque eadem cupidos motis fugit auia pennis,
Ignotosq; sinit Stygiis fluitare sub vndis?
An quia nonnullis ipso contingit ab ortu,
Vt cari, clariq; hominum celebrentur amicis
Plausibus ac votis, siue id felicia cœli
Sidera, diuino nutu, siue oris honores
Efficiant, habitusue aliquis, naturaq; multis
Affinis, similisq;, & amori nata serendo?
Præclara ambitio! quod cunctis prosit, & obsit
Omnino nulli, atque omnis virtutis, & artis
Ingenuæ studiis vigeatq; & floreat vnum?
Hæc causa est, ni me penitus sententia fallit,
Hæc seges, hi laudum fontes, hæc semita, quæ te
Sublimem monstrat, qua se via lactea ducit.
Arte hac tantùm alios superas, infraq; relinquis,
Quantum vlmi corylis, quantum vlmis Herculis arbor,
Herculeis syluis abies altissima præstat.
Altum alij teneant, pelagoq; ferantur aperto,
Credant vela Notis, credant Aquilonibus atris:
Per medias Syrtes, Siculiq; pericula ponti:
Per concurrentes rapidis Symplegadas vndis,
Tendere iter, cursumq; iuuet, neque fœta procellis
Saxa reformident; ausint tentare Maleam,
Ausint infames, sæua Acroceraunia, rupes.
Tuta tibi ac tranquilla placent, & nescia fluctus.
Vel tibi nobilitas, titulis insignis auorum,
(Nam quis Pinellos nescit? Genua ipsa, superba
Sit licet, in primis numerat vos gentibus vltro)
Vel tibi opes, fratresq; opibus belloq; potentes;

Vel (quia diuini contemnis more Biantis
Non tua) tergeminos excelsa parasset honores
Virtus, & digna imperiis, & digna tyaris.
At res humanas pendenti vilia cuncta
Visa tibi, præter pacatæ gaudia mentis:
Gaudia diuitiis Phrygij meliora tyranni.
Cætera vel ferro deleta, vel ignibus hausta,
Fulmine vel tacta intereunt, vel lapsa feruntur
Sponte sua, in præcepsq́; ruunt, & victa fatiscunt.
Cuncta ruunt, firmumq́; nihil tegit arduus æther.
Qualiter Oebalij studio rosa culta coloni,
Sole oriente rubet, pallescit sole cadente,
Talis vita hominum. Fluit, ac mutatur in horas;
Et nunc stagna secat Zephyris tranquilla secundis:
Nunc afflicta vadis, aut duris cautibus hæret.
Nonne vides quam dira lues, & fœda repente
Tempestas, Venetum florentem inuaserit vrbem?
Vt nunc mæsta sedet pelagi Regina frementis,
Tonsa comam, lacerata genas, percussaq́; palmis,
Pectora, natorum aspectans infanda suorum
Funera? cœlicolas votis prostrata fatigat,
Astra ferit clamore, vndas manantibus auget
Fletibus. Ipsæ etiam cautes, ipsa æquora, quanquam
Sæua, gemunt, dominam tantos haurire dolores.
Ecce aliquis, Cererem missus Bacchumq́; parare,
Adfert pro victu virus. Conuiuia luctu
Turbantur, dum læta alibi connubia iungunt,
Dum saltus dant, & tacta testudine plaudunt,
Ecce cadit, subita morte, immatura puella,
Et sponsum pheretro mutat, talamosq́; sepulchro;
Atque aliquis veterem tandem complexus amicum,
Oscula dum figit misero, letale venenum

Inspi-

Inspirat, (res mira) cadit qui peste carebat,
Viuit is, in cuius latitabat mersa medullis.
Vrbem alius trepidè fugiens, pestem hausit in ipsa
Aut cymba aut rheda. Crebrò quod rere salubre,
Mortiferum est. Mens cæca hominum, atque ignara futuri!
Coniugis ante pedes coniux procumbit, & ipsum,
Attonitum casu, letalibus afficit auris.
Euadunt famuli, natique, & sola relinquunt
Tecta fuga, trepidatq; metu vicinia tota.
Non aliter, quàm cùm cælo graue fulmen ab alto
Finitimas tetigit flammis ardentibus ædes.
Ex ipso infælix suxit puer vbere mortem,
Mortem æger tepido inclusam medicamine suxit.
Funera funeribus cumulantur, mortua viuis
Corporibus permixta iacent: inuenta magistros
Deficiunt; nec iam vlla facit decreta Senatus:
Tantum orat, supplexq; manus ad sidera tendit.
Interea crescit virus, lateq; vagatur:
Non socer à genero, non hospes ab hospite tutus.
Si qui tabificum forte euasere venenum,
Illos certa domant ieiunia: squallida pallent
Ora fame, & rigidis hærent vix ossibus artus:
Genua labant miseris. Complexæ pignora matres
Expirant animas; trepidi clausere tabernas
Artifices; pendent opera imperfecta per vrbem.
Quid multa? vrbs Italæ decus, & clarissima gentis
Gloria, tot grauida imperiis, tot clara triumphis,
Vel Parthis, Scythiæq; iacet miseranda tyranno.
O hominum tenui quam pendent omnia filo.
I nunc, tolle animos, & rebus crede secundis.
Nec vero (vt video) credis fidisue, nec omni
Committis, nimium cupidus, tua carbasa vento.

Cura tibi egregiis animum complere capacem
Doctrinis, nomenq́; tuum secernere vulgo,
Laudibus ingenij: queis haud secus vndique flores,
Quàm variis late pubescens floribus hortus,
Fœcundo quem terra solo, quem Dædala multa
Arte manus coluit, mites qua surgit in auras
" *Pausilypus, clarus Sinceri carmine collis.*
Eloquij vis nota tibi, seu tollere cælo
Magnanimûm res, ac decora immortalia Regum,
Seu placare feros, seu mens impellere segnes,
Seu retinere hilari caros sermone sodales.
Nunc ruis, vt mixtus tonitruq́; & grandine nimbus,
Nunc tanquam infusus pratis florentibus amnis;
Nunc velut æstiuo percussus sydere riuus.
Seu Romana rapit, seu te facundia Graiûm,
Lætantur veterum manes, animæq́; virorum.
Seu te Hispana trahit forte altiloquentia, seu te
Gallica mollities, seu te sermonis Hetrusci
Mundities splendorq́; iuuat, tibi tempora nectet
Fronde Arnus merita, Rhodanusq́; & diues Iberus.
Nimirum non fortè volant tibi inania verba;
Verba sed è pleno manatia pectora veri.
Naturæ tibi mersa patent arcana tenebris,
Quæ vis materiæ, partes infusa per omnes,
Instabili varias iungat sibi fœdere formas,
Quamqúe habet excutiat, quam non habet, expetat vltrà,
Inconstans, nullaq́; colat connubia lege,
Qualis adulteriis infamis fœmina crebris.
Sitne eadem stellis gemmantibus, atque caducis
Rebus materies late subiecta? quid astris
Debeat inferior moles, atque ipsa voluntas?
Sit ne aliquid præter lumen, quo Phœbus & orbes

" Pausilypus, promont[orium] campaniæ apud Mergill[inam] non procul a Neapoli, ab[est] ad 3. m. p. Puteolos vers[us] distans. Nomen habe[t ab] amænitate. h. e. a mœr[oris] cessatione. Voy: Lloyd. Dict. G[eogr.]

Aethe-

Aetherei afficiant ignem, mare, nubila, terras.
Et quæ mixta gerunt ignem, mare, nubila, terras.
Quæ nam causa sali spumantis conciet æstus
Tam varios? neque enim Siculi freta feruida ponti,
Et Gessoriaci motu turbantur eodem.
Et mare ab Euxino Aegæum quod manat in æquor,
Sic fluit, vt nunquam conuersis refluat vndis.
At vero Herculeas fauces quod verbere plangit,
Sic fluit, vt semper conuersis refluat vndis.
Adde quòd occasus solis petit æquor Eoum,
Occiduumq; ortus. Dariena hinc littus, & inde
Percussa resonat tellure, atque astra lacessit.
Quodque mihi auditu mirum accidit atq; aspectu.
Cærula dum Venetis rapior per stagna phaselis,
Septima cum cælo sese luna extulit alto,
Atque octaua, iacent maria, atq; immota recumbunt.
Et nonæ incipiunt rursus feruere sub ortum.
Quæ ratio cur tam varij tibi Cynthia vultus,
Tam varij cursus errantibus æthere flammis?
Cum te orbes supra positi voluantq; rotentq;.
Cur nil ipse moues sphæras Saturne minores?
Quanta adhibenda fides Chaldæis, quanta futuros
Aeris incerti motus audentibus olim
Descripsisse, velut prognata oracula Delphis,
Ortaúe Chaoniis in syluis? talia nemo
Euocet ætherias melius te lucis in oras.
Quid virtus sit, quid vitium, quis terminus vltra
Quem nequeat pulchrum, nequeat consistere rectum.
Quis finis, quò res omnes referantur, & ipse
Haud vsquam. Quo sint virtutes fœdere nexæ;
Quid reliquis tribuat prudentia dia, quid isti
Contra illæ referant; hæc tu altis fontibus hauris,

Fæcun-

Fœcundasq́ tuos ingenti gurgite campos.
Qua ratione vrbes frenandæ, atque arte regendæ.
A te vtinam tandem tua discere patria posset.
Consiliis parere tuis præstantibus illa
Si posset, fœlix belloq́ & pace vigeret,
Libertate domi, foris inclyta Marte superbo.
Non Regum nutus ægra obseruaret, at ingens
Viribus, & terras frænaret, & æquoris vndis
Iura daret, Cypri Reges, Syriæq́ feracis
Horrerent Ligurum classes, Thracumq́ tyranni,
Rursus & Aegæum, Genuam, Euxinumq́ per æquor.
Multa cauis Genuam resonaret rupibus Echo.
Nunc iacet, heu dum bella gerit ciuilia, & amens
In sua districtum conuertit viscera ferrum.
Tu, quoniam spes nulla, premis sub corde dolorem.
Iam quid Cæsareas leges? quid iura piorum
Pontificum memorem tibi nota? quid abdita cœli?
Natura vt triplex subsistat hypostasis vna,
Compleat immensum vt diuinus spiritus orbem,
Omni mole carens, atque omnis corporis expers:
Quæ vis tanta vndæ, vt corpus contingat, & ægræ
Detergat menti labes, & vulnera sanet?
Quæ Stygio vis tanta igni, vt percellat & vrat
Infectos vitiis animos, & crimine nexos?
Omnia si memorare velim, sol fessus anhelos
Oceano demittet equos, & dicere stultum est,
Omnino, quæ cuique oculis cognoscere promptum est.
Non ita tu sophiam tamen amplexaris, & artes,
Græcia quas peperit nobis, & maxima Roma,
Vt fugiat te quid rerum toto orbe geratur
Interea. Mundum ingenio complecteris omnem,
Gallia quid paritura noui? quem Belgica tandem

Belli habitura modum? quem discors Sarmata Regem?
Quid nunquam maturat Iber? qua cogitat arte
Romanus firmare pater, queis viribus ægras
Christadum res, & Parthos arcere furentes?
Cretæné, an Melitæ tempestas horrida, quæ nunc
Infestis Thracum fremit atque horrescit ab oris,
Impendet? Cæsar trepidam munire Viennam
Apparat, an Budam premere & vexare frementem?
Hoc melius quàm tu, magni haud nouere Tyranni.
Inde gerendarum præsto experientia rerum
Tanta tibi; seu de belli ratione mouendi,
Seu de pace graues edisseris inter amicos,
Conticuere omnes intentisq; auribus hærent.
Nec verò te sola iuuat prudentia rerum,
Moribus hanc pura niue candidioribus ornas,
Nutantemq; ex se, virtutum robore firmas.
Ac veluti Regem meditatus forte magister
Aemathium Cous, sic lumina miscet, & vmbras,
Sic oculos, sic arte manus, sic temperat ora,
Vt caueat ne sit præclarior illa colorum
Munere, quam laude ingenij, manuumq; labore.
Haud aliter mira instituens tu ducere vitam
Illustrem ratione, caues præstantius almis
Virtutum titulis, ne quid miremur in illa.
Inprimis vero diuina MODESTIA *visa,*
Cui numero ex omni dicas, quæ dicere amantes
Verba solent, miseris nimium heu iam nota puellis.
Hanc tibi connubio sociasti: hanc pectore toto
Hausisti, hanc geris ore, oculis hanc lenibus apte
Exprimis, hæc animi motus, hæc corporis omnes,
Immissis pressisq; velut moderatur habenis.
Huius ope, humanæ media inter crimina vitæ,
Et rerum varios motus, hominumq; labores,

Totq́; viros, gente ex omni, tua limina vulgo,
Mellificæ vt volucres fului prætoria Regis,
Qui celebrant; purum labis trahis integer æuum.
Qualis Sarmatici tranquilla Borysthenis vnda
Tendit inoffensos, olei immersabilis instar,
Per torrentem Hypanim cursus, tetrumq́; per amnem
Illimes tutatur aquas, ac lene fluentes;
Qualis & occiduis Libyæ flagrantis ab oris,
Haud olim Hesperiis ignotus classibus amnis,
Carmanos siquando petunt, Serasúe repostos,
Millia per decies sena, altum excurrit in æquor,
Sic vt aquas nullus pelagi contristet amaror.
Talis tu pelago felix versaris in isto,
Mortalis vitæ illecebris intactus, & ægri,
Sic quasi agens aliud, vitas contagia sæcli.
Quòd si audire aliquid ceu fit, tibi forte necesse,
Si quid amicorum causis impendere curæ,
(Et quis amicitias coluit studiosius, aut quis
Aut opera, aut auro socios plus iuuit egentes?)
Quod Peneus facit ipse facis. Quà Thessala Tempe
Perpetua herbosi vestit clementia veris,
Euroton exceptum, sed non (mirere) receptum,
Transportat Peneus, vitreo nitidissimus amne,
Liuentem, piceoq́; vndas horrore nigrantem,
Certum per spatium, donec se eiecerit vltrò.
Ipse suos peragit liquenti gurgite cursus,
Non te vexat amor fului insatiabilis auri,
Contentum modico. non aulæ more, nec arte
Seruili, teque indigna, venaris honores,
Præmia virtutis. Non te importuna cupido,
Stultaúe credulitas, abducit tramite recto.
Sat te sola beat moderatæ gloria mentis.
Non solum paribus PINELLE impendis honorem,

Exte

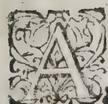
Exteriorq́ue loco cedis, dicisq́ue salutem,
Appellasq́ue prior, verum omni parte minores
Sponte gradum conferre, paresq́ue incedere cogis.
Nec magis extenuat quisquam sua, nec magis altè
Fert aliena: haud vt tamen admireris, & ornes
Indigna, & cygni plumas affingere coruo
Te iuuet, aut falsis blandiri vocibus vlli.
Seruile est mulcere aures, blandumq́ue sonare.
Turpe, vt amicitias veneris, prodere verum.
Recta virum & sincera decent, ac nescia fuci.
Extrema Aethiopum fertur regione tepentum
Mons humeros inferre polo, atque accedere cœlo,
Sic vt nulli agitent immota cacumina nymbi
Vere sed æterno vigeant, & sole nitenti,
Insanas hyemes, fremitumq́ue Aquilonis, & Austri
Audit sub pedibus, motura & fulmina gentes,
Largificosq́ue imbres, tempestatesq́ue sonoras.
Haud aliter tu (quæ magna indulgentia Christi est)
Intentus cœlo, atque animi inuariabilis alta
Pace fruens, vitæ speciem hanc, & fumea rerum
Lumina, quæ multorum oculis tam læta videntur,
Cæteraq́ue incerti rides miracula vulgi.
Vsque adeo sedit tibi amica modestia cordi.
Hæc magnas inter laus est tua maxima laudes:
Vt varios inter picti rosa veris honores,
Quos placidas iactat Chloris, spargitq́ue per auras.
Non igitur mirum, si tot tibi iungis amicos,
Ingeniis, nec non illustri sanguine claros,
Pene omni de gente. Tagus quos turbidus auro,
Quos oleis vestitus Anas, quos Rhenus apricis
Vinetis, quos lentus Arar, quos Vistula præceps,
Quos modicis Sebetus aquis, quos gurgite vasto
Proluit Eridanus, celebrant tua tecta frequentes;

Qualiter Assyriæ rutilum Phœnica volucres.
Quinetiam hinc Ligurum princeps vrbs, nobilis inde
Parthenope, certant inter sese acriter, vtra
Te ciuem, natumq́; suum sibi vendicet olim:
Nec vero Patauina nihil conetur, & ausit
(Quamquam heu fessa malis) tanto pro nomine sedes.
Nimirum, non sic affinis pondera ferri
Allicit ad sese magnes, aut lumina primo
Mane dies, virtus vt, sole nitentior ipso,
Ignotos notosq́; trahit, iungitq́; volentes.
Atque ea præcipuè, qua re ipse excellis in omni.
Hinc amor, & laudum tanta argumenta tuarum,
Hinc decora egregia, hinc oti florentis honores.
Quos quanquam ingenti virtute tueris, & auges,
Haud virtute tamen temnis PINELLE minori,
Immo eadem penitus; nimirum ea gloria demum est,
Non quæ hominum ex sensu, verùm ipso à numine pendet.
Cætera more niuis, primo languentis Eoo,
Labuntur, tenues sensim disiecta per auras:
Gratia, amicitiæ, atque aggesta talenta talentis,
Et demum quidquid vulgus miratur ineptum.
Filius ille patris summi, qui missus ab astris,
Vitam morte sua nobis dedit, alitis instar,
Qui pascit charos, perfosso pectore fœtus;
Humanas quàm tempsit opes, quàm tempsit honores,
Quàm populi plausus? vrbem tum posset, & orbem
Frænare imperiis, atque omnia regna trophæis
Insignire suis, famamq́; extendere factis,
Vitam ignotus, egens, exegit, proditus hosti,
Raptatus, vinctusq́; manus, cæsusq́; flagellis,
Heu niueos artus! Quis cætera carmine tentet,
Soluere quæ in lachrimas possint, gemitusq́, colubros,
Et tibi sunt imis percepta, & fixa medullis?

INDEX.

INDEX
IN VITAM IOHANNIS VINCENTII PINELLI.

A.

B.

C.

D.

E.

Face-

F.

G.

H.

I.

Iulia-

L.

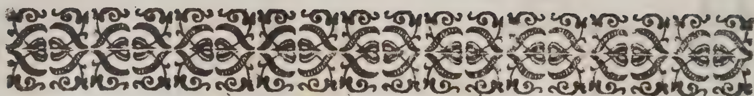
M.

N.

O.

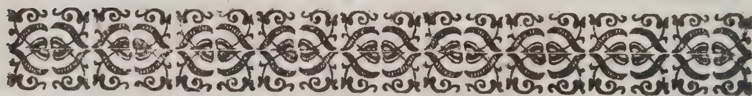
P.

Corri-

Corrige.

IN epist. ad M. Velserum pag. 8. v. 2. *obuersatur.*
In Quærengi carmine v. penult. *plaudant.* v. vlt. *colat.*
In Stephonij carmine v. 12: *Gemas.* v. vlt. *interire.*
In Famiani carminis inscript. STRADAE. post v. 10. deest hic versus, *Hunc hi te moriente partum Amoris.* v. 14. *exprobrabit.*
In carmine Pignorij v. 7. *alias.*

EXCVDIT
AVGVSTAE VINDELICORVM
Christophorus Mangus,
ANNO MDCVII.